

KÜRD DİPLOMAT

xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
Heydər Əliyev

Nö 32 (592) 25 - 31 avqust, Tebax sal. il 2024
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

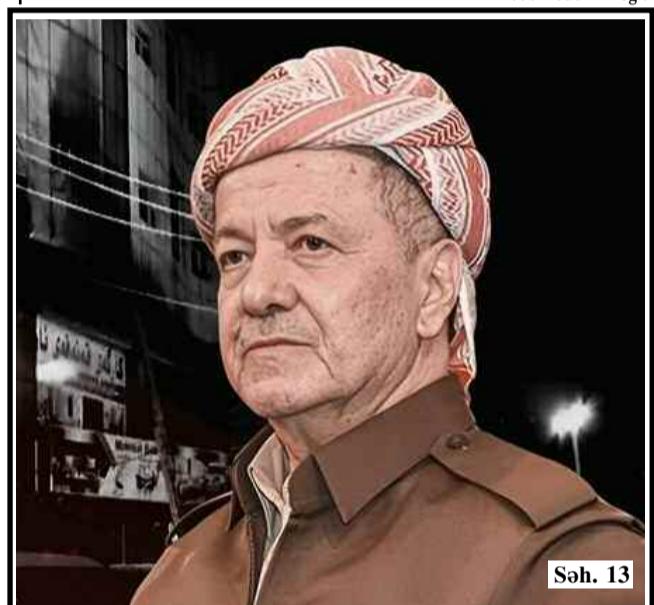
Qiyməti: 40 qəpik
Həjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslami çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sindirmiş göy məscidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kurdün dərgahına daim baş əyər.

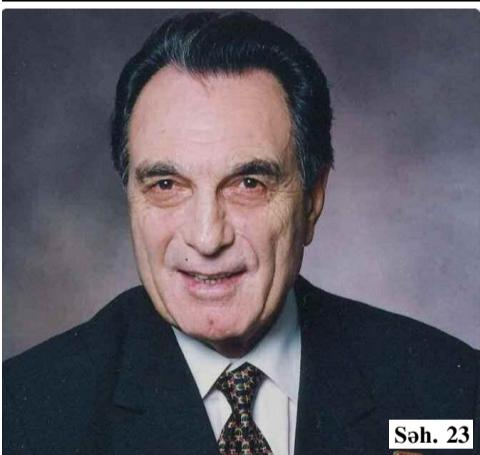
Səbahəddin Eloğlu

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Büyük Millət Məclisinin nümayəndə heyətini qəbul edib

Nêçîrvan Barzani di salvegera Enfalê de peyama 'girîngiya welat' da

Serok Mesûd Barzani: Armanca Enfalê guherîna demografiya Kurdistanê bû

РОВНО ТРИ ГОД НАЗАД НЕ СТАЛО АКАДЕМИКА НАДИРОВА...

Berdevkê PDKê: Partiya me bi hemû hêz, şîyan û cemaweriya xwe piştgiriya Mesrûr Barzani dike

Mesrûr Barzani: Pêwîst e hikûmeta federal malbatêni şehîdan û Enfalkirian qerebû bike

Heç kim Kurd və Azərbaycan xalqının birliyini poza bilməz

Serok Barzani: Divê hilbijartinên Perlemana Kurdistanê bi awayekî pakij û şefaf bin

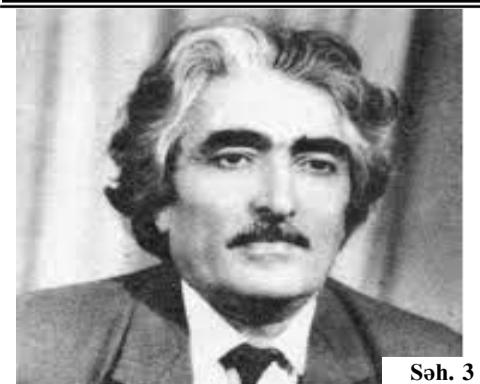
ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Gavek berbi Zimanê Kurdi KURD dilinə doğru bir addım

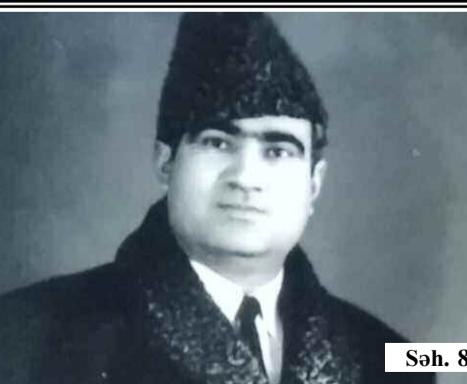
Dewletê Dagîrkir û Stratejiya Wan

Hêdî hêdî şevrêş li me ronî dibe!!!

Di konferansa Berlinê de sâcênen şer ên dewletan hate niqaşkirin

“O dağlar azaddı” dedi Məşhur müğənninin film kimi həyat

Ji bo 87-salıya rewşenbîr, nivîskar, helbestvan û welatparêz Barîyê Bala

Sefin Dizeyi: Pezeşkiyan'ın Erbil ziyyaretiyle ilgili bilgilendirilmedik

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Böyük Millət Məclisinin nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrımın başçılıq etdiyi Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul edib.

Qəbula görə dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirən Şamil Ayrım Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Erdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırıldı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə dövlətinin başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Qonaq Türkiyə Böyük Millət Məclisinin ölkəmizdə keçiriləcək parlament seçkilərində böyük heyətlə müşahidəçi statusunda iştirak edəcəyini bildirdi. Bu seçkilərin Azərbaycanın bütün ərazisində keçirilən ilk parlament seçkiləri olmasının önemine toxunan Şamil Ayrım suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam təmin edilməsinin əhəmiyyətini vurğuladı.

O, Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə təşkilata üzv ölkələrin başçıları ilə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidentinin bir masada olmasına və Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə göstərdiyi davamlı dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

Şamil Ayrım vurğuladı ki, Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin qardaşlığı və dostluğu ölkələrimiz arasında münasibətlərin yol xəritəsini müəyyənləşdirir. Azərbaycanın inkişafının və əldə etdiyi nailiyyətlərin Türkiyədə böyük qürur hissi doğurduğunu deyən qonaq ölkəmizin Qafqazın parlayan ulduzu olduğunu vurğuladı.

Beynəlxalq münasibətlərdə Azərbaycanın artan roluna toxunan Şamil Ayrım bir sıra beynəlxalq təsisatlarda, xüsusilə də Avropa Şurası Parlament Assambleyasında nümayəndə heyətimizə qarşı haqsızlığı və ədalətsizliyi qeyd etdi.

Şamil Ayrım regionda davamlı sülhün təmin olunması istiqamətində Azərbaycanın atdığı addımları dəstəklədiklərini diqqətə çatdırıldı.

Azərbaycanda keçiriləcək COP29-hazırlıq işlərinin çox mükəmməl şəkildə aparıldığını vurğulayan qonaq bu beynəlxalq tədbirlə bağlı ölkəmizə uğurlar arzuladı.

Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının və

strateji müttəfiqliyinin əhəmiyyətini vurğulayan dövlətimizin başçısı ölkələrimizin daim bir-birinin yanında olduğunu qeyd etdi.

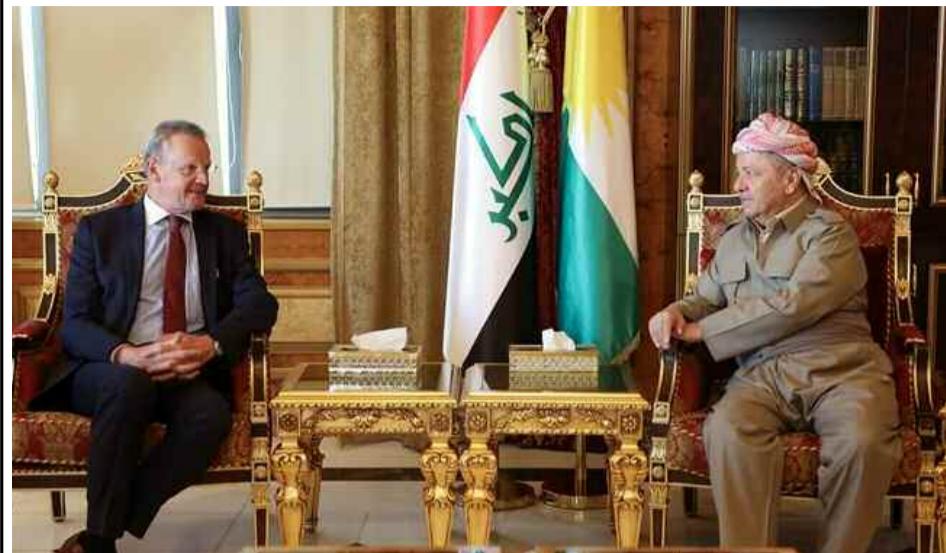
Prezident İlham Əliyev regional vəziyyətə toxunaraq dedi ki, Azərbaycan bölgədə davamlı sülhün təmin olunmasının tərefdarıdır. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, bunun üçün özünün artıq dəfələrlə qeyd etdiyi kimi, Ermənistən Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı olan ərazi iddiaları aradan qaldırılmalıdır və Konstitusiya dəyişdirilməlidir. Azərbaycan Prezidenti vurğuladı ki, artıq keçmişin qalığı olan ATƏT-in Minsk qrupu və onunla əlaqədar olan təsisatlar tamamilə ləğv edilməlidir. Dövlətimizin başçısı Minsk qrupunun ləğv edilməməsi ilə bağlı Ermənistən mövqeyinin heç bir halda başadüşülən olmadığını dedi. Çünkü əgər münaqışə keçmişdə qalıbsa və Ermənistən baş naziri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini ifadə edirsə, onda keçmişin qalığı olan Minsk qrupunun saxlanmasına nə ehtiyac var?! Dövlətimizin başçısı dedi ki, görünür, Ermənistən sülh müqaviləsində və regionda davamlı sülhün əldə edilməsində maraqlı deyil. Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, Ermənistən qəsədən vaxt uzadır, Fransadan, digər Qərb ölkələrindən və başqa tərəflərdən yeni silahlar alır, öz ərazisində üçüncü tərəflərlə hərbi təlimlər keçirir.

Bir sıra Qərb təsisatlarında anti-Azərbaycan qüvvələrin ölkəmizə qarşı haqsız və ədalətsiz münasibətinə toxunan dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında bizim əleyhimizə olan mövqe bilavasitə öz ərazi bütövlüyümüzü və suverenliyimizi təmin etməyimizlə əlaqədardır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə davamlı şəkildə dəstək göstərdiyini qeyd etdi, Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin də iştirak etməsinin önemini toxundu.

Görüşdə Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası dostluq qrupunun üzvləri çıxış edərək, ölkələrimizin daim bir-birinin yanında olduğunu, Azərbaycanın gücünün Türkiyənin, Türkiyənin gücünün isə Azərbaycanın gücü olduğunu vurğuladılar, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının əhəmiyyətini qeyd etdilər.

Serok Barzanî: Divê hilbijartinên Perlemana Kurdistanê bi awayekî pakij û şefaf bin

Serok Barzanî pêşwaziya Konsulê Giştî yê Almanyayê li Hewlêrê dike, herwesa tekezê dike ku hilbijartinên Perlemana Kurdistanê bi awayekî "pakij û şefaf û di rewşeke aram de" bêñ kirin.

Serok Mesûd Barzanî iro li Pîrmamê pêşwaziya Konsulê Giştî yê Almanyayê li Herêma Kurdistanê Klaus Streicher kir, ku bi helkefta bidawîhatina erkê wî û bi merema xatixwastinê û herwesa nasandina Albert von Weatek wekî cîgirê xwe serdana Serok Barzanî kir.

Li dû ragehandina Baregayê Barzanî, di wê hevdîtinê de "Konsulê Giştî yê Almanyayê li Hewlêrê spasiya Serok Barzanî kir ku di dema karkirina wî ya li Hewlêrê de herdəm piştevanê wî bû, herwesa rês ji bo mîvandarî û hevahengiye dezgehêñ Herêma Kurdistanê û xelkê Kurdistanê hebû. Konsulê Giştî yê Almanyayê

amaje da giringiya peywendiyen Herêma Kurdistanê û welatê xwe, ku divê li paşerojê jî bi giringî ve berdewam be.

Zêdebarf tekezkirina giringiya pêşveçûna hevahengî û berdewamiya peywendiyen navbera Herêma Kurdistanê û Almanyayê, Serok Barzanî jî ji aliyê xwe ve spasiya erk û westiyana Konsulê Giştî yê Almanyayê kir û herwesa daxwaza serkeftinê ji bo Konsulê Nû yê Almanyayê li Hewlêrê kir.

Her di wê civinê de, wekî ku di wê ragehandinê de hatiye, "Amaje bi hilbijartinên Cotmeha bê yên Perlemana Kurdistanê hat dan û Serok Barzanî ronkirkirên pêdîvi di wî warî de bercav kirin, û herwesa tekez jî kir ku divê hilbijartinên Perlemana Kurdistanê bi awayekî pakij û şefaf û di rewşeke aram de bêñ kirin."

Gefen terorê li ser astê İraq û deverê jî mijara tewerekî din ê wê hevdîtinê bû.

Nêçîrvan Barzanî di salvegera Enfalê de peyama 'girîngiya welat' da

Nêçîrvan Barzanî ji bo salvegera Enfala Badînanê got, "Tevi hemû pirsgirêk û nakokiyâ jî divê welat bibe armanca me û me hemûyan li hev bicivêne." Herwiha Nêçîrvan Barzanî got, "Li Herêma Kurdistanê jî divê em başdır xizmeta malbatê wan bikin û li ser asta navneteweyî hewlêñ xwe ji bo naskirina Enfalê ya wekî komkujiyê berdewam bikin." İro 36 sal di ser Enfala Badînanê re derbas dibin ku qonaxa dawî ya Enfalê bû. Enfala Badînanê 25ê Tebaxa 1988an dest pê kir û 66 ilona heman salê bi dawî bû. Rejîma Beasê, bi Enfala Badînanê re ériş xelkê li herêmên Amêdî, Dihok, Zaxo, Şêxan, Akrê û Barzanê kir û li wan deran komkujiyek mezin kir.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ji bo salvegera Enfala Badînanê peyamek belav kir.

"Divê em hewlêñ xwe bidomîn'in"

Nêçîrvan Barzanî di peyama xwe de wiha got: "Em iro 36emîn salvegera xemgîn a Enfala Behdînanê bi bîr tînîn ku ji 25ê Tebaxê heta 6ê ilona 1988an di qonaxa dawî ya Enfalê da pêk hat û bandor li xelkê sivîl, av, hewa, ax û xwezaya navçeyê kir.

Silav li giyanê pak è 182 hezar qurbaniyê Enfalê ku ji Germiyanê heta gundê dawî yê Behdînanê bûne qurbaniyê tawanêñ rejîma hîngê ya İraqê.

Dadgeha Bilind a Tawanân a İraqê Enfalê wekî komkuji, tawanêñ şer û tawanêñ li dijî mirovahiyê nas kiriye.

Lewma em bangî Hükümeta İraqê dikan ku di hemû waran da qerebûkirina malbatêñ mexdûrén Enfalê bike.

Li Herêma Kurdistanê jî divê em başdır xizmeta malbatê wan bikin û li ser asta navneteweyî hewlêñ xwe ji bo naskirina Enfalê wekî komkuji berdewam bikin.

Herêma Kurdistanê û mafêñ wê yên destûri berhemə giyanê pak, xwîna bi hezaran şehîdan, rondikên bi hezaran dayîkên cegerşewît, Enfal, Kîmyabar, têkoşîn û qurbanîdana gelê Kurdistanê ye, ji ber hindê erkê me hemûyan ku em wan destkeftiyan biparêzin.

"Tevi hemû pirsgirêk û nakokiyâ jî divê

welat bibe armanca me"

Tevi hemû pirsgirêk û nakokiyâ jî divê welat bibe armanca me û me hemûyan li hev bicivêne.

Bi vê minasebetê em dupat dikin ku divê li İraqê ders ji rabirdu bê wergirtin û mafêñ hemû pêkhateyan bê parastin da ku em hemû bi hev re kar bikin ji bo misogerkirina paşerojeke başdır ji bo nifşen me yên niha û paşerojê.

Silav li giyanê şehîdên Enfalê û hemû şehîdên Kurdistanê be. Spas ji bo xelkê qehreman ê Hewlêr û derdora wê ku di rojîn dijwar da li Céjnîkanê hatin alîkariya mexdûrén Behdînanê.

Mîhrebanî û helwesta wan a welatparêziyê tu carî nayê jîbirkirin."

Enfala Badînanê

Enfala Badînanê, pêla heştan û qonaxa dawî ya Enfalê ye.

Enfala Badînanê, 25ê Tebaxa 1988an dest pê kir û heta 6ê ilona 1988an berdewam kir.

Rejîma Beasê, bi Enfala Badînanê re ériş xelkê li herêmên Amêdî, Dihok, Zaxo, Şêxan, Akrê û Barzanê kir.

Li gorî belgeyên fermî yên İraqê, li Badînanê 13 hezar û 553 kes hatin girtin ku ji wan 3 hezar û 373 jin û 6 hezar û 964 zarok bûn.

Ji bîlî komkujiya sivîlan, nêzî 600 gund wêran bûne û nêzî 60 hezar welatî jî koçber bûne û bê mal man.

Gelek gund jî hatin Kîmyabarankirin ku ji wan 40 gundên Xîristiyanan û 81 gundên Kurdenî Ezidî bûn. Rejîma Beasê, li van herêman komkujiyeke mezin kir ku heta iro jî di dilê gelê Kurdistanê de birîneke kûr e.

Parlementoya İraqê 14ê Nîsana 2008an Komkujiya Enfalê bi awayê fermî nas kir.

"O dağlar azaddı" - dedi Hüseyin Kürdoğlu...

nəsiheti. Hikməti və ibretli qənaətləri təbiətdən lövhələr-bədii peyzaj əvəz edir".

Bulud dağ çiyində yapıcı kimi,
Hər təpə bir çoban balıncı kimi.
Araz parıldayır ay işığında
Babəkin sıyrılan qılıncı kimi.

Qoy görüşsün bir dodaqla bir yanaq,
Eşq oduna bir alışaq, bir yanaq.
Töküldür bir üzünə qara tel,
Ay tutulub: bir yan qara, bir yan ağ.

"Azərbaycan" şeirində dörd misra ilə felsefi fikir söyləmək, həyat, ölüm, dünya və zaman haqqında poetik düşüncələr hasil etmək klassik ənənələrdən gelir. Lakin onu da qeyd edim ki, şeirin bu kiçik formasında uğur qazanmaq her şairə müəssər olmur. O yerde ki, şair başlayır "filosofluq" eləməyə, o zaman şeir dönüb olur "kəlam", "hakimanə söz" yığını. Hüseyin Kürdoğlunun dördlükləri belə bir iddiadan uzaqdır. Şair çalışır ki, dörd misrada həcmə böyük bir şeirdə deyə bilmədiyi fikri poetik ümumiləşdirmə ilə deyə bilsin, bir bənzərsiz lövhə yaratsın. Bir neçə misal göstərə bilərəm:

Saçından rəng alsın gərek qaranlıq,
Gözündə bir gile kövrək qaranlıq.
Dünyaya göstərir ay camalını,
Əyninə geydiyin ipək qaranlıq.

Yıxın qarşısından Araz barını,
Dərək Kür barı tək, Araz barını,
Araz köpusündə qoy bir tar calım,
Sahillər dinləsin Arazbarını.

Qoca İslıqlının saçı dumrägədir,
Gecələr sinəsi çıraq-çıraqdır.
Bəlkə yun əyirir bu qarı nənə
Təpələr yanında yumaq-yumaqdır!?

O qızı neyledin, a yağı bulaq,
Kəsilmiş üstündən ayağı, bulaq.
Bir zaman dirilik şərbətim oldun,
İndi ay zəhrimər, a yağı bulaq.

Sənsiz qor töküfür qoynuma gecə,
Alov geyinirəm əynimə gecə.
Özə bir gözələ baxmışdım dünən,
Min şahmar sarıldı boynuma gecə.

Biçəre Kürdoğlu, ah çəkib inlə.
Bu qanlı dövranın hökmünü dinlə.
Qoşa at minəydim on nazəninlə,
Köhləni yanımca sürəydi bir də.
Gözlərim Laçını görəydi bir də.

Hüseyin Kürdoğlunun Laçınlı duyuları poeziyada özünəməxsus LAÇIN obrazını yaradır. Bu obrazı zaman etibarilə üç məqamdan izləmək olar: Laçının azad və xoşbəxt günləri... Şair Laçına anam deyir, dizinə baş qoyur. Deyirdi ki: "coşum Dəli dağın boranı kimi, Şəh səpim Qırqızın dumanı kimi. Məcnun bulağının mərcanı kimi şeirimi yaxana düzüm, ay Laçın. İkin-ci: Laçının işşalı... H.Kürdoğlunun "Yaralı torpağım, yaralı sevgim" kitabında Laçın Həsrət simvoluna çevirilir. Yara hələ tezədi, qaysaq bağlamayıb. Şair inanır ki, Azərbaycan oğulları Laçını işşaldən azad edəcəklər. Odur ki, üzünü laçınlılara tutub deyir: "Alay tutun, vaxtdır daha, laçınlılar, Bir yol açın xoş sabaha, laçınlılar!" Yaxud: "Qoca Kürdoğlunu bir əsgər sayın, Çağırır Qarabağ, çağırır Laçın..." Üçüncü məqam: Laçın artıq xatirəyə dönür. O, şairin yuxularına girir. Kəlbəcərlı, Laçınlı, Həkerli günlər, o bölgədə olan meşələr, dağlar, dərələr, çaylar, göllər də tez-tez yada düşür... Bu tipli şeirlər Laçın obrazının ayrı-ayrı dolğun cizgilərini təşkil edir.

Hüseyin Kürdoğlu müasir poeziyamızın aparıcı şəxslerindən biri idi. O, çox təvazəkar insan idi. Heç vaxt "mənim şeirim", "mənim poeziyam" ifadələri səslənməzdə dilində. Azərbaycan poeziyasının natur fəlsəfəsinin yaranmasında H.Kürdoğlunun da müstəsna rolu var. Görkəmlı tənqidçi Yaşar Qarayev "təbiət: poeziya və ekologiya" məqaləsində H.Kürdoğlunun dördlüklərinən söz açaraq yazdı: "Hüseyin dördlüklərində xalis xəyyamvari ruh yoxdur. Taleyin yox, təbiətin müdrikliliyinə heyranlıq və pərəstiş var. Burada müdrik nəsihəti, hikməti və ibretli qənaətləri təbiətdən lövhələr-bədii peyzaj əvəz edir. Qartal qiyəsi, çiçək təbəssümü, durna qatarı, çay nəğməsi, bulud karvanı olan dördlüklər formaca da, dil-ifadəcə de folklorla, təbiətə doğmalığı ifadə edir"

məziyyətləri, poetik özellikləri barədə söz deməyi biler. Axi, Hüseyin Kürdoğlu doğrudan da bir kimsəyə bənzəmirdi. Əsasən xalq şeiri əslubunda qələm çalan və sözün həqiqi mənasında müasir qoşmanın, gərayının, bayatının özünü yaradan Hüseyin Kürdoğlu ədəbi tənqidin diqqət mərkəzində idi. Amma bunu da qeyd etməliyəm ki, klassik poeziyamız və aşiq şeiri ilə müasir poeziya arasında yaranan daimi təmas və körpülərin etibarlı sakınlərindən biri də Hüseyin Kürdoğlu olmuşdur.

Nədənsə mən XX əsr poeziyamızın ustادlarından olan Hüseyin Ariflə Hüseyin Kürdoğlu arasında (öncə bu barədə bir işarə verdim) daha doğrusu, onların yaradıcılıq dünyası arasında bir doğmaliq görürem. Onların hər ikisi xalq ruhunun tərənnümçüsü idilər, klassik aşiq şeirinin bu böyük poeziya ənənəsinin leyaqətli davamçıları idilər, bu ənənəni müasir dövrdə-yeni biçimdə, yeni bədii təfəkkür işində inkişaf etdiriridər. Onlar ənənənin əsiri deyildilər, bu ənənəyə canlılıq və poetik teravət gətirən şairlər idilər. Məlum məsələdir ki, "köhnə" hesab etdiyimiz formalarda bədii uğur qazanmaq olduqca çətindir, bunun üçün xüsusi poetik istedadada malik olmalıdır. Hüseyin Kürdoğlu "köhnə" havalara yeni ritm, yeni ahəng gətirən şairlərənə idi.

"Hüseyin Kürdoğlu xalq ədəbiyyatını sevir" demək bəlkə də onun yaradıcılığına bəsit yanaşmaq kimi düşünülər. Hüseyin Kürdoğlu ədəbiyyata elə xalq ədəbiyyatının canlı təcəssümü kimi gəlib. Məlum məsələdir ki, xalq ədəbiyyatından təsirlənməyən şair tapmaq çətindir, amma təsirlənmək xalq ədəbiyyatı nümunələri səviyyəsində nəsə yaratmaq demək deyil. Hüseyin Kürdoğlunun yazdığı qoşmalar, gəraylılar, təcnislər, bayatılar eger belə demək mümkünsə, "orijinal" a çox yaxındır. Onun təcnislərini bu sırada xüsusi qeyd etmək lazımdır. "Klassik və folklor ənənələrdən yaradıcılıqla istifadə etmə mədəniyyəti" (Qasim Qasimzadə) bu təcnislərde və həmçinin cinas üstündə qurulan digər şeir formalarında aşkar nəzərə çarpır.

Qobustan-dəş adamlar,
Göz yaşım daşa damlar.
Duymaz daş adamları
Ürəyi daş adamlar.

Ciçəyə hemdəm ari,
Sızıldar dəm-dəm ari.
Mənim bağrımdan keçir,
Dünyanın qəm damarı.

Söz varmış demə səndə,
Demirsən, demə sən də.
Sırrın gözdən oxunur,
Nə fərqi deməsən də?

Böyük şairimiz Hüseyin Ariflə Hüseyin Kürdoğlu arasında bir doğmaliq olduğunu vurğulamaq istəyirəm. Bu doğmaliğin şərtləndirən təkçə onların hər ikisini folklorla, zəngin xalq ədəbiyyatı ilə bağlılığında deyil, həm də təbiət şairi kimi tanınmalıdır. Təbiətdən yazmayan, gülə, ciçəye, dağa, dərəye, çölə, çəmənə şeir hər etməyen şair tapmaq çətindir, amma əsl təbiət şairlərindən söz düşəndə barmaqla sayılıcəq qədər şair adı üzərində dayanırsan: Hüseyin Arif, Hüseyin Kürdoğlu, Musa Yaqub, Məmməd Aslan - bu şairlər təbiəti öz dilində dilləndirən şairlərdir. Onların şeirləri təbiət vasitəsilə insanları, cəmiyyəti, dünyani dərk etməyə səsləyən şeirlərdir. Biz onların şeirləri vasitəsilə təbiəti duyur, sevirlər və dərk edirik. Hüseyin Kürdoğlu da nədən yazır-sätzsin, öz fikrini, hiss və duyularını təbiət obrazları vasitəsilə açıqlamağa çalışır. Onun təbiət şeirləri barədə yazılın bəzi fikirlərə müraciət etmək istəyirəm. Hüseyinin şeirlərində taleyin yox, təbiətin müdrikliliyinə heyranlıq və pərəstiş var. Burada müdrik nəsihəti, hikməti və ibretli qənaətləri təbiətdən lövhələr-bədii peyzaj əvəz edir. Qartal qiyəsi, çiçək təbəssümü, durna qatarı, çay nəğməsi, bulud karvanı olan dördlüklər formaca da, dil-ifadəcə de folklorla, təbiətə doğmalığı ifadə edir"

(Yaşar Qarayev). "Şairi təbiətlə bağlayan hansı mənadır, hansı istək, hansı idealdır? Əlbəttə, yalnız onun gözəlliklərindən estetik zövq almaq deyil. Belə olsayıdı, şairin təbiətə münasibəti təmənnəli niyyət daşıyardı. Əslində isə şair təbiətin varlığında tükənməz, təmənnasız saxavətə heyrandır. Təbiətin bütövlüyündə, süniliyin ona yad olmasına mənaları axtarır. Təbiətə qovuşmayı, onunla birliyi arzulayı, poetik şəkildə ideallaşdırır" (Camal Mustafayev). "Hüseyin Kürdoğlunun poeziyası ana təbiətdəki tarazlığı, harmoniyani vəsf edir. Hüseyin Kürdoğlunun şeir gətirdiyi Laçın, Xaçın, Qırqız, Yeddi qardaş, İslıqlı, Kirs... - bu poetik obrazlar müəyyən bir yurdun, ulusun təkcə adları yox, bütövlükde Azərbaycanın poetik rəmzi" (Cavanşir Yusifli).

Səhər-səhər şəh düzümü boynunu əyən
Göy otların yarpağı da titrədir məni.

Gedirəm, salamat qalın, meşələr,
Dağlar qoynundakı qalın meşələr.
Ürkək maralları gizlədin bəri,
Otların qaydına qalın, meşələr.

Çırpinar, döyüşər yel yışan ağac,
Sızlar balta ilə əl yışan ağac.
Baxın, hələk olmuş iğid deyilmi
Daşqın çay üstündə sel yışan ağac?

Belə misalların sayını qat-qat artırmaq olar.

Hüseyin Kürdoğlu şeirləri mövzuca rəngarəng idi. İndi bunları bircə-bircə təsnifləndirmək, bölgülərə ayırmak fikrindən uzağam. Ancaq bir məsələni qeyd etməyi lazımlı bilirəm: O, bütün şeirlərində səmimi id. Həmişə axtarışa id, onu tutduğu şeir yoluñdan, ənənələrdən ayırmak mümkün deyildi. Bəzi yaşıdlarının və cavanların bir çoxunun poetik dəblərə uyduğu bir zamanda H.Kürdoğlu yenə ilk şeirlərindən birində dediyi kimi yalnız "öz qəlbini tutub çalırdı". Dərk edir və anlayırdı ki, qaynaqlandığı xalq şeirinin potensial imkanları hələ tükənməyib, hələ bu şeşmənin suyu gur axır. Akademik Bəkir Nəbiyev haqlı olaraq yazdı ki, Hüseyin Kürdoğlu müasirləri arasında dördlüyün, bayatının, təcnisin əsl ustası idi.

... Hüseyin Kürdoğlunun mənə bir bulağı xatırlatdı. Həmişə gur, duru bir bulağı. Əlbəttə, o bulağın suyu qurumayıb və nə qədər ki, Azərbaycan poeziyası var, o bulaq da qurumayacaq.

Hüseyin Kürdoğlunun qoşmaları, gəraylıları, rübai və bayatılarının içinde artıq klassik nümunəyə dönen şeirlər də az deyil. Mən onun "Laçın bənövşəsi yadına düşdü" qoşmasını XX əsr Azərbaycan poeziyasının ən gözəl incilərindən biri kimi qiymətləndirirəm. BƏNÖVŞƏ obrazı Qurbanidən üzü bəri neçə şairin ürəyini diləndirib, amma bu sırada parlaq nümunələr o qədər də çox deyil. H.Kürdoğlunun Bənövşəsi isə ..heç nə demirəm, baxın, bu Bənövşə Dərdimizin bənövşəsidir.

Dərdim səhər-səhər bağçadan səni,
Gətirdim ad günü yara, bənövşə.
Laçın bənövşəsi yadına düşdü,
Qanadı bağrımda yara bənövşə.

Yetdi dövranımız yaman illərə.
Qırqızın göz yaşı döndü göllərə.
Özünü qayadan atdı sellərə,
Neçə əsir düşən Sara, bənövşə.

Sonda qayıdırəm o yuxuya. Hüseyin Kürdoğlunun üzünə mənə tutub "Dağlar azaddı" dediyi o Söz. Yuxudu bu, bəlkə H.Kürdoğlu ruhu bu yuxudan xəbərsizdi. Onun ruhu Laçının, Şuşanın, Kəlbəcərin, Xocalının başı üzərində dolasır. Deyir ki: "Hər gecə Saribaba yuxuma girir mənim, bir ovuc torpaq verir, ah çəkir, döñür gedir". Deyir ki: "Gözlərimdən axır indi Həkəri, Dağ həsəti dağdan ağır sələmdir". "Dağlar azaddı" dedi Hüseyin Kürdoğlunun ruhu. O dağlar bizim, biz də o dağların həsətindəyik. O dağlar azad olsun, - deyirəm. Onda o dağlarda, o meşələrdə H.Kürdoğlunun ayaq izləri də bizim yol yoldaşımız olacaq.

Vaqif YUSİFLİ

Kurd xalqının qəhrəman oğlu Molla Mustafa Barzani

idi. Barzaniye General Kəbirinin xüsusi hörməti var idi. Biz nə lazımdı idisə-sursat, ərzaq, geyim Molla Mustafa Barzani hissələrinə çatdırıldıq. O vaxtlar Məmilli Azadlıq Hərəkatına pis münasibət var idi. Həmişə çalışırdılar ki, bizim Milli Azadlıq Hərəkatını şah əli ilə ləğv etsinlər. Buna da müəyyən dərəcədə müvəffəq olurdular. Lakin Molla Mustafa Barzani təslim olmadı. Yəni öz hissələri ilə Mahabad tərəfə, Pişnəbəyi cəkildi və orada şah qoşunları ilə vuruşdu. Şah ordusunun Sərhəng Əşrəfi var idi. Onun şahla əlaqəsi yaradıldı və Molla Mustafa Barzaniye silah yerə qoymağı təklif etdi və cavabında Barzani dedi ki, biz silah yerə qoymayacaq. Molla Mustafa özünün peşmərqələri ilə bir il müqavimət göstərdi və bu zaman Molla Mustafa Barzani Tehrana sıfır elədi ki, bizim müəyyən tələblərimizi yerine yetirsiniz biz qayıdaqıq İraqa. Şah onların tələblərini yerinə yetirdi, bir qədər silah-sursat verdi və dedi ki, gedin İraqa.

na və Milli Azadlıq Hərəkətində iştirakına görə mənə çox müsbət təsir bağışladı. Öz xalqını çox istəyirdi və bir komandır kimi öz fədailərinə həmişə hörmət bəsləyirdi. - **Molla Mustafa Barzani Azərbaycandan niya sür-gün olundu Orta Asiyaya, bu haqda nə deyə bilərsiniz?**

- Milli Azadlıq Hərəkətinin liderinə qarşı burda təziqlər, qarışdurmalar var idi. Və Molla Mustafa Barzani belə adamlara qarşı olduğu üçün onu və fədailərini Öz-bəkistana sürgün etdilər. O, çox həssas adam idi. Azərbaycanda olan repressiyalara qarşı çıxırı. O da, vaxtkı bəzi hökmət dairələrinin xoşuna gəlmirdi. Və o gördü ki, burada yaşamaq ona çətin olacaq. Ona görə də onları Daşkəndə sürgün etdilər. Və sonra Xruşov hakimiyətə gələndən sonra getdi Moskva, Belarus vəgəzalının yanında ona imarət verdilər. Və o, öz fədailəri ilə birlikdə orada yaşayırı. Və onun etrafında da yaxşı zabitlər var

ölümə gedirdi.

Hacı müəllim, özünüz bilirsınız uzun müddət istəkrək olsun, istər faşist Səddam Hüseyin olsun, orada yaşayış xalqlara heç bir mənəvi və mədəni haq verməmişdir. Bildiyiniz kimi mən bu yaxılarda 2 aya qədər İraqda oldum. Və orada bir sırə az sayılı xalqların nümayəndələri ilə görüşlərim oldu, o cümlədən türkman partiya rəhbərləri ilə. Və 1991-ci ildən bu xalqların birliyi nəticəsində Məsud Barzani və Cəlal Təlabanının rəhbərliyi ilə Kürdistan hökməti yaranmışdır. Və orada yaşayış bütün azsaylı xalqlara mədəni məxtəriyyat verilmişdir, o cümlədən türkman qardaşlarımıza. Onların 17-yə qədər orta məktəbi 15-ə qədər siyasi partiyası, 10-a qədər Mədənliyyət Mərkəzi təşkil olunmuşdur. Və Kürdistan hökməti hər partiyaya ayda 10 min dollar yardım edir. Bu quruluş haqqında nə deyə bilərsiniz?

Bu quruluş haqqında onu

sinlər. Mən onları təbrik edirəm və uğurlar arzulayıram.

Əgər bu gün Kürdistan hökməti Hacı müəlli-mi və ziyanlılarını Kürdüstana dəvət etsələr, də-vəti qəbul edərsinizmi?

- Mən gedəcəm ona görə ki, Məsud Barzani atasına xüsusi hörmətim olub. Onun dəvətini böyük məmnuyyətlə qəbul edərəm.

Bu gün siz çıxışınızla Məsud Barzani cənablarına və Cəlal Təlabanı cənablarına və İraq xalqına nə demək istərdiniz?

- Mən arzu edirəm ki, İraqda xarici qüvvələrin müdaxiləsi kəsilsin, qoysunlar ki, İraq xalqı özləri öz müqəddəratlarını həll etsinlər.

Mən Kürdistan televiziyası və radiosu ilə dəfə-lərlə 1905-ci ildən ta günü-müzə qədər ermənilərin başımıza açdığı bələlərdən söz açısam.

Mən istərdim ki, Kürdistan və Azərbaycan hökmətləri arasında dostluq əlaqəsi yaradılsın. Bu gün Ərbildə bir çox ölkələrin

Molla Mustafa Barzani və bizim fədailərdən də bir qismi onların tərkibində, kapitan Səfəri Qəhrəmani ilə birlikdə İraqa getdi və o vaxtlar baş nazir olan Nuri Səidin göstərişi ilə, yənə də kurd xalqına qarşı təzyiqlərə başladılar və onlar yenidən keçirər Türkiyəyə. Orada da müqavimətə rast gəlirlər və keçirər Şah taxtına, Naxçıvana. Sonra da Sovet hökməti onları Ağdam, Qubadlı, Laçın ərazisində yerləşdirir və silahlarını alırlar. Bundan sonra da onların mühacirət dövrü başlayır. Müəyyən qüvvələr var idi ki, Molla Mustafa Barzaniyə bir lider kimi hörmət etmək əvəzinə bəzi çatışmayan cəhətlərlə üzləşdirdilər. Molla Mustafa Barzani sonra Xruşov hakimiyətə gələndən sonra və İraqda 1958-ci ildə Əbdül Kərim Qasiminin İnqilabı olan dövrə Nuri cəzalanır və Molla Mustafa yenidən qayıdır İraqa öz ailəsi və fədailəri ilə. Yenidən mübarizə aparırlar. Məmməd Arif hakimiyətə başına gəlir, yənə repressiya başlayır kürdlərə, türkmanlara qarşı. Yənə Molla Mustafa Barzani təzədən nə isə İranə keçir və Kərəkde fədailəri ilə müəyyən müddət yaşayır. Bu dövrə Molla Mustafa Barzani xəstələnir və müalicəyə, Amerikaya gedir və mühacirətdə olarkən dünyasını dəyişir.

Hacı müəllim, Molla Mustafa Barzani xarakter-cə sizin hafızənizdə necə qalib. Siz onu necə təsvir edərdiniz?

-Çox yaxşı. Yaxşı adam idi. Öz fədailərinə, öz xalqı-

deyə bilərəm ki, Kürd xalqı dövlət quruluşuna müvəffəq olsalar, azadlıqlarını bərpə edə bilsələr çox gözəl olar. Amma imperializmin hiylələrinə uymasınlar. Diqqətlə olsunlar. Onların azadlığı Cənubu Azərbaycanın azadlığı demekdir. Burada bir sırə qüvvələr bunu dərək etməsələr də bu belədir

İmparatorluğun hiylələrinə cənubi Azərbaycanda bizim başımızca çox oyun gətirdi. 30 minə yaxın cəsur oğlanlarının hücumlarından qoruyurdu. Saqqız Banə və Saray onun qərargahı idi. Mən orda gördüm ki, o öz fədailərinə, peşmərqələrinə necə diqqətlə qayğı gösterir.

Həmişə də onun peşmərqələri Barzani yolunda

nümayəndəlikləri açılıb. Olmazmı Azərbaycanın nümayəndəliyi Ərbildə, türkmanların nümayəndəliyi Bakıda açılsın?

- Mənə elə gəlir ki, bəzi məsələlər öz həllini tapan-dan sonra qardaşlıq əlaqələri mütləq yaranacaqdır. Çünkü, kürd və azərbaycan xalqları o qədər biri-birinə qaynayıb qarışış ki, heç kəs azərbaycan və kürd xalqlarının birliyini poza bilməz.

Son olaraq Məsud Barzani və Cəlal Təlabanı cənablarına nə arzu edərdiniz və onlardan nə istərdiniz?

- Əvvələ salamımı yetirərsiniz. Məsud Barzani atası Loğman Barzaniyi çox yaxşı tanıydım. Atası Molla Mustafa Barzani ilə bir yerde görmüşüm. Çox qoçaq, mübariz oğlan idi. Atası da mübariz idi, allah atasına rəhmət eləsin. Və Təlabanıyə də, Barzaniyə də arzu edirəm ki, bir olsunlar, qüvvələrini birləşdirsinlər. Hökmətlərini bir etsinlər, birləşdirsinlər. Müvəffəqiyyət birlikdədir. İmparatorluk dövlətlərə heç vaxt bel bağlamaq olmaz.

Məndən bütün Kürdistanlılara səmimi salam söyleyin.

Müsahibə üçün çox sağ olun.

Siz də sağ olun.

Müsahibəni apardı:

Tahir Süleyman

P.S. Hacı müəllim aramızda olmasa da, onun xatirələri həzər zamanı bizişlədir.

HEÇ KƏS KÜRD VƏ AZƏRBAYCAN XALQLARININ BİRLİYİNİ POZA BİLMƏZ!

Hacı müəllim, mən is-tərdim sizi oxucular tanışın, Hacı müəllim kimdir, bu haqda oxuculara məlumat verəyiniz?

Mən xalq fədaisi kimi 1945-46-ci illərdə Marağada vilayətində milli azadlıq hərəkatının iştirakçısı idim. Marağada vilayətində bu milli azadlıq hərəkatına rəhbərlik edən general Kəbiri, altı min fədai ilə cənubi Azərbaycanın cənub və cənubi qərb bölgələrində şah rejiminə qarşı vuruşmada iştirak etmişdim. Və o cümlədən də general Kəbirin köməkçisi idim.

Hacı müəllim, həyatın hansı dalğaları sizi Sıralı Azərbaycana götürüb çıxardı və siz Bakıya necə düşmüsünüz?

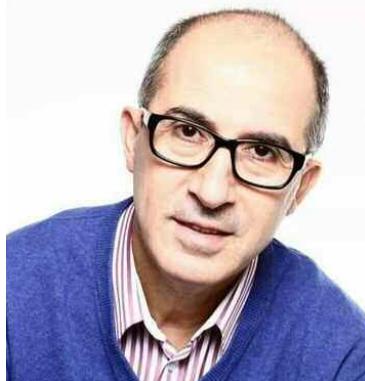
Mən 1947-ci ildə bila-vasitə həpsxanadan ailəm ilə birlikdə sürgün olundum İran Kürdistanının Loristan vilayətinin Xürəmabad şəhərinə. Sonradan Xürəmabadda mübarizəni davam etdirdim, şahlıq rejiminə qarşı. 1954-cü ilin avqust ayında İran şahı "Xızıta" təşkil elədi, Amerika imperializmi ilə birlikdə. General Zahidi iş başına gəldi, başladılar repressiya. Hər yerdə mütərəqqi adamları həps edirdilər. Mən də o dövrə Sovetlər birliliyinə pənah gətirdim öz ailəmle birlikdə.

Hacı müəllim, sizin ölməz Molla Mustafa Barzani ilə görüşünüz necə və hansı şəraitdə olub?

Molla Mustafa Barzanini mən cənubi Azərbaycanda Təbriz şəhərində tanıdım. Pişəvərinin göstərişi ilə gene-

KÜRTLİRİN BAŞ EĞMEZ LİDERİ: MELA MUSTAFA BARZANI

Dr. Ekrem Onen

Kürtlirin efsanevi lideri Mela Mustafa Barzani'nin yaşamını, mücadelelerini, siyasi ve askeri başarılarını bir yazı çerçevesinde anlatmak, sınır koymak çok zor.

Daha iki yaşındayken annesi ve yengesi ile (ağabeyi Şeyh Abdüsselam'ın eşi) Diyarbakır'da hapis yatar. Oradan Eskişehir'e sürgün edilir. Çocukluğunun bir bölümünü Eskişehir'de geçen Mela Mustafa Barzani, Porsuk Çayı'nda yüzmemi öğrenir. Mela Mustafa Barzani'nin çocukken Porsuk Çayı'nda attığı kulaçlar, onun tarihi uzun yürüyüşünden, Peşmerge'leri ile birlikte Aras Nehri'ni geçip Rus sınırına dayanıp, sürgüne gitmesine kadar Kürt tarihinde çok önemli bir yer tutar.

2. Meşrutiyet'in ilanından kısa bir süre önce ağabeyi Şeyh Abdüsselam bölgelerdeki Kürt aşiretlerini toplar ve Babil'iye (Osmanlı Devletinin son döneminde sadrazamlık makamına ve hükümete verilen ismi) Kürt ulusal taleplerini içeren bir manifesto sunmak ister. Beş maddelik bir manifestoyu, Seyid Abdulkadir Nehri, Emin Ali Bedirhan ve Şerif Paşa'yada onaylatarak Babil'iye gönderir.

1913'te savaşın yeniden başlaması üzerine Şeyh Abdüsselam, Kürtlir arası birlik ve dayanışma ile uluslararası ilişkileri geliştirmek üzere Doğu Kürdistan'a geçer. Rajan'da Seyid Taha'yı, sonra da Şikak Aşireti Reisi İsmail Ağa Simko'yu ziyaret eder. Hoya'de Rus generallerle görüşmeler yapar ve oradan Tiflis'e gider.

Bir süre Rusya himayesinde Nahçıvan'da kalır. Aynı dönemde Babil'i, Şeyhi ele geçirmek için başına ödüll koymuştur. Şeyh Abdüsselam, Güney Kürdistan'a geri dönüşünde Genêgeçin köyünde sofi Abdullah'ın evine misafir olur, Sofi Abdullah onu şikayet eder ve yakalatır. Şeyh Abdüsselam, o dönemin subayı Fevzi Çakmak tarafından Musul'a götürür ve yakın arkadaşları ile birlikte idam edilir. Musul Valisi Süleyman Nazîf'in bu idamda büyük rolü olmuştur.

Şeyh Abdüsselam'ın idam edilmesinden sonra kardeşi Şeyh Ahmed, mücadeleyi sürdürür. Aynı zamanda genç Mustafa Barzani de yavaş yavaş mücadeleye atılmaya

başlar.

1916-1919 arası bölgenin tamamının İngilizlerin kontrolüne geçmesiyle, Kürt isyanları da devam eder. 1919'da Behdinan Ayaklanması sırasında Şeyh Ahmed güçlerinin iki İngiliz subayı öldürmesi Behdinan bölgesinde şiddetli çatışmalara neden olur.

Aynı dönemde Süleymaniye bölgesinde İngilizlere başkaldıran Şeyh Mahmud Berzenci, Kürt aşiretlerine mektup yazarak yardıma ihtiyacı olduğunu bildirir, Şeyh Ahmed bu mektuba olumlu cevap verir.

Mela Mustafa Barzani dönemi

Şeyh Ahmed, 1919 yılında Süleymaniye bölgesinde İngilizlere karşı isyan eden Şeyh Mahmud Berzenci'nin yardımına yetişmek üzere genç Mustafa Barzani komutanlığında bir birlük göndermiş, Barzani'nin birliği daha yoldayken İngilizler Kürt isyanını bastırıp Şeyh Mahmud'u yakalar. Bunun üzerine Barzani birliği ile geri döner.

1932 yılına kadar Irak merkezi hükümetini destekleyen İngilizlerle Kürtlir arasında şiddetli çatışmalar sürer. İngilizlerin Barzanilere karşı başarısız olmaları onları daha da saldırganlaşdırıldı. 1932'de Kürdistan köylerine saldıran İngiliz uçakları 2 bin 380 köyden 360'ını bombalar.

Barzaniler dağlara ve Kuzey Kürdistan'a çekilmek zorunda kalır. Kuzey Kürdistan'dan Güney'e dönen Barzaniler, İngilizler tarafından Irak'ın değişik bölgelerine sürgüne gönderilir.

1934'te Musul'a, 1936'da Irak'ın orta bölgelerindeki Nasiriye'ye, 1940'da Süleymaniye'ye... Süleymaniye'nin bir Kürt şehri olması ve o dönemde orada çok sayıda siyasi Kürt kadro ve örgütlerin faaliyet göstermesi Mela Mustafa Barzani için iyi bir fırsatı.

1943 yılında Irak'taki zor sürgün koşularında Barzani, Hêvi örgütyle irtibata geçer. Hêvi'nin yardımıyla gizlice İran'a geçer ve Qazi Muhammed'le görüşür. O dönemde İran'da bulunan Rus askeri yetkilileri ile de görüşmeler yapar. Rus generali, Barzani'ye İngilizlerin eline geçmemesi için İran'da kalmasını önerir. Barzani, Doğu Kürdistan'ın Mirava köyünde 1945 yılına kadar gizlice kalır. Bu süre içerisinde Doğu Kürdistan'da Barzani'nin farkına vardığı yegâne şey; Kürt ulusal kurtuluş mücadeleşinin başarıya ulaşmasının ön koşulunun siyasal bir örgütün var olmasından geçmesidir.

Buradan hareketle 1945 yılında kurulan İ-KDP'yi örnek olarak, 16 Ağustos 1946'da I-

KDP'yi kurar. İran'da bulunan Rus ordusunun üstü kapalı desteği ve İran yönetiminin güçsüz durumunu göz önünde bulunduran Qazi Muhammed 26 Ocak 1946'da, Çarçır Meydanı'nda Mahabad merkezli Kürdistan Cumhuriyeti'ni ilan eder. Ve Doğu Kürdistan'da bulunan Mela Mustafa Barzani'yi de General rütbesiyle yeni kurulan cumhuriyet ordusunun başına getirir.

11 aylık Kürdistan Cumhuriyeti, bölgedeki jeopolitik ve konjuktürel değişimden dolayı yıkılır. Barzaniler önce Irak'a dönmemi kararlaştırır. Aynı dönemde Barzani ABD'den iltica talebinde bulunur ancak kabul edilmez.

Mela Mustafa Barzani Irak-İran sınırında ağabeyi Şeyh Ahmed'e Sovyetler Birliği'ne gideğini söyler. Böylece 41 günlük o tarihi, tehlikeli ve uzun yürüyüş başlar. Nihayetinde Sovyet Azerbaycanı sınırlarındaki Aras Nehri'ne varırlar. Orada onlarca gün bekletilir içeri alınmazlar. Sonunda geçmelerine müsaade edilir.

İşte burası, çoğu Kürt'ün başına gelen zorlukların 'en büyüğüydü'; çünkü Peşmerge'lerin hiç biri yüzme bilmiyor. Barzani, Türkiye'de sürgünde çocuk yaşta öğrendiği yüzme sayesinde, yüzlerce Peşmerge'yi teker teker koltuğunun altına alıp karşı yakaya geçirdi. Mela Mustafa Barzani'yi, Barzani yapan, onun bu baş eğmez inancıdır...

Barzaniler, Azerbaycan'a ilk geldiklerinde M.C. Bakirov'un emriyle Bakü yakınlarında bulunan Apşovskom yarımadasında kampa yerleştiriliyor. Barzanilerin Sovyetler Birliği'ne gelişinden 6 ay sonra uzun bir süre Barzanilerin sorunları ile Sovyet hükümeti adına ilgilenen ve daha sonra NKVD (KGB) özel birim başkanlığına getirilen Askeri İstihbarat Generali Pavel Anatolyeviç Sudaplatov ile Barzani'ye ilişkin yaptığım görüşmede şöyle demişti:

"Barzaniler, Aras'tan Azerbaycan'a geçerken o sırada Azerbaycan Başkanı olan Mir Cafar Bakirov Abbasoğlu, tarafından onları tutuklama emri veriliyor, o yüzden Barzanilere kötü muamele yapılmıyor. Bakirov, Barzanileri İran Azerbaycanı'nda karışıklık çıkarmak için kullanmak istiyor. Buna bir de Kürdistan Cumhuriyeti döneminde Kürtlere Azeriler arasındaki sorunları da eklemek gerekiyor. Bakirov o yüzden biraz da Barzanilerden o dönemin intikamını almak istiyordu."

Aslında Sovyet hükümeti, Barzanileri daha büyük projeler için kullanmak niyetindeydi; Kürtlere Ortadoğu'da, özel olarak da Irak'taki İngiliz etkisińi kırmak ve Kürtlər aracılığıyla Ortadoğu'ya girme gibi emelleri

Barzanilerin durumu Stalin'in ölümünden sonra iyileşmeye başlar.

Mela Mustafa Barzani, Stalin'in ölümünden sonra Rus yüksek yetkileri ve Kruşçev'le görüşür. (Kruşçev, Barzani'ye "Ülkemizde çok zorluk çektiğinizi ve bunun sorumlularını da biliyorum; bunlar, Berya Lavrenti Pavloviç (Sovyet Dış İstihbarat Servisi Başkanı) ve Mir Cafar Bakirov Abbasoğlu'dur."

Sudaplatov hatırlarında "Barzani, bana Sovyetlerin bir Kürdistan Cumhuriyeti'ni desteklemesi halinde Sovyetlerin Ortadoğu'da çıkarlarını güvence altına alan bir anlaşma imzalayabileceğini söyledi. Barzani çok akıllı bir politikacı ve tecrübeli bir askerdi ve bunun farkındaydı. Kürtlərin kaderi büyük devletlerin çelişkilerine bağlıdır. Maalesef ne Moskova ne Londra ne de Washington hiç bir zaman Kürt sorununa adilce yaklaşmadı. Kürtləri kendi çıkarları için kullanmak istiyorlardı." Barzani'yi çok yakından tanıyan ve uzun bir süre Kürdistan'da Mela Mustafa Barzani'nin yanında kalan Yevgeni Maksimoviç Primakov hem kendi hatıra kitabında 'Konfeditsial (Gizli. E.O.) Yakın Doğu Sahnesinde Ve Kulislerde' hem de Barzani ile ilgili özel sohbetimizde söyle demişti: "1958'de Irak devriminden sonra Sovyetlere yakın bir isim olan Kasım, iktidara geldi. Mela Mustafa Barzani hem Kasım'ın korunması hem de Kürtlərin durumunun Irak'ta iyileşmesi için, 1958 yılında Irak'a dönüyor ve büyük bir sevgi coşkusuya karşılaşıyor."

Ancak Mısır Cumhurbaşkanı Nasır'ın Arap milletçiliği tüm Arap âlemini sarılmıştı. Irak Ulusal Birlik Cephesi çok kısa bir sürede dağıldı. Kürtlər için şartlar giderek kötüleşmeye başladı, sonunda 1961 yılında yeniden silahlı mücadele başladı.

Primakov hatırlarında "Irak'taki bu durum Sovyetlerin politikasına zarar verdiği için, Sovyetler savaş döneminde arabuluculuk rolü üstlendi. Kürtlər 11 Mart 1971'de Sovyetlerin arabuluculuğu ile zamanın otonomi antlaşmasını imzaladı. Bu sözleşme de

uzun ömürlü olamadı."

1975 yılında İran ve Irak arasında gerçekleşen Cezayir Anlaşması ile birlikte ABD ve İran, Kürt devrimine yardımını kesti. Ve Kürt halkına büyük trajedi yaşatıldı. Bu dönemde Kürt hareketinin lideri Mela Mustafa Barzani, ABD Dışişleri Bakanı Henri Kissinger'e bir mektup yazarak tehlikeli sonuçlar yaratacak olan bu trajedyi vurgulamış. Kürt halkın şikayet ve isteklerini dile getirmiştir. Kissinger'in cevabı çok kısa ve 'net' olmuştu: "Bu siyasettir. Siyasette değer yargıları yoktur. İki taraf bir konuda anlaşırsa, bu üçüncü tarafın zararınadır."

O dönemde Barzani, Kürt soykırımı önlemek için silahlı mücadeleyi bırakır ve İran'a geçer. Mela Mustafa Barzani 1979 yılında hastalanır ve İran'dan ABD'ye gider.

1 Mart 1979'da hayatı veda eden Barzani'nin ölümünden sonra parti başkanlığına büyük oğlu İdris Barzani getirilir. Kısa bir süre sonra İdris Barzani vefat eder ve Kürdistan Demokrat Partisi'nin Başkanlığına Mesud Barzani getirilir.

Kürtlərin ölümsüz dedikleri lideri Mela Mustafa Barzani'nin birkaç önemli özelliği ise şöyledir:

-Barzani, diplomasayı ve güçler dengesini iyi bilen bir lider.

-Barzani için Kürdistan tek parcadır. Onun içindir ki, diğer parçalardaki Kürtlərle iyi ilişkilər kurmuş ve onlara destek vermiştir.

-Barzani, Arapça, Farsça ve Rusçayı iyi bilen, Arap ve Fars edebiyatını çok yakinen takip eden ve Kürt klasik edebiyatının aşığı bir ayındır.

-Melaye Cizirî, Ahmed Xanî ve başkaca da Kürt klasik edebiyatını iyi bilen bir Kürt idi Mela Mustafa Barzani.

-Gerek aldığı iyi medrese eğitimi, gerekse yetiştiği çevreden dolayı, büyük bir ruhani bilgiye sahipti. Onun için 'Mela' lakabını aldı.

-Barzani'nin çok hissi olduğu da bilinir ama bunu dışa hiç vurmaz. Fakat hissettirdi.

Bu vesileyle ölümünün 41 yıldönümünde ulusal lider Mela Mustafa Barzani'yi saygıyla anıyorum....

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

II FƏSİL

XVI ƏSRDƏ KÜRDÜSTAN VƏ KÜRD XALQININ VƏZİYYƏTİ

Kurd xalqı və Kürdistan

Kürdlərin tarixini tədqiq edən bir sıra tarixçilər və tədqiqatçılar kurd xalqının tarixi ilə əlaqədar olaraq onun mənşəyi, adət və ənənəsi, dini baxışı və Kürdistanın coğrafi mövqeyi haqqında bir-birindən fərqli olsa da, müəyyən məlumatları verirlər.

Biz də, bu fəsildə əldə olan material əsasında və «Şərəfnamə»yə istinadən bu qədim xalqın mənşəyi, adət və ənənəsi, dini baxışları və Kürdistanın coğrafi mövqeyi haqqında bir-birindən fərqli olsa da, müəyyən məlumatları verirlər.

Kurd xalqının nə zaman və necə əmələ gəlmələrini Firdövsi özünün «Şahnamə» əsərində romantik formada izah edərək yazar: «Pisadilərin beşinci şahı və Cəmsiddən sonra İran və Turan taxtına sahib olan Zöhhak taun xəstəliyinə tutulduğu üçün ciyinlərində ilana bənzər iki damar¹⁴ əmələ gəlmişdir» (42, 9).

Bidlisi də bu hadiəni eynilə qeyd etmişdir.

Firdövsi şeirlə qeyd etdiyi bu əfsanədə izah edir ki: «Bu xəstəliyin sağalması üçün həkimlər Zöhhaka hər gün iki gəncin beynindən yemək hazırlanmasını yeganə müalicə hesab etdilər. Şah bu işin icrasını Ərmənil və Kərmənil adlı vəzirlərinə tapşırıdı. Lakin vəzirlər insanpərvər oldular üçün bir gəncin beyninə bir quzu beyni əlavə edərək şaha yemək hazırlayırlar, o biri gənci isə vətənini tərk etmək şərtilə azad edirlər.

Firdövsi göstərir ki: «Həmin gənclər dağlarda məskən salıb yaşayır, ailə qurur və beləliklə kürdlərin mənşəyi başlanır» (42, 9).

Beləliklə, kurd xalqının mənşəyindən bəhs edən sonrakı tarixçilərin əksəriyyəti, o cümlədən «Şərəfnamə» və başqa mənbələr də bu mənbəni əsas götürmüslər (76, 12; 103, 449).

Sonrakı tədqiqatçılar bu rəvayəti daha da əsaslaşdırmaq üçün «Zöhhak zülmündən azad olmaq münasibətilə Dəmavənd əhalisinin hər il avqust ayının 31-də bayram şənliyi təşkil edib, onu «eyd əlkürdi» (97, 10; 69, 116) (kurd bayramı) adlandırdıqlarını qeyd edirlər.

Ümumiyyətlə, kurd xalqının mənşəyi haqqında o qədər müxtəlif rəvayətlər vardır ki, hətta tədqiqatçıların özləri də qəti bir nəticəyə gələ bilməmişlər (69, 26; 23, 65).

Lakin kürdlərin ən qədim Asiya xalqlarından biri olduğunu və *kardu* adı daşıdığını yunan tarixçisi *Ksenofon* hələ eramızdan əvvəl 441-ci ildə yazdığı «*Anabazis*» (19, 93) əsərində qeyd etmişdir. Bir sıra tədqiqatçılar isə kürdlərin eramızdan əvvəl 607-ci ildə midiyalılarla birlikdə Asuriya üzərinə hücum etmələrini göstərlər (22, 7; 89, 15-26).

Kürdlərin yaşadıqları ərazi haqqında həm *Ksenofon*, həm də yunan coğrafiyasuna *Strabon* məlumat verir.

Strabon «*Kardu*»lar adlandırdığı kürdlərin yaşadıqları ərazinin Muş və Diyarbakır olduğunu qeyd edir. (Bax: 69). Bidlisinin yazdığını görə «*Kardu*» Bidlis nahiyyəsindəki Suy adlı qalanın keçmiş adıdır (76, 424). Orucbəy Bayat öz əsərində «*Kardu*» adlı məntəqənin Kürdüstəndə olduğunu qeyd edir (47, 105).

Beləliklə, tədqiqatçılar kürdlərin ilk zamanlar Zaqrus (Kürdistan) dağları ətəklərində *Kardu* deyilən ərazidə yaşayıb maldarlıq və əkinçiliklə məşğul olmaları haqqında çoxlu məlumatlar vermİŞLƏR. Ümumiyyətlə, «*kardu*» və yaxud da «*qardu*» sözlərindən iqtibas edilmiş kurd sözünün əsil mənası pohləvan deməkdir (76, 13).

Bidlisi özünün «Şərəfnamə» əsərində kurd tayfalarını dil, adət və ənənələri nöqtəyi-nəzərdən bir-birindən fərqlənən 4 qrupa (I Kermanc, II Lur, III Kəlhur, IV Koran tayfası) bölmüşdür.

Müəllif kurd tayfalarının igid, qorxmaz, əliaçıq, atana haqqını icra edən, qonaqpərvər, duz-çörək qədrini bilən və dostluqda sədaqətlə olduqlarını qeyd edir (76, 13-15). Bir sıra tədqiqatçılar da kurd xalqının mərd, insanpərvər və eyni zamanda düşmənə qarşı inadlı olduqlarını göstərirlər. Kürdlərin dini islam dinidir. Onlar, ən yaxşı insan, Məhəmməd peyğəmbəri hesab edərək oruc, namaz, zəkat və həcc işlərini icra edirlər.

Kurd xalqının dini haqqında «Şərəfnamə»də xüsusi qeyd edilir və burada göstərilir ki: «Besyan, Bəxti, Tasini,

Xalidi və Dümboli tayfaları Yəzidi təriqətinə mənsub olub başqa təriqət xadimlərinə hədsiz kin və ədavət bəsləyirlər» (76, 14; 103, 449).

Kurd tayfaları arasında sünni və şia məzhəbləri çox yayılmışdır. Belə ki, Türkiyə Kürdistanında yaşayan kürdlərin hamısı, İran, İraq və Suriya kürdlərinin isə demək olar ki, əksəriyyəti sünnidir. Bəzi tədqiqatçıların yazıtlarına görə hazırda kurd tayfaları arasında Yəzidi, Qadiri, Rəfai və başqa dini təriqətlər də vardır. Bunların hər birinə ayrı-ayrı şeyxler başçılıq edir və onların bütün göstərişi sözsüz icra olunur (97, 12; 93, 19).

Kürdlərin yaşadıqları ərazi uzun zaman İran və ərəb müəllifləri tərəfindən müxtəlif adlarla qeyd edilmişdir ki, biz mənbələrdə daha o adlara təsadüf etmirik. Lakin XII əsrin ortalarında Səlcuq sultani Səncər Luristan ilə Azərbaycan arasındaki vilayətləri, o cümlədən Həmədan, Dinavər və Kirmanşah sərhəddini müəyyənləşdirmək və qərb hissələri Kirmanşaha tabe etmək məqsədilə Kürdistanın bir qismini müstəqil elan edərək, onu həmin ərazidə yaşayan xalqın adı ilə adlandırdı. Bundan sonra Səlcuq dövlətinin rəsmi sənədlərində Kürdistan adı yazılı və paytaxtı Bahar¹⁵ şəhəri olmaqla, Sultan Səncərin qardaşı oğlu Sultan Süleyman 1159-1161-ci illərdə Kürdistan padşahı oldu (117, 5).

Beləliklə, Kürdistan adını ilk dəfə İran tarixçisi Həmdullah Qəzvini 1339-40-ci illərdə yazdığı əsərində qeyd etdi (63, 127-129). Həmdullah Qəzvinidən sonrakı tarixçilərin əsərlərində Kürdistan sözü qeyd olundu.

Bidlisi Kürdistanın coğrafi sərhəddini müəyyən edərək yazar ki, «Kürdistan ölkəsi Hind dənizi sahilində olan Hormuzdan başlayaraq düz xətlə Mərəş və Məlatiyyə vilayətlərinə qədər uzanır. O şimalda fars, İraq Əcəm, Azərbaycan və Ermənistən, cənubda isə Diyarbakır, Mosul və İraq-Ərəblə sərhədlərin (76, 13-14; 103, 449). Katib Çələbi də öz əsərində Kürdistanın sərhəddini Bidlisiyə istinadən göstərmişdir. Lakin Övliya Çələbi 1646-ci ildə yazdığını əsərində Kürdistan hündüdünə şimalda Ərzrum, cənubda isə Bəsrə və Xəlici farsla birləşdiyini qeyd edir (48, 15; 50, 101).

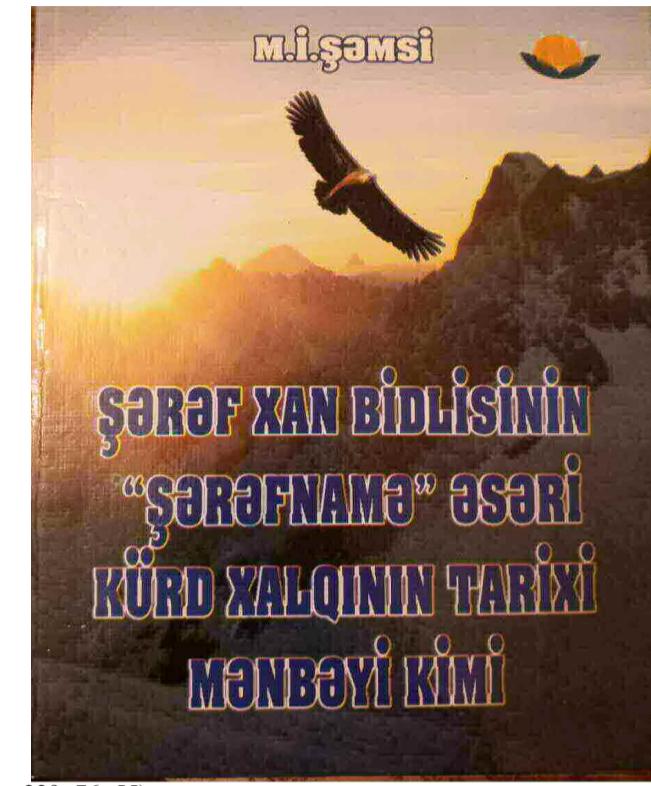
Müasir İran coğrafiyasunası Əli Rəzmara qeyd edir ki, Kürdistan vahid mənşəli əhalisinə görə böyük bir məntəqədədir. O, Kürdistanın uzunluğunu 1000, enini isə 400 kilometr qeyd edir (93, 4).

Beləliklə, Kürdistanın sərhəddi haqqında sonrakı tədqiqatçıların təhlili o qədər də fərqli olmamışdır. Kürdistan öz coğrafi mövqeyinə görə dağlıq bir ölkə olub ticarət və mühüm strateji yollardan biri üzərində yerləşmişdir. Belə ki, İstanbul, Təbriz, Bağdad, Tehran, Beynəlnəhreyn və s. mərkəzi şəhərlər bir-biri ilə Kürdistan vasitəsilə əlaqə saxlayırdı. Fon Hammerin yazdığını görə 1394-cü ildə Beynəlnəhreyn və Kürdistan yollarının Teymurləng tərəfində alınması Gürcüstan və Ermənistənə istila edilməsilə nəticələnmışdır (99).

Məhz bu cəhətdən də kurd xalqı əsrlər boyu arası kəsilməyən istilalara məruz qalmış və xarici işgalçılara vuruşmalı olmuşdur.

Əli Rəzmara qeyd edir ki, İran-Rum (Bizans) mühabibləri dövründə Kürdistan düşmən qarşısında böyük bir sədd olub rumluların məğlubiyyətinə səbəb oldu. Ərəb istilası zamanı bu vəziyyət yənə təkrar olduğu üçün ərəblər şimaldan cənuba qayıtmaga məcbur oldular (93, 8). Buna görə də, kurd xalqı ərəb istilasında digər Şərq xalqlarına nisbətən daha çox əziyyət və qarətlərə məruz qalırdılar. İbn əl-Əsir göstərir ki: «Hicri 16 (637)-ci ildə Kürdistan ərəblər tərəfindən istila edildiyi zaman kürdlərin islam dinini zahirən qəbul etmələrinə baxmayaraq vilayətlərdə işgalçılara qarşı kurd usyanları uzun zaman davam edirdi» (45, 221-229). Odur ki, ərəb ordusuna bir şəhəri və ya bir kəndi qərəət etmək üçün orada bir kurd ailəsinin yaşaması bəhəna üçün kifayət edirdi.

Tədqiqatçıların yazdığını görə Azərbaycan ərəblər tərəfindən işgal edilən zaman Ərdəbil şəhərində sakın olan Azərbaycan mərzəbanı ərəb sərkərdəsinə külli miqdarda pul verərək, kütəvi kurd qırğınıñ qarşısını almışdı (69, 177; 50, 100). Ərəblər öz növbələrində kurd tayfaları ilə qohumluq əlaqəsi yaradaraq, üsyankar kürdləri sakit edə bildilər. İbn əl-Əsirin yazdığını görə Əməvilərin sonuncu xəlifəsi Mərvan kurd qızından doğulmuşdur (45,

229, 76, 55).

Ərəblər tərəfindən kütləvi kurd qırğınıñ həyatə keçirilməsi dövrün tərəqqipərvər adamlarını da hiddətləndirdirdi. Hafiz yazar:

(Tərcüməsi: «Hikmətlə, ağılla lovğalanma sən, Ərəstu olsan da ölüm zamanı Biçarə kurd kimi can verəcəksən» (61).

Beləliklə, kurd xalqı xarici istilalara qarşı mübarizə aparaaraq, XI-XIII əslərlərə böyük tayfa imperiyası yaratdır. «Şərəfnamə» də deyildiyinə görə həmin dövdə Diyarbakır, Cəzira, Dinavər, Şəhrzur¹⁷, Luristan və daha sonralar Şəm, Misir və Fars əyalətlərində kurd sülalələri müstəqil hökumət təşkil etmişlər (76, 19-60).

Qeyd olunan bu hökumətlərdən başqa, o zaman 46-ya qədər böyük və xırda əmirliliklər var idi.

İster o dövrə və istərsə də XVI əsrin əvvəllərində kurd tayfaları arasında torpaq mülkiyyətinin və əmirlilik hüququnun irsi yol ilə nəsildən nəslə keçməsi Kürdüstən xırda-xırda feodallıqlara bölünməsinə səbəb olmuşdu ki, bu da özü-özlüyündə Kürdistanın iqtisadi inkişafına mane olurdu. Kurd tayfa feodalları arasında əsrlər boyu davam edən müharibələr vahid mərkəzləşmiş Kürdüstən yaradılmasına imkan vermedi. Beləliklə, kurd tayfaları tərəfindən yaranan tayfa imperiyası xarici hückumlar arasında özünü müdafiə etmək qüvvəsinə malik olmayı tezliklə sıradan çıxdı və 1141-1172-ci illərdə Kürdistan Səlcuqilər tərəfindən istila edildi.

Kürdistan öz coğrafi mövqeyi və strateji əhəmiyyətinə görə Xərəzmşahların, Azərbaycan atabəylərinin və XIII əsrin ortalarında isə monqol istilalarına məruz qalmışdı.

Beləliklə, Bahar şəhəri əvvəlki əhəmiyyətini itirdi. XIV əsrin əvvəllərində Sultanabad Cəm-Cəmal şəhəri Kürdistanın mərkəzi oldu. Monqol istilası dövründə müdaxiləçilər yenə də kurd xalqının ciddi müqavimətinə rast gəldilər. «Zəfərnamə» və «Şərəfnamə» də qeyd edildiyinə görə Heqari əmiri İzzəddin Şirvan qalasında Teymurləng ordusuna qarşı inadlı müqavimət göstərmişdir (76, 90; 77, 422).

XV əsrin əvvəllərində Qaraqoylu hakimiyyəti başlandı. Foma Metsopski və Bidlis göstərilər ki, 1405-ci ildə Qaraqoyunlu Qara Yusif Bidlis əmiri Şəmsəddinə pənah gətirmişdi və Əmir Şəmsəddin ona hər cəhətdən yardım göstərdi (41, 22). Bundan sonra Qara Yusif daha artıq qüvvə toplayıb bir sıra kurd vilayətlərini və Azərbaycanı işğal etdi. Onun ölümündən sonra Teymurun xələfi Mirzə Şahruخ 1420-ci ildə Kürdistanın bir sıra əmirliliklərini özünə təbə etdi (108, 447-449).

Kurd xalqı üçün daha ağır dövr Ağqoyunlu hakimiyyəti ilə başlanmışdı. Bu hakimiyyətin ilk nümayəndəsi Bayəndur tayfasına mənsub olan Tur Əli bəy Ağqoyunlu XV əsrin əvvəllərində Teymurun istilalarında iştirak etdiyinə görə Teymur Diyarbakır əyalətini¹⁸ tiyul şəklinde ona vermişdi. Odur ki, Tur Əli Türkmen tayfasını həmin əyalətdə mərkəzləşdirdi.

(Ardı var)

(Əvvəli ötən sayımızda)

Istisna hallarda indiki sade zamanda bəzi ``h`` ilə başlayan qaydasız feillərde (hatin, (h)anın) ``di`` ön səkilçisi ``t`` ilə əvəz edilir. ``Hatin`` (gelmək) feilinin indiki sade zamanda təsrifinə baxaq. İndiki zaman kökü ``e``dir.

tək cəm (təsdiq forması)

Ez təm (Mən gəlirəm) Em tən (Biz gəlirik)

Tu təyî (Sən gəlirsən) Hün tən (Siz gəlirsiniz) Ew(a) tə (O gəlir)

Ewana tən (Onlar gəlirlər)

tək cəm (inkar forma)

Ez nayēm (Mən gelmirəm)

Em nayēn (Biz gelmirik)

Tu nayēyî (Sən gelmirsən)

Hün nayēn (Siz gelmirsınız) Ew (a) nayē (O gelmir) Ewana nayēn (Onlar gelmirlər)

İnkar formada özünü göstərən ``y`` səsi iki sait arasında birləşdirici rol oynayır.

``(H)anın`` feilinin təsdiqdə təsrifinə baxaq. İndiki zaman kökü ``in``dir.

tək cəm (təsdiq forma)

Ez tənim (Mən getirirəm) Em tənin (Biz getiririk)

Tu təñim (Sən getirirsən) Hün təñim (Siz getirirsınız)

Ew təñe (O getirir) Ewana təñe (Onlar getirirlər)

Qaydasız ``(h)anın`` feilinin inkarda təsrif

tək cəm

Ez nayînim (Mən getirmirəm)

Em nayînin (Biz getirmirik)

Tu nayînî (Sən getirmirsən)

Hün nayînin (Siz getirmirsınız) Ew nayîne (O getirmir) Ewan nayînin (Onlar getirmirlər)

``Danın`` (qoymaq) qaydasız feilinin təsrifinə. İndiki zaman kökü ``datın`` dir.

tək cəm

Ez datînim (Mən qoyuram)

Em datînin (Biz qoyuruq)

Tu datînî (Sən qoyursan) Hün datînî (Siz qoyursunuz) Ew datîne (O qoyur) Ewana datînin (Onlar qoyurlar)

``Danın`` feilinin indiki sade zamanın inkar formasında təsrif.

tək cəm

Ez danayînim (Mən qoymuram)

Em danayînin (Biz qoymuruq)

Tu danayînî (Sən qoymursan)

Hün danayînin (Siz qoymursunuz) Ew danayne (O qoymur) Ewana danayînin (Onlar qoymurlar)

2. İndiki sadə zamanla işlənən zaman zərfəri

Bu zamanla adətən indiki zamana aid olan zərfərlər işlənilər: Iro (bu gün), her roj

(hər gün), her meh (hər ay), her şev (hər gecə), her sal (hər il) naha (indi),

carnan (bəzən), zu-zu (tez-tez), kəm carnan= hindik caran (az hallarda)

Təkst

Naha zivistan e. Mehən zivistan e. evin: Kanûna pêşin, Kanûna paşin, Sibat. Zivistanə hewa sar e. Zivistanə baran zü-zü nabare. Baran car-carna dibare. Lə berf zü-zü dibare. Erd diqerise. Rûyê çeman qeşa digre. Mîrov gellek caran li malə dimin. Karkar diçin ser kar, lə pale naçin. Ji ber ku deş sar e ü li wir kar nîne. Lə zarok li dibistanan xwendina xwe berdewam diken. Her roj ewana dixwînin,

dinvisinin, direqisin, distirên. Caran wekî berf dibare ewana piir şə dibin.

Isal berf gellekî barî. Iro jî berf dibare. Zarok kincen xwe li xwe diken û derdikevin derva. Ewana her alî məze diken. Hemû der - erd, rê, şiverê, ser daran, bin daran, deş, newal, çiya, topik gişk sipî ne. Külyen berfə cawa jî bedew in! Paşê zarok ser berfə dişimitin û berfehol dileyîzin. Vaye, Zinar ji erdê berfə hildide, gulover dike, digivişe û davêje hevalen xwe. Hevalen wî virda- wêda direvin û dikenin.

Ferheng 15

1. baran- yağış
2. barîn- yağmaq
3. carna- bəzən
4. herroj- hər gün
5. reqisîn- rəqs etmek
6. qerisîn - donmaq
7. isal- bu il
8. iro- bu gün
9. kinc(m,-ê)- paltar
10. her alî- hər təref
11. gulover kirin - yumrulamaq
12. kuli(m, -yê)- lopa

13. qeşa (f,-ya) - buz

14. qeşa girtin - buz bağlamaq

Çalışmalar

15. şiverê(f,-ya) - ciğir

16. gişk- hamısı

17. şitimîn- sürüşmək

18. berf (f-a)- qar

19. berfehol (f-a)- qartopu

20. erd (m-ê)- yer

21. virda- wêda- bû yana- o yana

22. wêda - o tərefdə, o yanda.

23. aqıl (m,-ê) – aqıl

24. tac (m,-ê) – tac

25. zér (m,-ê) – qızıl

26. zérîn - qızıl, qızılı

27. mar (m,-ê) – ilan

28. qull(f,-a)-yuva,deşik

1. Metni tərcümə edin və suallara cavab verin.

1.Kijan demsal e? 2. Zivistanê baran dibare? 3. Zivistanê ci dibare?

4.Kî diçə ser kar? 5. Kî naçə ser kar?

6. Zarok diçine dibistanê, yani na? 7.

Ewana li dibistanê ci diken? 8. Ewana bona ci şə dabin? 9. Ewana her alî məze diken û ci dibiñin? 10. Bona ci her alî sipî ye? 11. Ewana ci dileyîzin?

2. Kötin, revin, petin, gotin, mayîn, xwendin, kenîyan, xistin, şûştin feilərinin

keçmiş zaman kökünü və indiki sadə zaman kökünü tapın.

Məsdər Keçmiş zaman kökü

İndiki zaman kökü

Petin pet pêj

3. 2-ci çalışmadakı feillərdən bir neçəsinin indiki sadə zamanda şəxslər üzrə dəyişin.

Ez dikevim Ez dipêjim

Ez dimînim

Tu... Ew...

4. ``Hatin`` və ``(h)anın`` feillərinin indiki sadə zamanda yazın.

Ez təm (Mən gəlirəm) Ez tənim (Mən getirirəm)

Tu.... Tu....

Təkrar üçün çalışmalar

1. Qaydalı xwendin, revandin,

girtin, barîn, kolan, sitran, kenîyan, gerîyan

feillərin keçmiş zaman və indiki

zaman köklərini yazın və öyrənin:

Məs: Məsdər Keçmiş zaman

kökü İndiki zaman kökü

xwendin xwand xwîn

2. Xistin, bûyîn, birin, (h)anın,

dayîn, ketin, dîtin, gotin, veşartin,

bijartın, petin, kuştin, şüştin, firotin,

mayîn qaydasız feillərinin keçmiş və

indiki zaman köklərini yazın.

Məs: Məsdər Keçmiş zaman

kökü İndiki zaman kökü

Xistin xist x

3. Müvafiq keçmiş zaman son-

luqları yazın.

1.Te ez ditim. 2. Te ewana rê kir...

3. Me hûn dît... 4. Rojhat tu dît... 5.

Rojhat

em dît...6. Ewî ez rê kir..7. Ewê tu

rê kir...8. We ewana dît...

Bi kurdî biaxfîn

Dialoqu oxuyun və oxşar dialoqlar

qurun.

A: Te firavîna xwe xwar?- B: Na,

min firavîna xwe nexwar. Ez naha

dixwim.

T. R. Fatiyeva, K. R. Mustafayeva

Gavek berbi ZIMANÊ KURDÎ

KÜRD DİLİNƏ doğru bir addım

Bakı - 2020

gihîj

Kuştin (oldurmək)

kuşt

kuj

Şûştin (yumaq) şûşt

şo

Firotin (satmaq) firot

firoş

Mayîn (qalmaq) ma

mîn

Hebûn (olmaq) hebû

he

Ketin(düşmək) ket

kev

Xistin(salmaq) xist

x

Hatin (gelmek) hat

ê

(H)anın (getirmek)

anî

în

Birin (aparmaq) bir

v

Danîn(qoymaq)danî

datîn

Dayîn (vermek) da

d

Təkst

Dê û bavê Mîro her roj xêncî rojén

şemî û ledé (bazarê) diçin ser kar.

Bavê wî bijîşk e, lê diya wî mamoste

ye. Pîrka Mîro karê li mal dike. Ewa

malê pacış dike, taştê, navroj û şîva

zarakan amade dike. Iro Mîro tevî

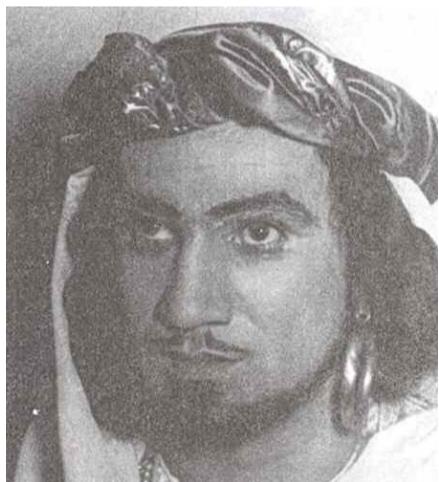
Erməni qadın onu 7 il həbs etdirdi, yas yerində "Rast" oxudu, həyətinə düşən mərmidən 8 yaşılı oğlu ilə şəhid oldu Məşhur müğənninin film kimi həyatı

Kulis.az Qarabağda çox məşhur xanəndəsi Şahmalı Kürdoğlunun həyatına dair maraqlı faktları təqdim edir. Bu gün onun anım günüdür.

Şahmalı Kürdoğlu 1930-cu il aprelin 12-də Ağdamda anadan olub.

Əslən Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalından olan Şahmalının atası Mirzəqulu Fətəliyev ötən əsrin əvvəllərində erməni

zülmkarlığına qarşı çıxan qaçaq olub. Qisas aldığı daşnaklar onu tapmasın deyə Qarabağa üz tutub. İzini itirmək üçün adını dəyişib.

Əslən Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalından olan Şahmalının atası Mirzəqulu Fətəliyev ötən əsrin əvvəllərində erməni zülmkarlığına qarşı çıxan qaçaq olub. Qisas aldığı daşnaklar onu tapmasın deyə Qarabağa üz tutub. İzini itirmək üçün adını dəyişib.

Aşqabad Universitetinin hüquq fakültəsinin, Bakı Dövlət Univer-

sitetinin filologiya fakültəsinin məzunu olan Şahmalı Kürdoğlu Asef Zeynallı adına Musiqi Kolleciндə Seyid Şuşinskiyənə muğam təhsili alıb.

Aşqabad Universitetini bitirib vətənə qayıdan Şahmalıya ixtisası üzrə işləmək qismət olmur. Çünkü Şahmalının atasını Sovet hökuməti vaxtilə öz "kulak" siyahısına salmışdı. Buna görə də Sovet hökuməti ona hüquqşunas işləməyi "məsləhət" bilməmişdi.

Atasına görə heç yerdə iş tapa bilməyen Şahmalı uzun zaman sonra rayonda müəllim kimi fealiyyət göstərir. Günlərin bir günü böyük bəstəkarımız Fikret Əmirov Ağdam'a gəlir. Onun məqsədi Opera teatrına səsi olan, "Leyli və Məcnun"da oynaya bilən xanənde tapmaq idi.

Şahmalını bu niyyətlə Bakıya dəvət edirlər. Ş.Kürdoğlu həm "Leyli və Məcnun" operasında çıxış edir, həm də filarmoniyada konsertlər verir. Beləliklə, məşhurluq başlayır.

Şahmalı Kürdoğlu əsl Füzulişünas idi. Onun olduğu məclisdə hər adam Füzulidən, onun şeir dünyasından danışmağa cəsarət etməzdə. Sözə o qədər həssas idi ki, toylarda, məclislərdə muğam oxuyanda ətrafdakıları tamam unudardı.

1965-ci ildə, 35 yaşında öz "Rast"ını yazdırılmışdır. Azərbaycan radiosu ilə Şahmalının "Rast"ını bütün ölkə eşidib sevmişdi.

Şahmalının "Rast"ının radioda təzə-təzə səslənən vaxtlarıymış. Filarmoniyanın bağında onu bu münasibətlə sənət dostları təbrik

Füzulilik deyil, yumurtanı qabıqlı yeməmək üçündür.

Sovet hökuməti zamanında bir erməni qadının hiyləsi ucbatından həbs olunur. O, yeddi il Şuşa türməsində məhabus həyatı yaşıyib.

Cəzaçəkmə müəssisəsinin klubundakı səhnədə onu oxutmaq

istəyiblər. Ancaq Şahmalı heç bir israrı, təzyiqi, əlavə cəzanı eyninə almadan qətiyyətlə deyib: "Mən dustaqlarında səhnəyə çıxa bilmərəm. Bu, sənətə hörmətsizlikdir."

Şahmalı Kürdoğlunun həm də çox gözəl rəsm çəkmək qabiliyyəti olub.

"Şur" ansamblının yaradıcılarından biri olub.

İki dəfə ailə həyatı qurub. Birinci ailəsindən iki oğlu bir qızı olub. İkinci ailəsindən öz adına bənzər Şahiməli adını qoymuş bir oğlu dünyaya gəlib.

Deyilənə görə, Ağdamın Qalayçılar kəndində müxtəlif vəzifələrdə çalışıyan Muxtar Məmmədov adlı nüfuzlu bir şəxs ölüm yatağında doğmalarına belə vəsiyyət edib: "Bilirəm, mən ölündə molla gətirəcəksiniz. Quran oxudaqacığınız. Məni ağır-əziz edəcəksiniz. Son arzumu yerinə yetirin. Şahmalını tapıb yanına getirin. Bu dünyaya onun səsiyle "əlvida" demək istəyirəm". Kişinin arzusunu xanəndəyə çatdırırlar. Şahmalı Kürdoğlu gelir və yasda "Rast" muğamını oxuyur:

Məqsədim açmaq deyildi dərdimi əsla sənə,

İstədim pünhan edim, səndən ne pünhan, ey təbib!

Şahmalının səsinin yaratdığı hüzn və ağır kədər məclisə toplaşanları hönkür-hönkür ağladıb.

Şahmalı Kürdoğlu 1992-ci ildə Ağdamda həyətlərdə 8 yaşılı oğlu Şahiməli ilə birlikdə nar yeyərkən həyətə düşən "qrad" qəlpəsinin partlaması ilə həlak olub.

Sefin Dizeyi: Pezeşkiyan'ın Erbil ziyaretiyle ilgili bilgilendirilmədi

Kurdistan Bölgesi Hükümeti Dış İlişkiler Ofisi Başkanı Sefin Dizeyi, İran Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'ın Erbil ziyaretiyle ilgili bilgi sahibi olmadıklarını belirtti.

Dış İlişkiler Ofisi Başkanı Dizeyi, Mesud Pezeşkiyan'ın Kurdistan Bölgesi ziyaretine ilişkin K24'e açıklamada bulundu. Henüz söz konusu ziyaretin güzergahı ve tarihi hakkında bilgilendirilmədiklerini söyleyen Pezeşkiyan, "Eski İran

cumhurbaşkanının vefatından önce Irak ve Kurdistan Bölgesi'ni ziyaret etmesi planlanısa da yeni İran cumhurbaşkanının Irak ziyareti sırasında Kurdistan Bölgesi'ni de ziyaret edip etmeyeceği belli değil." dedi.

Açıklamasında, Kalkınma Yolu projesine de deyinen Sefin Dizeyi, "Kalkınma Yolu projesi konusunda Kurdistan Bölgesi Hükümetinin tutumu çok açık ve Kurdistan Bölgesi'ni de kapsaması gerekiyor ki bu da komşu ülkelere kesinlikle fayda sağlayacaktır, dolayısıyla Kurdistan Bölgesi Hükümeti bizim tercih ettiğimiz yolda ısrarcı." ifadelerini kullandı.

Kurdistan Bölgesi memur maaşlarına ilişkin ise Dizeyi, şu sözleri paylaştı:

"Bu konu hem bütçe yasasında hem de mahkemedə çözülmüşür, dolayısıyla yaratılan sorular ve engeller bazı ayrıntılara bahane niteliğindedir, aksi takdirde Kurdistan Bölgesi'nin mali dənetimi ile Irak Maliye Bakanlığı arasında iyi bir ilişki bulunmak tədir. Irak Hükümetine her türlü bilgi ve ihtiyaç aktarıldı. Bu nedenle beklentimiz aylık maaşların sorunsuz ödənilmesi, tartışma ve pazarlık konusu olmaması yönünde olmuşdur. Maaş konusu daha önce toplantıda çözüldüğü için bu aydan itibaren maaş konusunun bir daha konusulmamasını umuyoruz."

Aydın Maruf: Erbil, diğer Irak şəhirlərindən 20 yıl önde

Bileşen İşlerinden Sorumlu Bölge Bakanı Aydın Maruf, Erbil'in, farklı milletlerin bir arada yaşaması

açısından önemli bir şəhər olduğunu söyledi.

Kurdistan24'e konuk olan Aydın Maruf, geçmişe kiyasla Erbil'in, Kurdistan Bölgesi, Irak ve bölge için önemli bir merkez haline geldiğini belirterek, "Erbil'de siyaset, güvenlik, yatırım ve hizmetler alanında kaydedilen ilerlemeler çok önemli." dedi.

Dini ve etnik grupların bir arada yaşaması ve Erbil'in güvenliği kent dışından gelenler tarafından daha fazla fark edildiğine işaret eden Maruf, "(Kurdistan Bölgesi) hükümet, kente bir arada yaşamanın desteklenmesinde etkili bir rol oynadı. Dolayısıyla hepimiz Erbil'i korumalıyız. Yaşanan değişiklikler Erbil halkın ve bileşenlerin de çıkarınadır." ifadelerini kullandı.

Erbil'de son 20 yılda büyük bir ilerleme kaydedildiğini belirten Maruf, "Erbil'e yatırım yapmak için gelenler, şəhərin diğer Irak şəhirlərindən çok farklı olduğunu görecek. Erbil gelişmişlik açısından diğer Irak şəhirlərindən 20 yıl öndədir." sözlerini kullandı.

LÎ PÊŞ MEXBERÊ KEK NADIR!

Dîyarî akadêmîkê kurda ye yekemîn û marşalê ulimê niftê, dikim.

Li koçberîyê sêfil, sêwî, birçî-tezi,
Nav qelê qazax da xwend tê eşkere-dizî.

Ulimê xwe va ji pir ulmdara giranbahatîr,
Lomonosovê kurda yî nav xezna ulimda cî digir.

Îro zingîn dike reşxebera te nav Qazaxistan,
Bi wê telebextî yê, çev nas dibe temam cîhan.

Danê nav rojê, erş û ezman li hev ketin bû tarî,
Stérka Kekê Nadir, ji xaliq da xiliq ew temirî.

De digot: Şoreşvanin, didomînin riya Berzan, Qazî,
Kurdistanê li benda we ye, tevî cîllad nebin razi.

Şexsê mezin, ne wede ye çûyîna mexberê sar.
Rojava aza dibe, em ê tev saz kin gund û bajar.

Ronekbîrê kal, tê da meda şertê mîra bi helalî,
Emê şer kin heta dawiyê, welêt dêrînin ji vî halî.

Sebeb ci bû, wede zutir, we bîrkirin gewl û girar,
Marşalê ulim, kurdê ji bo te timê bikin axin û zar.

Stérka kîmyayê behra te şemal daye hemû erda.
Kana ulimi sıpî dikî gav û sehet rû yê kurda.

Ji kemala te kurdî serbilinde, tim bextewar,
Hemberi Mêndêlyêv, Niyûtoni, emin kubar.

Tim we şekirand şîrê sıpî, tê got: "Kurdîm!"
Dayîkam Karê, bavê min Kerem, çawa bîr kim.

Porê qerqaş, rûdana çivîl ew hukimê tebîyetê ye,
Agilbendê me rabe, îro gel mihtacê şêwrê te ye.

Ji enî ya fire, dêmê gulan nur dîbarîya, Akadêmîkê eyan,
Ne bu qîsmet, nod salî ya te pîroz bikira me bi dil û can.

Li pêş mexberê tê sond duxum, daxwazê we bigîhînin cî,
Heykelê tê li Hewlîrê bixemîlinin bi kurmancî.

Zane nemir, însîn wehîd Rebbê jorîn dixili kine,
Hîr yekî ra rîf dibaxışine, dem hatînê jê distîne.

Ji wan kesa li alemê qenc, xirab navek dimîne.
Navê te di nav qurna da, "ULUMDARÊ ZÊRÎN" bîmîne!

Mirazê CEMAL: Mecîdê Silêman

(Mecîdê Mehmedê Silo) sala 1932-a li gundê Semekaşê, neh'îya Shaûmîyanê, li K'omara Ermenistanê hatîye dinîyayê. Ew 3 salî bûye dema herba cîhanêye duemîn dest pê dibe û bavê wî dice ber

şêr. Xudîderk'etina wî dik'eve stûyê kalkê wîyî Silo û pîrka wîye Sîsê. Zûtirê kalikê wî û pîrka wî dicing ser dilovanîya Xwedê. Apê wî E'vdoyê Îsa lê dibe xweyî û dibe xweyî dike. Zaroktîya xweda wî gelek rojîn dijwar dîtine. Biç'ûk-bîç'ûk ew dare şîvvantîyê, gavantîyê, berxvantîyê hilde û dixebite, di vêra tevayî diçe mektebê û sala 1940-î xwendîna xweye navîn dest tine. Pişî wê dice Yêrêvana paytext têxnikûma malhebûna gundîtîyêda tê qebûlkirinê, çend sala şûnda ew têxnikûmê demam dike û dibe pêşkarê malhebûna gundîtîyê. Mecîtê Silêman zaroktîya xweda kilamên kurdiye gelîrî hiz kirîye, mîla wî ser dengbêjîyê gelek hebûye. Sala 1961-ê hetanî sala 1990-î girêdanê wî radîyo Yêrêvanêye ciwakî ya beşa kurdîra hebû û di dehan kilamên wî fonda zêrînda cîh gir-

tine. Ew wisa jî nava k'urdîn sovyêta berêda wek dengbêjekî navdar tê naskirinê. Kilamên wî herdem bi radîyo Yêrêvanêye ciwakî ya beşa kurdî dihatine dayîn. Mecîtê Silêman wisa jî gelek helbest dinivîsîn û ser têkstê helbestêne xwe kilam disêwirandin. Helbestêne wî giyanê mirovê kurdu girêdayîne. Bi dehan helbestêne wî kovar û r'ojnemîn Rûsiyayê, Kazakistanê, Ermenîstanê û cîhîn di r'onayî dîtine. Helbesteke wî ya bi nave "Sazbendê Kurda lêxin,, bi sitirana wî r'adîyo Yêrêvanê ya beşa k'urdîda hetanî îro jî tê pêş'êşkirin... Gelek helbest û sitranen Mecîdê Silêmandâ hesten bilind yén hîsret û dîlk'êşîya welatê k'urdan K'urdistanê tê dîtinê. Bira dilovanîya Xwedê giyanê Mecîtê Silêmanbe, cîh wî nava Buhûştêbe.

Rewayî ji bo salwelgera komkujiya qelê Şengalê dikim.

ŞENGAL İDÎ NABE WÊRAN!

Bi çahanê cevnas dikim dîroka te be reng,
Ser te ferman, li pêş neyar buyî leheng.
Ev heyş salin, di axa tedaye qal û çeng,
Besse: - Deyise har, bimeşî wek piling.
Mezlam hatîye, Şengal idî nabe wêran!

Şengal warê egît-mêrxasaye, a ne bê kesse,
Lalîş kevnar ziyarete, xwîn av nedin idî besse.
Dilîvîne Declle, Ferat, xemîfîye bi gevez rengi,
Evîndara wunda kirîye bi hezara xorten bengî.
Mezlam hatîye, Şengal idî nabe wêran!

Rojava, Şengal dilê teye bi we kubar be,
Xanî, Çegerxwîn lawê tenê bi wan şa be.
Şerefeddîn taçê zêrîne, her tim li ser te be,
Sebeb çîye nav axa da zîlma giran para te be?
Mezlam hatîye, Şengal idî nabe weran!

Şîr Selaheddin timam Şerga kal ji xac qera gire aza,
Dura bi qîmava Kurdistanam, bu meydana dew û doza.
Rojava zengin, kafkun dîkin bi bombê jehrê,
Deyişê êrîş kir şerê Şengalê, ezdixan bu penabere.
Mezlam hatîye, Şengal idî nabe wêran!

Dikişê hêsîre Êzdxanê, di mergeda noli karvane,
Hewara wan haflî, şerî li serê ciya refe qerilane.
Eğit şervanê me, tewandine Deyişê har,
Gewz kirine rihe neyar, ida Şengal buye rizgar.
Mezlam hatîye, Şengal idî Nabe wêran!

Hêsire xilîgî vegevîyaye, li xwe dike xemla teze,
Warê kal û bava dixemîlinin lez û beze.
Qurna bîst u yekêye, li bazara Misrê, geç û bûkê êzdxanê,
Dest û pîyê bi geyd û zincîr dane kirî û firotane.
Mezlam hatîye, Şengal idî Nabî wêran!

Şengall- Ala sê reng dixemîline serfrewaziya te,
Li gund û bajara, şew û şemal di de tîréja te.
Azaya teyê aşîtîyê bîne ji bo Şerqa navine,
Jenosida xwe li navbera dînyalîkê bike eyane.
Mezlam hatîye, Şengal ida nabî wêran!

Şengala min, îro şunda pejmur nabî, naçîlîsî,
Li bin pîyê neyarada, pêpes nabî, nahînçîrî.
Tûyê serfnyazî, idî bîmîlîm bê gal, bê ceng,
Bi zexm û zorê, li pêş neyar buyî leheng.
Mezlam hatîye, Şengal ida nabî wêran!

Helbestvan:

MECÎDÊ XUDÊDA:
Bajarê Alma-Atê

**Deriyên dibistanê Rojavayê Kurdistanê
sibe li pêş xwendekaran vedibin**

Sibe 1'ê Îlonê sala perwerdeyê ya 2024-2025'an li Rojavayê Kurdistanê dest pê dike û

dê 4 hezar û 100 dibistan dê pêşwaziya nêzî 900 hezar xwendekaran bikin.

Desteya Perwerde û Fêrkirinê ya Rêveberiya Xweseriya pêştir ragîhandibû, 1'ê Îlonê sala perwerdeyê ya 2024-2025'an dest pê dike. Li gorî Cîgirê Hevserokatiya Desteya Perwerde û Fêrkirinê Azad Berazî, di sala perwerdeyê ya 2023-2024'an de hejmara xwendekaran 860 hezar bû û di 4 hezar û 100 dibistanan de perwerde bûn, her wiha hejmara mamosteyan 40 hezar bû û hejmara karmendêن qada perwerdeyê nêzî 50 hezar bû.

Berazî diyar kir, di sala nû ya perwerdeyê de hejmara xwendekaran dê nêzî 900 hezar xwendekarî be, lê ya mamosteyan mîna ya par e.

Têkildarî amadekariyê sala nû Berazî got: "Ji bo sala nû ya perwerdeyê Desteya Perwerde û Fêrkirinê pêwîstîyên dibistanan ên wekî pirtûkan peyda kirine û dewreyen perwerdeyê ji bo rîveber û mamosteyan vekirin."

Li gorî Desteya Perwerde Fêrkirinê, pêwîstiya 693 dibistanan bi sererastkirinê hebûn, sererastkirina 151 dibistanî bi dawî bûne û xebatên sererastkirina dibistanan din dewam dikan.

Li navçeyen Rêveberiya Xweser bi zimanê erebî, kurdî û suryanî perwerde tê dayîn.

Berazî jî got: "Bi armanca ku her pêkhateyek ji yên din qut nebe, Desteya Perwerdeyê bîyîr daye ku xwendekarîn ku refa 4'an a seretayî temam kiribin, dikarin li kîleka zimanê dayikê, zimanekî din ê pêkhateyekê hilbijîrin."

İnsan Hakları Aktivistleri: PKK'ye bağlı güçler geçtiğimiz 8 ay içinde 75 çocuğu kaçırdı

Rojava'daki insan hakları aktivistleri yılın başından bu yana PKK'ye bağlı değişik yapıların 75 çocuğu kaçırdığını açıkladı. İnsan Hakları Aktivistleri dönenşel olarak PKK'nın savaşçı yapmak için kaçırıldığı çocukların

durumunu takip ediyor. Bunlardan Mehmud Elo medyaya yaptığı açıklamada yılın başından bu yana PKK'nın 75 çocuğu kaçırdığını belirtti. Elo çocukların sadece HSD bünyesinde tutulmadığını bir bölümünün PKK'nın savaşçı ihtiyacını kaçırmak için Güney Kurdistan'a gönderildiğini de belirtti. Elo yaşayanların insan hakları normali ve yasalara aykırı olduğunu ve çocukların çocuğunun 12-16 yaş arası olduğunu belirterek bu yaşındaki çocukların kaçırılmasının kabul edilemeyeceğinin altını çizdi.

PKK'nın başta gençlik yapısı Ciwanen Şoreşer olmak üzere Rojava'daki koordinasyonu bünyesinde faliyet yürüten kadın ve gençlik yapıları yıllık olarak önlernerine katılan savaşçı hedefine ulaşmak için küçük yaşıta çocukların kandıracak veya zorla kandıracak savaşçı yapmak için kaçırıyor. Bu kurumların en büyük kendini savunma mekanizması ise çocukların kendi isteği ile gittiği oluyor. Fakat 12 yaşındaki bir çocuk nasıl ki kendi rızası ile evlenemezse kendi rızası ile de savaşçı olamaz. Hatta ailelerinin rızası bile olsa şu anda aktif savaşın olmadığı Rojava'da çocukların kaçırılmak sadece PKK'nın askeri ve siyasi hedeflerine ulaşmak için kullandığı bir yöntem. Çocuklar bu siyasetin kurbanı oluyor.

Balyozê Pakistanê destxweşiyê li Hikûmet û Serkirtetiya Herêma Kurdistanê dike

Serok Barzanî pêşwaziya Balyozê Pakistanê dike. Balyozê Pakistanê jî destxweşiyê

li Hikûmet û Serkirtetiya Herêma Kurdistanê dike.

Serok Mesûd Barzanî iro li Pîrmamê pêşwaziya Balyozê Pakistanê li Îraqê Mihemed Zîsan Ehmed kir.

Li dû ragehandina Baregayê Barzanî, "Di wê hevdîtinê de, Balyozê Pakitanê dilxweşiya xwe ji bo avedanî û aramî û wê pêşkeftina ku li Herêma Kurdistanê peyda bûye diyar kir û destxweşî li Hikûmet û Serkirtetiya Herêma Kurdistanê kir."

Balyozê Pakitanê herwesa ji Serok Barzanî re ragehand ku, welatê wî dixwaze peywendiyeke nêzîk di warêna cuda cuda yên bazirganî û keltûrî de bi Herêma Kurdistanê re hebe. Rewşa siyasi ya Îraqê û deverê û peywendiyê dualî yên navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Îraqê û herwesa gefen terorê li ser astê cîhanê û deverê jî hin mijarên tewereke din ên wê hevdîtinê bûn.

Berbijêra PDKê Perjîn Cehfer Hacî Rostem: Hatina milîsan ji bo Germiyanê, rîkeftinekî bin ve bin ve li pişt e!

Berbijêra PDKê Perjîn Cehfer Hacî Rostem ragehand, hatina milîsan Heşdî Şeibî ji bo Germiyanê û nêzîkbûna wan li hêzên

Pêşmergeyên Kurdistanê, bi hizra dagirkerî û rîkeftina bin ve bin ve ya wek 16ê cotmeha 2017ê li pişt e!.

Berbijêra helbijartînen Parlamento ya Kurdistanê ya PDKê li Germiyanê Perjîn Cehfer Hacî Rostem ji BasNewsê re ragehand, tişta ku li sînorê Germiyanê pêkhat û hatina hêzeke milîsan a ji bo sînorê Kurdistanê û nêzîkbûna wan li hêza Pêşmerge, "Peyamekî nerônî û aloz nîne. Hizreke dagirkerî û rîkeftineke bin ve bin ve ya wek 16ê cotmeha 2017ê li pişt e."

Herwaha diyar kir: "Spas ji bo wê hêza ku hejmara wan kêm, lê bi iradeyekî mezin û kur-dane ve ku nehiştin xiyaneteke din dijî gelê me serkeftî bibe. Ji wê jî giringtir milet piranî li ser wê fikrê ye ku ew dagirkerî bû cudayıya partîyan qebûl nakin û hêza Pêşmerge teşfîq kirin û li gel hemwelatiyan jî ew dagirkerî neyê qebûl kirin."

Dawiyê de jî hêvî xwest ku bi awayekî aştiyane û bi hestên bilind ên kurdî û kurdayetîye ve helmetekî mezin li dijî dagirkerîye bê nîşandan, di heman demê de xiyanetkar jî bên şermezarkirin. Serbilindî ya hêza Pêşmerge ye û serkeftin ji bo Gelê Kurdistanê ye."

Dewletê Dagîrkir û Stratejîya Wan

Bekir Topgider

Waletê me cara yekemîn di navbera devleta Safewî û dewleta Osmanîyan di sala 1639an da bi peymana Qasrî Şîrîn hatîye dabeşkirin. Beşek ji axa welatê me bi wê peymanê ketiye bin destên Safewîyan, beşek ji ketiye bin destên İmparatorîya Osmanîyan.

Di şerê cîhanê yê yekemîn de welatê me bi bi peymana Sykes/Pîcot ku di 29 meha Nisanê 1916an da di navbera dewleta Fransa û dewleta Îngilizan da tê dabeşkirin, bi wê peymanê welatê me dikin çar beş. Bi wan herdu peymanan welatê me îro wek çar beş maye.

Bi dabeşkirina welatê me bêguman rizgarkirina welatê me jî xetertir û zehmettir kirine.

Ji bo ku welatê me kirine çar beş, Ji ber wê jî divê gelê Kurd li hember çar dewletê dagîrkir tekoşîn û xebatê bike ku welatê wî rizgar bibe. Meriv wexta li rû dînyayê dinere, ew rewşa ku gelê Kurd têdaye li tu derek din nîne. Ji ber wê jî tekoşîna gelê Kurd her carê tê fetisandin. Dewletê ku axa welatê me dabeş kirine heke di nav wan da nakokî hebin jî, wexta pirsa Kurd ber bi başî û tevgera Kurd li beşekî welêt pêş da diçe, dewletê dagîrkir nakokîyên xwe datînin hêlekê û hemû bi hevra li dijî tevgerên azadîxwaz a gelê Kurd li hev dikin û dijiminatîya wê tevgerê dikin.

Ev yek li başûrê welatê me di dema referandûma serxebunê da pir bi aşkireyî derket holê. Hemû dewletê dagîrkir bûn yek û li hember referandûmê helwest girtin û hazırlîya erêşekî leşkerî kirin da ku erîşî başûrê Kurdistanê bikin.

Eger êrîş nebirin, ji ber ku konjonktora dînyayê û Rojhilata Navîn ji bo êrîşa wan ne musaît bû .

Divê em Kurd berî her tişîtî baş bizanî ku wexta li beşekî welatê me tevgera azadîxwaza Kurd xurt bibe û ber bi rizgarî û azadîya welat de biçe, dijiminê gelê Kurd li hember wê tevgera azadîxwaza Kurd dijiminatîyê dike. Ji ber dagîrkirê Kurdistanê pir baş dizanîn ku wexta beşek Kurdistanê rizgar bibe û gelê Kurd bigihê azadîya xwe, wê ev yek tesîrek mezin li ser tevgerên beşen din jî bike. Ji ber vê yekê jî dewletê dagîrkir tu caran naxwazin ku li beşekî Kurdistanê gelê Kurd bigih

azadîya xwe.

Bi ditin û ramana min divê tu caran rexistin û partîyên Kurdan li dijî hev kar nekin, zimanê tuj li hember hev bi kar neynin û yekrêzî û tevxebata mala Kurdan bikin. Wexta partî û rîexistinê Kurd ev yek pêk anîn, dijminê Kurdan ci bikin jî nikarin pêşîya tevgera azadîxwaza gelê Kurd bigrin û wê ji holê rakin.

Wexta em dijminatîya hev bikin ev yek xizmetê ji berjewendîyên dagîrkiran re dike. Dijmin dikare partî û rîexistinê Kurd li hember hev bi kar bîne. Wexta di nav partî û rîexistinê Kurd de pirsgirêk derkevin, divê ev pirsgirêk bi danûstandin û guftugoh bêñ çareserkirin. Ji ber wê jî ev gotinê ku birêz Mesûd Barzanî gotîbû "şerê navxweyî heram e", pir di cîh daye û divê hemû partî û rîexistinê Kurd şerê navxayî heram bikin û tu caran rê nedin ku şerê navxweyî rû bide.

Ji alîyê din wek ez dizanim rahmetîyê Mam Celal jî tiştekî gelek baş gotibû. Wî jî gotibû "ne kesekî Kurd, ez pîsîkek Kurd jî teslîmî dijmin nakim". Bi dîtina min ev yek jî helwestek pir bi mane ye.

Min ev yek çîma anî zimên. Van rojêna dawîyê dewleta Iranê zextê tîne ser Hikûmeta Başûrê Kurdistan û Baxdayê ku rîexistin û partîyên rojhilatê Kurdistanê ji başûrê Kurdistanê bêñ derxistin. Ji alîyê din dewletê dagîrkir dixwazin PKK û Hikûmeta Başûrê Kurdistanê bînîn hember hev û dixwazin li başûrê Kurdistanê alozîyê derxînîn.

Dibê em Kurd wê rastîyan bizanî û bibînîn ku sîyasata dagirkeran wala dexînîn.

Kerkûk: Parêzgar Rêbiwar Taha bangî partîyên siyasi kir

Parêzgarê Kerkûkê bangî partîyên siyasi yên ku civînên Encûmena Parêzgehê boykot dikin kir.

Parêzgarê Kerkûkê Rêbiwar Taha di civîneke çapemeniyê de bangî hemû partîyên siyasi yên ku rîeveberiya xwecihî ya Kerkûkê boykot dikin kir û ji wan xwest ku beşdarî civînan bibin.

Rêbiwar Taha diyar kir ku ji alîyê Encûmena Parêzgehê ve bi awayekî fermî name ji partîyên siyasi re hatîye şandin ku beşdarî civînan bibin û got:

"Me ji wan xwest ji bo ku erkên îdarî yên ji wan re hatîne veqtandin bi cih bînîn berbijêran destnîşan bikin."

Teha da zanîn ku heta berbijêr neyên diyarkirin postên îdarî yên ji bo partîyên siyasi hatîne veqtandin dê vala bimînîn.

Teha destnîşan kir ku di vê heyamî de erkên Encûmena Parêzgehê û parêzgariyê dê bê navber werin kirin.

Di Rîeveberiya Xwecihî ya Kerkûkê de bi hemû aliyan re bixebeitin û heta aliyan siyasi yên ku boykotê dikin berbijêren xwe nîşan nekin, cihîn hatîne diyarkirin dê vala bimînîn.

Rêbiwar Taha diyar kir ku ew dixwazin di Rîeveberiya Xwecihî ya Kerkûkê de bi hemû aliyan re bixebeitin û heta aliyan siyasi yên ku boykotê dikin berbijêren xwe nîşan nekin, cihîn hatîne diyarkirin dê vala bimînîn.

Di civîna Encûmena Parêzgehê Kerkûkê ya ku şeva 10ê Tebaxê li Bexdayê hat lidarxistin de, Parêzgar û Serokê Encûmena Parêzgehê hatin hilbijartin.

Civîn bêyî beşdarîya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK), Eniya Tirkmenan û fraksiyonê Ereban ên di Encûmena Parêzgeha Kerkûkê de hat kirin.

Di civînê de endamê Encûmena Parêzgeha Kerkûkê yê YNKî Rêbiwar Taha wekî Parêzgarê Kerkûkê û ji fraksiyonâ Ereban Mihemed Hafiz jî wekî Serokê Encûmena Bajêr hatin hilbijartin.

Ji bo 87-salîya rewşenbîr, nivîskar, helbestvan û welatparêz Barîyê Bala

Barîyê Bala 1937-ê salê li komara Ermenîstanê, nehiya Massîsê, gundê Demirçîyê da malbeteke Kurde pir sadeye da hatiye dinê.

Bavê wî 1943-salê şerê Cihanê duda da çawa şervanekî egîd şehîd dikeve. Dayîka wî 1982-ê sale dinya xwe diguheze. Barîyê piçûk bin tore û telîmê birayê xweyî mezin – Hecî Mehmedemîn da mezin dibe. Ew mirovîkî pir dîndar bûye.

Barîyê Bala 1958-ê salê dibistana navîn xilaz dike û

da, him jî nûh da ev janra gelekî hatiye xebatê. Klassîkê edebiyata Kurda: Elîyê Herîrî, Melle Ahmedê Cizîrî, Feqîyê Teyran, Ahmedê Xanî û helbestvanê nûh: Cegerxwîn, Hejar, Wezîrê Nadîrî, Qaçaxê Mirad, Elîyê Evdilrehman, Seidê İbo û gelekêd mayîn vê rîcê da kar kirine. Barîyê Bala jî ser hîmê motîv vê janrê qelema xwe ceribandîye û gihiştîye armanceke pir ber çav. Ez gumanim, xwendevanê vê kara helbestvane pir zehmet wê baş qîmetkin. Helbesta ku rewayî dayîka xwe kirîye dibêje:

bajarê Yêrêvanê da qebûlî zanîngeha dewletêye pêdagojîyayê ser navê Xaçatûr Abovyan dibe, para dîrok û filologîyayê bi zimanê Azerî.

1963-ê salê zanîngeh xilaz dike. Dibe xweyê xwendina bilind û dereca dersdarêd dibistana navîn distîne. Çend sala ew dibistanê navînda karê xweyî pêdagojîyê dimeşîne.

1970-ê salê bajarê Yêrêvanê da zanîngeha dewletêye dersdar hazirkirinda çawa mudurê kabîneta dîrokzanîyê kar dike.

1975-ê salê nehiya Massîsê da serokê dibistana navîn, paşwextîyê eynî nehyê da dîrêktorê Malhebûna gundîtiyê tê kivş kirinê. Ew salêd dirêj nehiya Masîsê da mufetîşê perwîrê dibistanê navîn şuxulîye.

Şerê Qerebaxa çiyara girêdayî 1989-ê sale ew jî tevî hemu Kurdêd musliman ji Rêspûblîka Ermenîstanê dertê û tê Rêspûblîka Azîrbêcanê. Bajarê Bakûyê da nehya ser nave Nerîman Nerîmanov da dîsa mufetîşê dibistanê navîn dixebeite. 1998-ê sale dertê kara edilî (tegawidê).

Ew wedê ku şagirtê dibistana navîn bû, helbestêd zarka dînîvîsi. Helbesta wîye ewilîn 1957-ê salê bi ser nivîsara "Dayîka min" rojnama "Rîya Teze" da hatiye weşandinê. Ew paşê helbestêd xwe ser hîmê mijarêd (têmâ) cure-cure dînîvîse.

Piranîya helbestên wî rojnameya «Rîya Teze», «Dengê Kurd» û «Jîvana Kurd» de hatine weşandinê. Radyoyê bi zimanê Kurdi, Ürisi, Azerî û Ermenîki de hatine xwendinê. Her wiha kovar û rojnameyê van zimanân de hatine weşandinê.

Barîyê Bala xwedanê du pirtûkêd neşir bûyîye. Pirtûka wîye yekê 1974-ê salê Rêspûblîka Ermenîstanêda bi navê "Dinya min", ya duda 1994-ê salê Rêspûblîka Azîrbêcanêda bi ser nivîsara "Kuda herim" hatine weşandinê.

Mijarê helbestên Barîyê Bala cuda-cuda ne, lê helbestvan piranîyê helbestêd xwe da niqitka hîmlî datîne ser welatêzî û hub û hezkirinê. Em wî idêa wî helbesta "Kurdistan"êda gelekî ferîh û zelal dibînî:

Geh sêfil bûm, geh kasîl bûm boy huba te,
Bûme kizik, her gav helyam ez seba te.
Por sîpî bû, ser zîmîne tim navê te,
Roj bihata, min bidîta azaya te.

Vê helbesta xwe da boy welatê xweyî koleyî, bindest dişewite, mîna kizikê dihele, donê wî dipiqite. Lî azaya welatê xweyî tarîstanê da jîyî hela nabîne.

Helbesta "Ax Felek" da jî ew dîsa boy welatê xwe dinale, dikele, şev û rojêd wî dibine ax û keser:

*Ax felek, wax felek, bê îtbar, felek,
Em sîyar, tu peya, te nagrin, felek,
Em here, em dijîn, dizérin, felek,
Carekê rûyê me bikene, felek.*

Ev ji Xwedê hîvî dike, wekî Feleka bê îtbar bide femkirinê bila carekê jî rûyê Kurdê belengaz bikene.

Helbesta "Bedewa Kurd" da ew bedewa Kurd ji avê paçıştîr û gulê bîntîr divîne û bejna xwe pêş wê ditewîne:

*Ez ji te ra av nabêjim,
Tu ji avê zelaltîrî.
Ez ji te ra gul nabêjim,
Tu ji gulê zehf bîntîrî.*

Helbesteke xwe da ew bi dilekî pir xeyîdî rica û îltîmasê xwe ber tew mirovêd dinêye edlayîhez dike, wekê bêjne neyara bila dest medine zimanê wî:

*Dînê gişkî bidne minda,
Ezé bikim hewar, gazî.
Zimanê min mekin unda,
Ezê hemya bibim razî.*

Helbestvan parek helbestêd xwe ser janra (şaxa) rewakirinê nivîsîne. Çawa edebiyata hemû gelêd dinêye nivîsar da, usa jî edebiyata gelê Kurde nivîsare, him kevn

Hebûna gel, namûsa gel, berê-berê da ala wîye. Gelê bê al belengaze, tim koleye, him bindeste, Sêfil-jare, kesek wî ra qet danayne kevrê raste. Al – dîroke, al – şerefî, al – xîreta gelê xune, Mêrxasa ew xweyî kirye, yekî daye yekî dine. Bextewarim, ala min jî tevî ala dimîlîle, Welatê min idî dertên şîn û girî, derd û kule. Min dipirsin: – Ala Kurda çîma bûye ro, sê renge, Bersîv didim: – Dinya fire zû da bûbû Kurda tengê. Ro – nîşana nav gela da, pir kevnare gelêmeye, Rengê sîpî – edilayê, ew armanca me Kurdaye. Rengê sîpsor: – Xwîna gelê, boy azayê tim kışayê, Kesk – nîşana pêxembere, rengê ala İslâmîye. Zerdeşîya ji me stendin, em jî kirin musulmane, Me welatê xwe unda kir, man bê rusket, bê zîmane. Ser pişta me agir dadan, erş û kursî tev me zîyan, Kal-bav kuştin, hebûn birin, dê-xûşkêd me şev-roj gîryan. Gund-bajarêdmeye ava, kaf-kûn kirin, hedimandin, Mewt-jehr kirin nav axa me, mîrxasêd me xeniqandin. Dutîrefî kirin nav me, em zîrandin, em ker kirin, Kurda Kurd kuşt, wan birca da kîf û sefa derbaz kirin. Hemû dinê ker bûn, lal bûn, ne bihîstîn, ne axîvîn, Tev me gîryan, payîz, bahar, sar zivistan, him jî havîn. Dilekî eş, hemû Kurda dikim hîvî, dikim rica, Kevn bavîjin, tew bibin yet, kom bin dora egît, qenca. Şîkir idî fîrsîn hatye, kîr-kîrnêd xwe medin bade. Tim hişyarbin, fitî medin, neyar idî emir bide. Dîrokê da dayna Xwedê boy her gelî tek careke, Hefadêd Kurd, wede hatye, herçar parça bikin yeke. Me azakin, em jî bibin xweyî cejn, xweyî welat, Bila idî me nas bike, him Rojava, him Rojhîlat. Alameye kesk, sor, sîpî, nav ala da bîmîlîle, Şeveqa wê neyar korke, wî biteqe kezey, dile.

GELÊ KURD, ÇAVÊ TE RONİK BE

Gelê Kurd, çavê te ronik be, xwînxwarekî teyî zorî, zexmî, pir hovî, şîkir idî sekîti. Xwedê heye, xem tu nîne, dora wanî dinê jî idî nêzîk dibe. Bapîra wa gotîye: "Kî ci dike, bi xwe dike, xwîliyê ser xwe da elek dike".

Gelek firon, şah û qîral hatin û çûn, Dû xwe hîştin dozêd giran, pir reçêd xwîn. Dêm-sifetêd wan melqûma agîr barî, Boy însanan anîn rojêd tele, tarî. Pêşeroja xwe ne anîn wan ber çava, Of negotin, kaf-kûn kirin dinya ava. Ulm nehîştîn, egît kuştin, zane gîrtin, Boy mafêd xwe dîn û mezheb tew avîtin. Rê-dirb birin, qetil kirin, xwîn bû behr-çem, Bûne cellad, dinê hilda keder û xem. Erd wan teng hat, top avîtin erşê-ezman, Sêwî pir bûn, tim zede bû zulma giran. Behr zevt kirin, xezne hildan, nebûne têr, Hêykelê xwe bilind kirin ji zîv û zêr. Aqûbeta wan xwînrêja tim bû rovet, Kesî wan ra nekir qedir, ne kir qîymet. Seddam jî hat, kîrnêd wîya me tew dîtin, El hejîya, ji text û tac ew avîtin. Ji dinê çû, rût û tezî, kapek suda, Bû elêwet, kes ne çû ser laşê wî da. Nisla wîya xilaz kirin rûyê dinê, Koşk-serêd wî dêrîz kirin, top avîtnê. Tew heyâ wî bû qîsmetê rût, sexîra, Axkê sêwiya, Xwedê ne hîşt idî wî ra. Ew kesê ku tim gelê xwe bilind dike, Gel wîya pir dihebîne, jê hez dike. Merzelê wî boy tew nisla dibe zyaret, Mezin û çûk pêş wî dikin secde, hurmet. Dîrokê da ew dimîne nemir serkar, Navê wîya bi herfê zêr tê nivîsar.

ZIMANÊ MİN

Hemû qurna nav egîr da tu pîjyayî, Heciçiyî, heriçiyî, him zêryayî, Yasax bûyî, pêpez bûyî, ne helyayî, Ne rizayî, lal ne bûyî, zimanê min. Beyanîya, merivkuja tu vegîrîn, Ser te bîngîr tim gerandin, tu hincirîn, Qels ne bûyî, bend ne bûyî, te kir hurmîn, Tu palyayî, tu meyayî, zimanê min. Bi te kenyan, tu lomandin, ne tîrsayî, Dilop, dilop bûyî gorav, tim kışayî, Neyar xast te bîmiçqîne, tu kelyayî, Ne maşyayî, ne weşyayî, zimanê min. Te xemîland teht Bîsitûn, dinya zane, Te xuluqand kal «Avêsta», ev eyane, Ji xaçgera te xilazkir dîn-îmane, Hûrxwa bûyî, ricim bûyî, zimanê min. Feqî lîland, Xanî qaland, Barzan qîrya, Goran lûvand, Şêxmûs hêrs bû, Hejar kelya, Xayîn mirin, te nas dike iro dinya, Nûr-nederî, tu namîrî, zimanê min. Qam-qinyatî, şûr-mortalî, cî da helal, Gula bîni, hilçinîye ava zelal, Qema tûjî, te kui kirey dilê dijmin, Tew zîmana şîrîntîri, zimanê min. Tu Soranî, tu Goranî, him Kurmancî, Ziyaretî, qubla minî, him jî tacî, Geh şîrînî, geh engalî, geh jî bacî, Xezna kûrî, lel û durrî, zimanê min.

KURDISTAN

Geh sêfil bûm, geh kasîl bûm boy huba te, Bûme kizik, her gav helyam ez seba te. Por sîpî bû, ser zîmîne tim navê te, Roj bihata, min bidîta azaya te. Dil westîya, pir bedhalim, dûrim ji te, Dermanê min gerek bînîn tenê ji te. Tu Zîyaretî, ez koçekim, koçekê te, Heta kengê, ezê nebim mîvanê te? Hogîrên baş, bikewgirin, hûn jî tev min. Ava şêlû, misken danî nav çavêd min, Welat, xwezil, min maçkira her qulçen te, Kuta bûna rojîn mine xeme bêy te. Çavêd min rî, hesretkêşim, feqet dûrî, Boy tev Kurda emir, jîne, gul û nûrî, Wedê bîmîrim, bila domam bilûvînîn, Çenge axa te, ser tirba min bîreşînîn.

ALA KURDISTANË

Gelek qurna, pir dewranêd tele-şewat hatin û çûn, Gav-rojêd wan bûne qetil, nav xwînê da tim gevez bûn. Gelek şenî, gund û bajar, rûyê erdê bûne unda, Hinekê nûh zû xuluqîn, nav derxistin, bûn peydâ. Gelek millet nav zulmê da helyan, zêryan, temam red bûn, Xêlek nava şer-dewa da pir çerçirîn, nav û deng bûn. Rebbe jorîn her gelî ra namûs, xîret par şandîye,

Serokwezîr Mesrûr Barzanî pêşwazî li Balyozê Taylandê li Urdin û Iraqê kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî iro 28ê Tebaxê pêşwazî li Balyozê

Şanişîna Taylandê li Urdin û Iraqê Supark Prongura kir.

Hikûmeta Herêma Kurdistanê belav kir, di hevdîtinê de pêşxistina peywendiyên dualî bi taybetî di warêن bazirganî, çandinî û geştiyariyê de hatin gotûbêjkirin.

Balyozê Taylandê amaje bi armanca serdana xwe kir, ku li gel şandeke bazirganî ya Taylandê hatiye, ji bo pêşxistina peywendiyên bazirganî û aborî li gel Hikûmeta Herêma Kurdistanê.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî daxwaza Herêma Kurdistanê ji bo pêşxistina peywendiyên dualî li ser bingeha berjewendiyên hevbeş nîşan da.

PDKyê banga beşdariya hilbijartinan li xelkê kir

Komîteya Navendî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) civiya û banga beşdariya

hilbijartinan li xelkê kir. Komîteya Navendî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) iro bi serpereştiya Serok Mesûr Barzanî civiya.

Komîteya Navendî ya PDKyê piştî civînê daxuyaniyek belav kir. Li gorî daxuyaniyê rewşa siyasî, aborî û amadekariyên hilbijartînê Parlamentoya Kurdistanê di civînê de hatin gotûbêjkirin.

Di daxuyaniyê de PDKyê banga beşdariya hilbijartinan li xelkê kir.

"Gel û niştiman ji cudahiyê me pêştir û pîrozter in"

Di daxuyaniyê de tekezî li pêvajoya hilbijartinan jî hat kirin û wiha hat gotin: "Ji ber ku hilbijartin li pêşîya Herêma Kurdistanê ne, pêwîst e em ji her dem zêdetir li ser bingeha parastina berjewendiyên bilind û destkeftî û mafêñ gelê me û parastina dezgehêñ destûrî û statûya Herêma Kurdistanê yekhelwest û yekgîrtî bin. Divê derfet neyêñ dayîn ku nehez li dijîñ mafêñ me sûdê wergirin û zerer bigîhe Herêma Kurdistanê. Nabe ku cudahiyê me li ser hisabê statûya Herêma Kurdistanê û desthilatêñ wê yên destûrî û maf û jiyana xelkê Herêma Kurdistanê be."

Gel û niştiman ji cudahiyê me pêştir û pîrozter in."

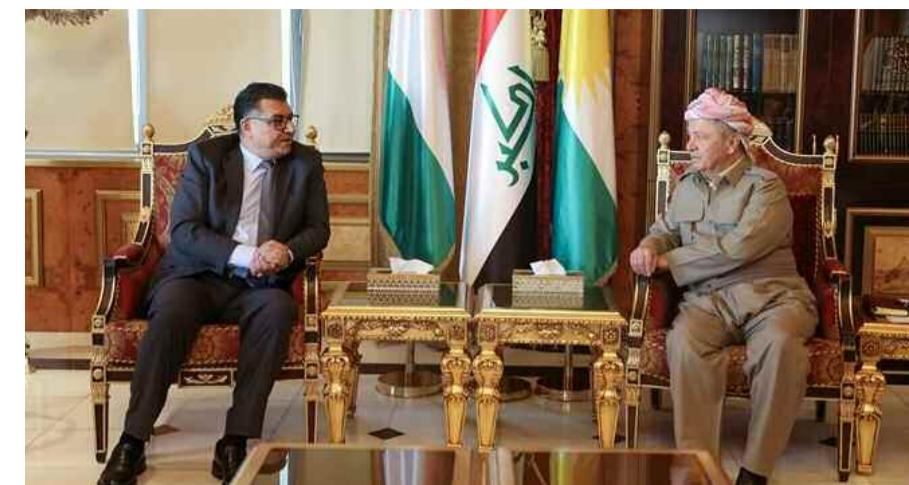
Komîteya Navendî ya PDKyê tekez dike ku PDK geleç bi hişyarî û hûrbînî pêngavan ji bo parastina berjewendiyên bilind û statûya Herêma Kurdistanê diavêje. Di beşeke din a daxuyaniyê de hat eşkerekirin ku ew piştigiriyê didin gav û hewlêñ çareserkirina pirs-girêkan ên Serokatiya Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê.

Wezîrê Çandiniyê yê Urdinê vejîn û pêşketinê Herêma Kurdistanê bilind dinirxîne

Serok Mesûr Barzanî iro 26ê Tebaxê pêşwazî li Wezîrê Çandiniyê yê Şahnişîna Urdinê Xalid Henîfat û şanda pê re kir.

Baregeha Barzanî di daxuyaniyekê de ragihand, Wezîrê Çandiniyê yê Urdinê silavêñ taybet ên Şah Ebdullah gihadin Serok Barzanî û ragihand ku Şah, gel û hikûmeta Urdinê xwe bi dostêñ gelê Kurdistanê dibînin.

Di daxuyaniyê de hat jî, Wezîrê Çandiniyê yê Urdinê vejîn û pêşketinê Herêma Kurdistanê bilind nirxand ku tevî qeyran û gelek pirsgirêk û astengiyan, di demeke kin de qewimîne. Herwiha daxwaza berfirehkirina peywendiyên dualî di warêñ cuda de, bi taybetî di warêñ çandinî û avedankirinê de kir.

Di hevdîtinê de, Serok Barzanî, Şahî Urdinê, Şah Ebdulla wek dost û birayekî nêzîk binav kir û amaje bi peywendiyên dîrokî yên di navbera Herêma Kurdistanê û Şahnişîna Urdinê de kir û tekezî li ser berdewamî ûbihêzkirina wan peywendiyan kir.

Her wiha rewşa siyasî û kêşeyêñ li pêşîya aramiya navçe û Iraqê, mijarke din a gotûbêjîn hevdîtinê bû.

Hêdî hêdî şevreş li me ronî dibe!!!

Di şert û mercen iro de tu rêxistin an partîyeke me ya li bakurê Kurdistanê ku bikaribe bi serê xwe hêjaiyekê bi dest bîne an bixe tune ye. Madem rewş ev e, çîma em hêz û qawetê xwe nekin yek? Rewş weha dixuye ku êdî siyasetmedar û rêvebirin partîyen bakurê Kurdistanê jî ev baş fêmkirine ku hêdî hêdî ji bona yekitiyan gavêñ erêñ diavêjin

Baş tê zanîn ku me weke miletê kurd heta roja iro ji ber neyekbûn û nerêziya nava xwe wenda kirî ye. Ev a bû sed salin ku ev rewş didome. Lê hê jî me weke miletê kurd, li gel partî û rêxistinê xwe fêm nekirine ku heta rewşa me ev be, em ê negihêjin tu armanc û qonaxa azadiya welatê xwe.

Gelek caran ji bona yekbûn an bi hevre karkirinê hin hewlîn cê jî bû bûn, lê tu yekrêzî û bi hevre karkirina partî û rêxistinê bakurê Kurdistanê pêk nehatibû, ne hatiye. Ev bûye sedem ku yekitiya nivîsakrêñ kurd, hunermend û dengbêjîn kurd jî pêk nehatiye. Ew jî weke partîyen siyasî ji hev belawelane û piranî jî ji hev hez nakin.

Ji hevbelavbûn û ne yekrêziya nava me dibû sedem ku em li hev nekin. Em qîmet û rûmeta hev negirin. Em nebûn û nabin pesindanê siyasetmedarên wêrek, nivîskarêñ zîrek û qîmetgirtina kesayetiyan nava xwe.

Min û gelek canik û camêrên din jî me pir gotiye û nivîsîne ku ci dema welatê me hate dabeşkirin, hêdî hêdî mejî û baweriyan me jî hatin perçekirin ku em tim sexesî bifikirin û tevbigerin. Tevgerên sexesî tu caran bi sernetine û nakeve. Ji ber ku qetandina zincîren koletiyê bi yekîtî hêza neteweyî pêk tê.

Ya herî girîng jî ji hevbelavbûn û neyekrêziya nava me ye ku em jî hîs û baweriya neteweyî dûr ketine. Ji ber ku herkes ji bona xwe kar dike da ku ew bi serkev e. Partîyen me yên siyasî jî di vê rewşê de ne.

Vê ji hevbelavbûnê jî em kirin kole û welatê me jî bû perçak nanê dagirkeran. Wan dixwarin û me jî li wan dînerî. Wan bi hebûna sererd û binerdîn me kîfa xwe dikirin, em jî weke kole ji bona nanûzikê di nava kar debûn.

Heta ku mirov nebe axayê mala

xwe. Rêvebirê welatê xwe. Mirov ê tim bibe xizmetkarê yên ku em û welatê me dagirkirine. Ji xwe roja welatê me perçê kirine û heta niha ev rewş her berdewam e.

Divê neyê ji bîr kirin ku ci dema bi serpereştiya nemir Îdrîs Barzanî li başûrê Kurdistanê eniya Kurdistanê hate damezrandin, kurdên wir hilmeke rehet girtin û bi serpereştiya wê welatê xwe azad kirin. Heta ku em jî li bakurê Kurdistanê nebin xwedî eniyeke neteweyî, wê her perçebûn û koletî jî bibe para me.

Di şert û mercen iro de tu rêxistin an partîyeke me ya li bakurê Kurdistanê ku bikaribe bi serê xwe hêjaiyekê bi dest bîne an bixe tune ye. Madem rewş ev e, çîma em hêz û qawetê xwe nekin yek?

Rewş weha dixuye ku êdî siyasetmedar û rêvebirin partîyen bakurê Kurdistanê jî ev baş fêmkirine ku hêdî hêdî ji bona yekitiyan gavêñ erêñ diavêjin

Bi van gav avêtînana jî weha dixuye ku êdî dor dora yekitiya partîyen Kurdistanê li bakurê Kurdistanê ye. Destpêka vê ji PAK û Tevgerê de destpê kir û bi navê PWK yekitiya xwe ragihandibûn. Niha HAK-PAR û Hereketa Azadî bi navê HAK-PARê weke yek partî wê kar bikin.

Niha jî dora hemî PDKyên li bakurê Kurdistanê ye ku ew jî bibin yek û bi navê PDK-Bakur karê xwe yên siyasî bidomîn. Ji ber ku hebûna navê PDK li bakurê Kurdistanê girîng û pîroz e. Piraniya rêvebir û serokên her perçekî pdk hevalbendîn min yên ku me demekê bi salan bi hevre kar kiribûn. Ji bona

yekitiya nava wan ci erk bikeve ser milêñ min ez amade me.

Piştî yekrêziya PDKyên jî dora damezrandina Eniyeke Kurdistanê ye ku ev ê bibe, pêşîlîgirtina ji hev belavbûnê ku wê gava temsîla Kurdistanê bê avêtîn. Edî wê dinya, dost û dijmin jî bizanibin ku temsîlkare bakurê Kurdistanê wê eniya Kurdistanê be.

Heger em dixwazin ji gelê xwe re xizmetê bikin, ji vê pêve tu rîyên çareserîyê yên din tune ye. Mînaka vê li ber çavêñ me ye. Heger eniya Kurdistanê li başûrê Kurdistanê pêk nehatiba dibû ku iro em ne xwedîyê xwe û vê hebûnê ango azadiya başûrê Kurdistanê bana.

Edî zêdebûna partîyan li bakurê Kurdistanê zeraî dide tevgera azadiyê û em hemî ji vê zeraî dibîn. Madem armanca me tevan azadiya bakurê Kurdistanê û piştigiriya perçê azad ango başûrê Kurdistanê ye. Divê em jî rojek berî rojekê hêzîn xwe bikin yek. Li ser asasê xeta neteweyî eniya Kurdistanê ragîhînin da ku kîfa dostan bînîn û tîrsa dagirkeran zêde bikin.

Bi vê munasebetê ez weke rewşenbîrekî gelê xwe, nivîskarekî hezkirin xwe, yekîtiya ku PWK û ya HAK-PARê ku pêk anîbûn, pîroz dikim. Li bendê me ku hemî PDK yê li bakurê Kurdistanê jî zûtîn demê yekîtiya xwe pêk bînîn. Van hersê partîyîn hêja (HAK-PAR, PWK û PDK-BAKUR) bi hevre eniya Kurdistanê ya bakurê Kurdistanê ragîhînin. Wê demê em ê bibin xizmetkarê gelê xwe û piştigire başûrê Kurdistanê.

Serok Mesûd Barzanî: Armanca Enfalê guherîna demografiya Kurdistanê bû

Herwiha Serok Mesûd Barzanî dever û gundên devera Badînanê diyar kir ku divê Îraq vê komkujiyê rastî êrişên nemirovane yên

qerebû bike û got, "Em bi tundî tekezî li ser mafêñ rewa yên gelê xwe dikin." Di ser qonaxa dawî ya Enfalê "Enfala Badînanê" re 36 sal derbas bûn.

Enfala Badînanê 25ê Tebâxa 1988an dest pê kir û 6ê Îlona heman salê bi dawî bû.

"Armanca Enfalê guherîna demografiya Kurdistanê bû"

Serok Mesûd Barzanî bi minasebeta 36emîn salvegera Enfala Badînanê peyamek belav kir û wiha got:

"36 sal berî niha ji 25ê Tebâxa 1988an heta 6ê Îlona 1988an bi dirêjahiya zincîre tawanênen rejîma Îraqê li dijî gelê Kurdistanê, gelek

kîmyayî, girtin, kuştin, koçberkirin û enfalkirina welatiyên bêguneji aliye hêzên rejîma wê demê ya Îraqê ve hatin.

Di encama van tawanênen nemirovane de, bi hezaran welatiyên Kurdistanê şehîd ketin, winda bûn, koçber bûn û bi sedan gund hatin wêrankirin.

Armanca tawanênen rejîma berê ya Îraqê şikandina îradeya gelê Kurdistanê a piştevaniya şoşê û berdewamkirina siyaseta guherîna demografiya Kurdistanê bû.

Bi helkefta salvegera Enfala Badînanê em silav li giyanê şehîdîn vê tawanê û hemû şehîdîn Kurdistanê dikan û bi tundî

tekezî li ser mafêñ rewa yên gelê xwe dikin.

Divê ev tawan neyên jibîkirin û pêwîst e dewleta Îraqê qerebûya komkuji, tawan û hemû zilm û zordariya ku li ser gelê me hatiye kirin bike."

Enfala Badînanê

Enfala Badînanê, pêla heştan û qonaxa dawî ya Enfalê ye.

Enfala Badînanê, 25ê Tebâxa 1988an dest pê kir û heta 6ê Îlona 1988an berdewam kir.

Rejîma Beasê, bi Enfala Badînanê re êrişî xelkê li herêmên Amêdî, Dihok, Zaxo, Şêxan, Akrê û Barzanê kir.

Li gorî belgeyên fermî yên Îraqê, li Badînanê 13 hezar û 553 kes hatin girtin ku ji wan 3 hezar û 373 jin û 6 hezar û 964 zarok bûn.

Ji bilî komkujiya sivîlan, nêzî 600 gund wêran bûne û nêzî 60 hezar welatî jî koçber bûne û bê mal man.

Gelek gund jî hatin kîmyabarankirin ku ji wan 40 gundên Xirîstiyanan û 81 gundên Kurdên Ezidî bûn.

Rejîma Beasê, li van herêman komkujiyeke mezin kir ku heta îro jî di dilê gelê Kurdistanê de birîneke kûr e. Parlamentoya Îraqê 14ê Nîsana 2008an Komkujiya Enfalê bi awayê fermî nas kir.

Sivîlênu ku di şer de zerer dîtiye li dijî Tirkiyeyê doz vekir

Hejmarek kesên ku li seyrangeha Perexê ya nahiye Derkariyê

Parêzerê dosyeyê Hişyar Ozal beşdarî bultan Rûdawê bû û li ser

ya Zaxoyê di bomberbarana Tirkiyeyê de ziyan dîtine li dijî Tirkiyeyê doz vekir.

Hejmarek kesên ku li seyrangeha Perexê ya nahiye Derkariyê ya Zaxoyê di bomberbarana Tirkiyeyê de ziyan dîtine li dijî Tirkiyeyê doz vekir.

Parêzerê dosyeyê Hişyar Ozal got, "Li gorî qanûnê, kesê ku qerebû dixwaze ne hewce ye ku tenê hevwelatiyê Tirkiyeyê be."

20ê Tîrmeha 2022yan artêşa Tirkiyeyê seyrangeha Perexê ya nahiye Derkariyê ya Zaxoyê bombebaran kir.

Di encama bombebaranê de ji xeynî zereran, 9 geştyarê Ereb ên Îraqê canê xwe ji dest dabû û 26 geştyar jî birîndar bûbûn.

mijarê bersiva pirsên Hawar Celaledînê da.

15 kesan doz vekiriye

Hişyar Ozalp da zanîn ku heta niha 15 kesan li dijî Tirkiyeyê doz vekiriye ku 4 ji wan xwedîyên xwaringeh, market û cihêن seyrangehê ne û 11 kes jî ji gun-dekî navçeya Darkariyê ne.

Herwiha Ozalp li ser dosye û qerebûkirina xelkê wiha got:

"Li Bakurê Kurdistanê heta 2004an zêdetirî 4 hezar gundan hatibûn valakirin.

Li Bakurê Kurdistanê ew kesên ku li dadgehêñ idarî normal doz vedikirin, paşê jî diçûn Dodgeha Mafêñ Miovan a Ewropayê (DMME) û li wê derê heqê xwe distandin.

Piştî demekê DMMEyê ji Tirkiyeyê re got ku 'gelek dosye û xelkê zerermend têne cem me, divê hûn bi xwe beriya ku here dadgehan bi şiklekî hele bikin.'

Li ser vê 2004an qanûnek derket. Ji bo tespîtkirina zererê ya rûbirûbûna terorê qanûnek derxistin.

Li gorî wê jî her parêzgeheke Bakurê Kurdistanê girêdayî parêz-gariyan lijne hatin avakirin, ofîsên taybet ji bo wan hatin avakirin.

"Ne hewce ye welatiyê Tirkiyeyê bin"

Xelkê serê lê da li wê derê çiqas hat tespîtkirin li gorî wê qerebûya wan bi wî şiklî hat dayîn.

Ya yekem, li gorî vî qanûnê, ne hewce ye ku ew kesên serî lê bidin hevwelatiyê Tirkiyeyê bin.

Ya duyem, pêwîst nake ew kes, ew zerer an jî ew bûyer di nav sînorêne Tirkiyeyê de bin.

Tenê şertek heye, li ser rûbirûbûna terorê ev zerer derketibin holê. Anglo ya PKK ev zerer çekiribe, ji ber liv û tevgera Tirk ev zerer derketibe yan jî xelkê ji ber şer gundên xwe valakirin.

Ev ji Başûrê Kurdistanê dozên nûne, dibe ku Tirkîye bi şiklekî red bike.

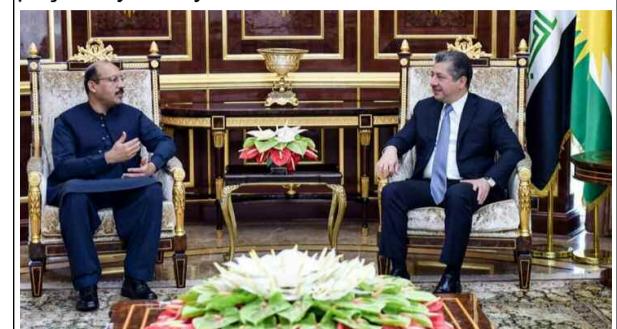
Piştî wê rîya Dodgeha Mafêñ Mirovan a Ewropayê heye.

Gava ku me doz bir ber destê Dodgeha Mafêñ Mirovan a Ewropayê, ew dadgeh dê ji sedî sed li gorî berjewendiya zerermendan bîryar bide."

25-31 Avqust, Tebâxa sal 2024

Mesrûr Barzanî pêşwaziya Balyozê Pakistanê dike

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê pêşwaziya Balyozê Pakistanê dike.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro (Sêsem, 27.08.2024) pêşwaziya Balyozê Pakistanê Mihemed Zîşan Ehmed kir.

Di wê hevdîtinê de, her du aliyan dîtin û nerînên xwe li ser dawî pêşhat û pêşveçûnên Îraqê û giringiya pêşxistina peywendiyê Herêma Kurdistanê û Pakistanê li hev guhertin.

Di pareke din a wê hevdîtinê de, danûstandin li ser rewşa revenda Pakistanî li Herêma Kurdistanê û derfetên vekirina Konsulxaneya Pakistanê li Herêma Kurdistanê li paşerojê hatin kirin.

Almanya alîkariyêni di warêñ lojîstîk, tenduristî û medyayî dike Pêşmerge

Serokerkanê Wezareta Pêşmerge û Fermandarê Hêzên Almanyayê li Herêma Kurdistanê pîrsa

alîkariyêni Almanyayê yên di warêñ lojîstîk, tendirustî û medyayî de ji Hêzên Pêşmerge re gotûbêj dikin. Wezareta Pêşmerge belav kir, Serokerkanê Wezareta Pêşmerge Ferîq Rukin Îsa Uzêr bi Fermandarê Hêzên Almanyayê li Herêma Kurdistanê Kolonel Lars Persikowski re civiya. Di civînê de pîrsên girêdayî Wezareta Pêşmerge û tîma leşkerî ya Almanya li Herêma Kurdistanê hatin gotûbêjkirin. Herwiha behsa çaksaziya Wezareta Pêşmerge, pêngavêñ pêvajoyê û alîkariyê Almanyayê yên di warêñ lojîstîk, tendirustî û medyayî yên ji hêzên Pêşmerge re hatin kirin. Serokerkanê Wezareta Pêşmerge û Fermandarê Hêzên Almanyayê tekezî li ser berdewamiya peywendiyêni di navbera Wezareta Pêşmerge û hêzên Hevpemaniya Navdewletî li Herêma Kurdistanê û Iraqê kirin. Serokerkanê Wezareta Pêşmerge amadehiya Wezaretê ji bo hevkarî û heVahengîya zêdetir li gel welatîn hevpemani bi taybetî Almanyayê ji bo zêdetir pêşxistina peywendiyâni hemû waran de nîşan da.

Iraq: Me drona Tirkiyeyê xist xwarê

Hêzên Ewlehiyê yên Kerkükê ragihand ku li Kerkükê dronek ketiye xwarê.

Berdevkê Polîsê Kerkükê ragihandibû ku ev dron ji alîyê sîstema parastina asmanî ya Îraqê ve hatiye xistin lê ew nîzanin bê ya kê ye. Sîstema parastina asmanî ya Îraqê ragihand ku ew dron a Tirkiyeyê ye. Hat ragihandin ku ew dron bêyî ku destûra wê hebe li asîmanên Kerkükê firiye û Îraqê jî ew daye erdê. Hat zanîn ku ew drona Tirkiyeyê bi 4 guleyên balafîşkîn.

Mesrûr Barzanî li demeke nêzîk diyariyekê pêşkêşî zirardîtiyên Sûka Qeyseriya Hewlêrê dike

Parêzgerê Hewlêrê ragehand, "Şewata Sûka Qeyseriya Hewlêrê pênc milyar û 300 milyon dînarar tê nûjenkirin, ji bo ku li paşerojeke

dilê hemî Hewlêriyan êşand, Serokwezîr Mesrûr Barzanî piştrastî daye kedkarên wê sükê ku cihê wan bi zûtirîn dem jê re tê nûjenkirin."

Parêzgerê Hewlêrê Umêd Xoşnaw taybet ji ajansa K24ê re got, "Niha Sûka Qeyseriya Hewlêrê bi

nêzîk kedkar bikarin vejerin ser karê xwe."

Umêd Xoşnaw herwesa ragehand, "Şewata Sûka Qeyseriya Hewlêrê dilê hemî Hewlêriyan êşand, Serokwezîr Mesrûr Barzanî piştrastî daye kedkarên wê sükê ku karê nûjenkirinê bi

zûtirîn dem tê temamkirin."

Navbirî amaje jî da, "Serokwezîr Mesrûr Barzanî li van nêzîkan diyariyekê pêşkêşî zirardîtiyên Sûka Qeyseriya Hewlêrê dike."

Li şeva 05.05.2024ê agir berbû pareke Sûka Qeyseriya Hewlêrê û pişti çend seetan ji aliyê tîmê Bergiriya Şaristanî ya Hewlêrê ve hat kontirolkirin.

Parêzgerê Hewlêrê pişti wê rûdanê di ragehandinekê de eşkere kir ku, li dû dawî amar ji zêdetirî çar hezar dikanan, 227 dikan û heft embarên biçûk ên wê sükê şewitîn û zirar gehîst wan.

Gojimê terxankirî ji bo nûjenkirina Sûka Qeyseriya Hewlêrê pênc milyar û 300 milyon dînar in. Hikûmeta Herêma Kurdistanê ji bo alîkarîkirina kedkaran ew bi pereyê gilêşî, tabloyan û baca 50% ya sala 2023ê û 100% ya sala 2024ê efû kirine.

Eniya Tirkmenî besdarî Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê nabe

Ji ber stemlêkirina wan di Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê de, Eniya Tirkmenî rûniştinên parêzgeha Nînowa jî boykot kirin û li ser wê yekê rijd in ku lihevkirina hotela Reşîdê ya Bexdayê ji bo pêkanîna Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê neqanûnî ye.

Tirkmen roj bi roj li ser helwesten xwe li hember Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê rijdtir dîbin û red dîkin ku bi ci awayan tevlî wê hikûmeta xwecihî bibin, ya ku li 10ê Tebaxê li hotela Reşîdê hatîye pêkanîn, heta ji ber wê stema ku di pêkanîna Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê de li wan bûyî Civata Parêzgeha Nînowa jî boykot kir.

Wesa diyar e ku Tirkmen li beranberî bêparkirina ji Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê destan danahêlin, nûtirîn pêngava wan civîna kesatiyê diyar ê Tirkmenên Îraqê, Hesen Toran, Serokê Eniya Tirkmenî û Erşed Salihî bi Cîgirê Wezîrê Derve yê Tirkîyeyê Noh Yilmaz re bû, ku li dû ragehandina wê civînê, danûstandin li ser rewşa Kerkûkê kirine.

Ji aliyeke din ve Qehtan Men-dawî yê Serkirde di Eniya Tirkmenî de careke din rijdbûna Eniya xwe li ser boykotkirina rûniştinên Civata

Parêzgeha Kerkûkê tekez kir û got, "Ya ku li roja 10ê Tebaxê qewimî neqanûnî bû, em tevlî hikûmeteke xwecihî nabin ku bi awayekî neqanûnî hatibe pêkanîn." Amaje jî da, "Em li benda biryara Dadgeha Federalî ne."

Herwesa çend çavkaniyan ew yek jî eşkere kir ku, Eniya Tirkmenî ji ber wê stema ku li Kerkûkê li wan bûyî rûniştinên Civata Parêzgeha Nînowa jî boykot kirine, xasma ku li vê dawiyê Eniya Tirkmenî tevlî du civînên Civata Parêzgeha Nînowa nebû, lewma jî wê civatê rîjeya qanûnî jî bo rûniştinê temam nekir.

Helwesten yek li dû yekê yên tund ên Eniya Tirkmenî li beranberî

pêkanîna Hikûmeta Xwecihî ya Kerkûkê û boykotkirina wê piroseyê di demekê de ne ku, zêdetirî carekê Parêzgerê Kerkûkê yê nû Rêbwar Teha daxwaz ji Eniya Tirkmenî kiriye ku biçe pal wan û postên xwe li Civata Parêzgeha Kerkûkê werbigire. Şeva Şemî, 10.08.2024, bê tevlîbûna PDK, Eniya Tirkmenî û hejmareke endamên Ereb ên Civata Parêzgeha Kerkûkê li Bexdayê, Parêzgerê Kerkûkê û Serokê Civata Parêzgeha Kerkûkê hatin hilbijartin. Rêbwar Teha wekî Parêzgerê Kerkûkê û Mihemed Hafiz jî wekî Serokê Civata Parêzgeha Kerkûkê hatin hilbijartin.

Cenazeyê şêhîd Tekîn Goyî ji aliyê hezaran kesî ve hat veşartin

Li Dêrikê bi hezaran kes cenazeyê fermandar Tekîn Goyî yê di êrîşa dewleta Tirk de şêhîd bû, veşartin.

Li Dêrikê ya kantonâ Cizîrê bi hezaran kes cenazeyê fermandar Tekîn Goyî (İsmet Unver) veşartin. Cenazeyê şêhîd ji gel ve ji pêş Nexweşaneya Şêhîd Hogir a Dêrikê hat wergirtin û bi merasîmekî li Goristana Şêhîd Xebat hat veşartin.

Di merasîmê de hevserokê

Meclisa Malbatên Şêhîdan a Kantona Cizîrê Mahsûm Hesen li hember êrîşen dewleta Tirk a dagirker banga xurtkîrina têkoşînê kir û got wê li ser reça şêhîd Tekîn bimeşin.

Endama rîveber a Tevgera Civaka Demokratîk (TEV-DEM) Rûken Ehmed bal kişand ser hezkirina şêhîd Tekîn Goyî ji welat û gelê xwe re û girêdana wî ya xurt bi felsefeya Réber Abdullah Ocalan û fedakariya şêhîdan

re û wiha got: "Şêhîd Tekîn civak û gelekî azad a li ser jiyanâ hevbeş û ewleh dixwest."

Hevserokê Desteya Ten-duristîyê Dr.Memo Xelîl got ku ew ê heta serkeftinê bibin şop-darê Şêhîd Tekîn Goyî.

Di dawiyê de wesîqeya şehadetê hat xwendin û radestî malbatê hat kirin. Cenazeyê şêhîd Tekîn Goyî bi dirûşmeyen "Bi can bi xwîn em bi te re ne ey şêhîd" û "Şêhîd namirin" hat veşartin.

Fermandar Tekîn Goyî ku li Ofîsa Tenduristîyê ya Qamişlo

dixebitî, 19'ê Tebaxê di êrîşa dewleta Tirk a dagirker de şêhîd bû.

25-31 Avqust, Tebax sal 2024

Berdevkê PDKê: Partiya me bi hemû hêz, şîyan û cemaweriya xwe piştgiriya Mesrûr Barzanî dike

Berdevkê Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) Mehmûd Mihemed di daxuyaniyekê de dibêje,

"Demeke beşek ji rîveber û çapemeniyên YNKê dûr ji prensip û etîketên siyâsî, û heta dûr ji rewangeha rewşa navxwe ya YNKê bi xwe jî, li PDKê dinerin, û dijî birêz Mesrûr Barzanî Cîgirê Serokê PDKê û Serokwezîrê Herêma Kurdistanê, helwesten dijminatî, nefreta jidil, derew û nûçeyên bêbingeh belav dîkin.

Tekesta daxuyaniya berdevkê PDKê wiha ye:

Demeke beşek ji rîveber û çapemeniyên YNKê dûr ji prensip û etîketên siyâsî, û heta dûr ji rewangeha rewşa navxwe ya YNKê bi xwe jî, li PDKê dinerin, û dijî birêz Mesrûr Barzanî Cîgirê Serokê PDKê û Serokwezîrê Herêma Kurdistanê, helwesten dijminatî, nefreta jidil, derew û nûçeyên bêbingeh belav dîkin. Derwa wan a herî dawî jî, roja 26/8/2024 bû ku li ser malpera fermî ya YNKê daxuyaniyek hatîye belavkirin, bi navê (çavkaniyek ji YNKê).

Em wek Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) ji raya giştî û gelê Kurdistanê re tekez dîkin ku nîvîskar û kesên li pişt wê daxuyaniya YNKê, dixwazin li gorî rewşa navxwe ya YNK ya pir bal û şax, rewşa PDKê nîşan bidin. Partiya me xwedîyê rîbazeke rast û dirust e, û xwedî rîber û lêvegerek e ku serok Mesûd Barzanî ye û em hemû şopdar û têkoşerên rîbaza Barzanî ne û di bin sîwana Serok Barzanî de ji bo yek armanc û yek rîbazê tekoşînê dîkin.

Xebat, helwest, nerîn û siyaseta birêz Mesrûr Barzanî di hukimdarî û karê siyâsî de di çarçoveya bernâme û helwesta Partiya Demokrata Kurdistanê de ye, û li cem PDK, her êrîşek li ser kesayetiya Mesrûr Barzanî, êrîş e li dijî hemû endamên PDKê. Wan hêşta PDK nasnekiriye û ji dîrokê ders wernagrin, gelekan berê xewna wê yekê didîtin ku PDK jî weke xwe bikin, lê her wekî berê ku ew xewn û xeyala wan bicîh nehat, em wan piştrast dîkin ku PDK û endamên PDKê dêbihêz û bixwebawerî bin û dê xewn û xeyalîn wan careke din bixin bin heriyê.

Partiya me bi hemû hêz, şîyan û cemaweriya xwe piştgiriya heval Mesrûr Barzanî dike ku li ser hemû erkîn xwe berdewam be.

Mehmûd Mihemed Berdevkê PDKê 27.08.2024"

Mesrûr Barzanî: Pêwîst e hikûmeta federal malbatên şehîdan û Enfalkiriyan qerebû bike

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ûro 25ê Tebaxê bi boneya 36 saliya qurbaniyêni Enfala Badînanê peyamek belav kir û tê de ragiahdm, "Divê hikûmeta federal erkêne xwe yên yasayî û exlaqî pêk bîne û malbatên şehîdan û qurbaniyêni Enfala gerekî bike.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî di peyama xwe de got: "Îro em qurbaniyêni Enfala li Badînanê bibîr tînin, ku beriya 36 salan di dawî qonaya enfala hovane ya rîjîma Beis de, bi hezaran xelkê bêguneh li devera Badînanê şehîd û winda kirin. Bi sedan gundêne neverê wêran kirin ku bp sedema koçberbûa

bi dehhezaran kes.

Amaje bi wê jî kir, "Armanca van tawanêni hovane, qirkirin û jenosîdkirina gelê Kurdistanê bû, lê berpirsyarêni komkujiyan nekarîn îrade û daxwaza azadiyê ya gelê Kurdistanê têk bibin." Serokwezîr Mesrûr Barzanî gor: "Di vê boneyê de em tekez dîkin ku divê hikûmeta federal erkêne xwe yê yasayî û exlaqî cîbicî bike û malbatên şehîdan û qurbaniyêni Enfala destê rejîma berê ya Iraqê, gerekî bike." Serokwezîr Mesrûr Barzanî di dawiya peyama xwe de silav li giyanê pak ê qurbaniyêni Enfala Badînanê û hemû şehîdîn Kurdistanê kir û ragihand, "Hikûmeta Herêma Kurdistanê li ser hewlêne xwe berdewam dibe û her ci di karînên wê de be, dê ji bo xizmeta malbatên şehîdan û enfalkiriyan bike."

Şaxewan Ebdullah: Ji sedî 70ê posten parêzgeha Kerkükê ji destê kurdan hatine standin

Cîgirê Serokê Parlamentoira Iraqê ragihand, mafêti aliyeke nîne bi tenê li Kerkükê postan dabeş bike û

got: "Pêwîst e rîkeftina YNKê ligel aliye Kerkükê bi yasa were sererastkirin." Cîgirê Serokê Parlamentoira Iraqê Şaxewan Ebdullah di kongreyeke rojnamevanî de ragihand: "Kurd ji sedî 70ê posten parêzgeha Kerkükê jidest dane û tenê postê fermanدارiya polîs di destê Kurdish de maye."

Ebdullah jî got, mafêti aliyeke nîne ku bi tenê li Kerkükê postan dabeş bike û got: "Pêwîst e rîkeftina YNKê ligel aliye Kerkükê bi yasa were sererastkirin." Roja 10ê Tebaxê bê Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK), Bereya Tirkmenî û hejmarek ji endamên ereb ên Encûmena Parêzgeha Kerkükê, Bexdayê Rêbwar Taha wek Parêzgar û Mihemed Hafiz jî wek Serokê Encûmena Parêzgehê hilbijartin.

Beriya civînê, Frakşyonê PDKê, Bereya Tirkmenî û Hevpeymânia Erebî li Encûmena Parêzgeha Kerkükê di 3 daxuyaniyê cuda de beşdarbûna di civînê de red kiribûn û ew civîn bi "ne yasayî" binav kiribûn û tekez kiribûn ku ew di dema xwe de nehatine agahdarkirin.

Makbule Ozer: Gelek keç û jinêni ciwan di girtîgehê de ne

Makbule Ozera 82 salî ku ûro ji girtîgehê derketibû ji Rûdawê re axivî û ragihand ku dema ew di

girtîgehê de bû her roj diçû nexweşxaneyê.

Kurê Makbule Ozerê Serhat Ozer li ser hesabê xwe yê medyaya civakî wêneyê dayîka belav kir û ragihand: "Dayîka min a ezîz Makbule Ozer vê sibehê bi awayekî lez û bez hat berdan." Makbule Ozer 9ê Gulana 2022yan bi hinceta ku "alîkarî daye PKKyê" li navçeya Artemêtê ya Wanê hatibû girtin. Ozer ji ber ku gelek nexweşiyê wê hene 7ê ilonê hatibû berdan.

Piştî ku Saziya Tiba Edlî got, "dikare di girtîgehê de bimîne" dubare hatibû girtin û li Girtîgehê Wanê hatibû bicihkirin. Cezayê girtîgehê yê Makbule Ozerê ûro bi dawî bû û bi awayekî biley ji girtîgehê hat derxistin. Makbule Ozer bû mîvana Bultena Bakur a Rûdawê ku Hêvîdar Zana pêşkêş dike.

"Gelek keç û jinêni ciwan di girtîgehê de ne"

Makbule Ozerê li ser derxistina xwe ya ji girtîgehê wiha got: "Serê şeveqê ji min re gotin 'xwe amade bike tu dê herî mala xwe'. Hevalan eşayê min hazır kirin ez birim qereqolê û ji wir jî ez anîm malê. Nehîştin ti kes were pêşîya min. Kêfa min hat, gelekî kêfa min hat ez li malê me nava zarok û neviyêni xwe me. Gelek keçen ciwan û jî di girtîgehê de hene. Jineke bi temen a bi navê Henîfe jî di girtîgehê de ye û wê jî nidîkarî karûbarêni xwe bike.

Destekî wê seqet bû hîn 6 meh ji derketina wê re maye. Heta rojekê mabe jî ti kesî ji girtîgehê bernadin. Heta ku rojêni min jî xilas nebûn min jî bernedan. Her roj min dibirin nexweşxaneyê û dianîn. Niha rewşa min baş e û niha li nava zarokêni xwe me. Ez dê baştir jî bibim."

Di konferansa Berlînê de sûcên şer ên dewletan hate nîqaşkirin

Di Konferansa Aşitî û piraniya şehadetan jî bi encama êrîşa dewleta Tirk û çeteyên wî

lidarxistin de mijara 'Sûcên Şer ên Dewletan' hate nîqaşkirin û hate destnîşankirin ku ev pêvajo dibe bi têkoşîna gelan bi dawî bibe. Rûniştina 4'emîn a Konferansa Aşitî û Demokrasiyê ku li Berlîn a paytextê Elmanyayê tê lidarxistin, bi panela sernavê 'Sûcên Şer ên Dewletan' dewam kir. Moderatoriya panelê Dr. Nazan Ustundag kir û Nûnerê PYD'ê yên Ewropayê Fuad Omar, Wêjevan Asli Erdogan, Parlementerî berê yê HDP'ê Garo Paylon û Derhênerê Giştî yê Draw Medîa Mohammed Raoof Abdulazzez besdar bûn.

Mohammed Raoof Abdulazzez ê bi rîya Skype besdar panelê bû, têkildarî êrîşen dagirkirîyê yên dewleta Tirk ên li ser Başûr û baregehêne leşkerî yên li wir agahî dan.

Abdulazzez diyar kir ku bombebaran û komkujiyêni dewleta Tirk ên li Başûr mijara dadgehêne cezayê yên navneteweyî ne û anî ziman ku di êrîşen dewleta Tirk de bi sedan kes birîndar bûne û komkujiyeke mezin a xwezayê hatiye kirin.

Nûnerê PYD'ê yên Ewropayê Fuad Omer bi bîr xist ku di şerê li Rojava tê berdewam kirin de bi hezaran kes şehîd bûne û

çêbûne. Omar diyar kir li gorî qeydîn saziyên navneteweyî yên sala 2018'an di dema dagirkirina Efrînê de li Sûriyeyê bûn, 900 sivîl hatine qetilkirin û di nava wan de jin û zarok jî hene. Omar anî ziman ku 9 hezar û 756 kes jî birîndar bûne û 139 qeydîn destavétinê jî ji aliyê van saziyan ve hatiye tespîtkirin, lê gelek jin ji ber zexta civakî veşartine.

Omar ragihand ku li Efrînê zêdeyî 400 hezar kes ji cihê xwe hatine kirin, li şûna wan kesên ji herêmên din hatine bicihkîrin, zêdetirî 400 hezar da, 52 cihên dîrokî û 15 cihên baweriyê bêkêr bûne. Her wiha anî ziman ku li herêmên Serêkaniyê û Girê Spiyê zêdeyî 10 hezar kes bi zorê ji cihê xwe hatine kirin û bi hezaran kesên ne xwecîhî li şûna wan hatine bicihkîrin.

Omar diyar kir ku Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan li Rojava weke rîber tê qebûlkirin û li ser felsefeya wî avabûn çedîbin û got dewleta Tirk bi komkujiyan bêtehemûliya xwe ya li hemberî vê rewşê nîşan da. Omer destnîşan kir ku hewlânê dewleta Tirk ên ji bo pêşxistina têkiliyêni bi dewleta Sûriyeyê re, bi armanca têkbirina

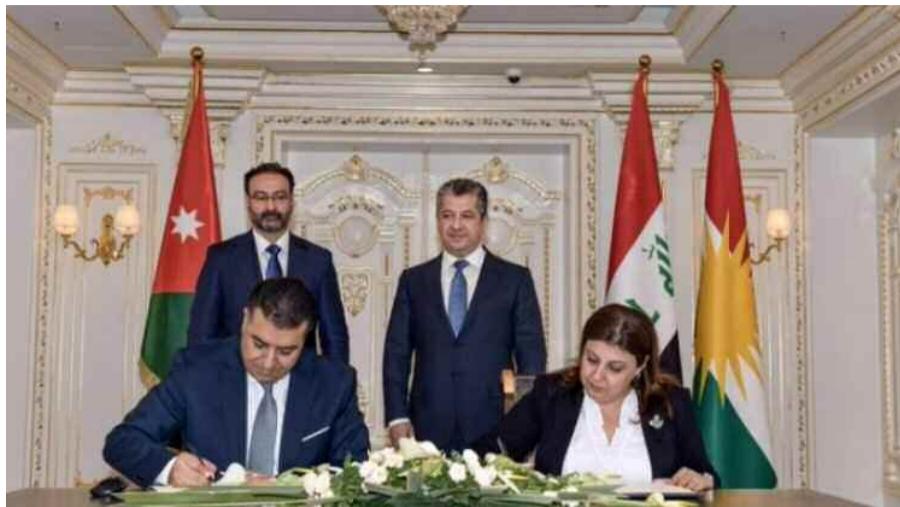
gotinên weke 'em poşman in' û 'em bi fikar in' bes tê dîtin. Paylon destnîşan kir ku ev pêvajo bi têkoşîna gelan dikare bi dawî bibe. Konferans wê sibe jî bi komxebat, panel û nîqaşan dewam bike.

Beşdarêni ku rûniştinê roja ewil di saetên êvarê de bi dawî kirin, bangên xwe yên aştiyê li qada Hermannplatzê bi daxuyaniya çapemeniyê ragihandin.

Daxuyanî ji aliyê Wezîrê Edaletê û berê yê Îzlandayê Ogmundur Jonasson û Prof. Dr. Neşe Ozgen û Siyasetmedarê Kurd Hatîp Dîcle ve hat kirin.

Di daxuyaniyê de hate destnîşankirin ku Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan ji dîrokî heta roja iroyîn ji bo pêkanîna aştiyâ civakî hewldaneke pir jidil kiriye

Serokwezîr Mesrûr Barzanî: Ji ûro ve bazareke nû li ber cotoyarêne me tê vekirin

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê piştî ûmzakirina yadaştnameyeke hevfîmkirinê bi Wezareta Çandinê ya Urdinê re ragehand, "Ji ûro ve bazareke nû li ber cotoyarêne me tê vekirin."

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ûro li ser hisaba xwe ya tora civakî ya Xê parve kir, "Ez dîlxwêş bûm ku me ûro yadaştnameyeke

hevfîmkirinê bi Wezareta Çandinê ya Urdinê re ûmza kir, ji ûro ve bazareke nû li ber cotoyarêne me tê vekirin."

Bi çavdêrî û serperiştiya Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, ûro (Yekşem, 25.08.2024) di warê pêşxistina alîkarî û hevahengiya çandinê û pîşesaziya xwerakî de, yadaşteke

hevfîmkirinê di navbera Wezareta Çandinê ya Herêma Kurdistanê û Wezareta Çandinê ya Şanîşnâ Urdinê de hat ûmzakirin, ku biryar e di pêngava yekê de Urdin hin ji berhemên Herêma Kurdistanê hawerde bike, wekî petatan.

Herwesa Wezîra Çandinê û Çavkaniyê Avê ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê Bêgerd Talebanî jî ragehand, "Ew yadaştname ji 10 madeyên cuda cuda pêk hatiye lê 13 bendê cewherî vedi-gire, ku çawaniya serederîkirina li ser kertê çandinê bi her du pişkîn şînkatî û perinde û berhemên can-dar û kargehan ve, ku di kertê pîşesaziya xwerakî de li Herêma Kurdistanê kar dîkin. Lewma dibe ezmûneke nû ji tevaya wan ezmûnan ên ku Herêma Kurdistanê di demê borî de tê re derbaz bûye, xasma jî di dema pênc salê karkirinê yê Kabîneya Nehê ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê de.

25-31 Avqust, Tebax sal 2024

Perlemanterekî Kurd dibe Cîgirê Serokê Komara İslâmî ya Îranê

Hisênzade yekemîn Kurd e di dîrka Komara İslâmî ya Îranê de dibe Cîgirê Serokkomarî.

Serokkomarê Îranê yê nû Mesûd Pizîşkiyan ferma destpêkirina karî ji bo perlemanterê Kurd Ebdilkerîm Hisênzade wekî Cîgirê Serokkomarî derxist, ku dê ji doza pêşxistina gundan û devêrên dûr berpirsyar be. Hisênzade, ku endamê Lijneya Avedankirinê û Nûnerê Şeniyênen Bajarê Naxede û Şinoyê yê Rojhîlatê Kurdistanê li Perlemana Îranê ye, dibe yekane perlemanterê Kurd û Sune di kabîneya 14ê ya Hikûmta İslâmî ya Îranê de ku, piştî şoreşa İslâmî ya Îranê vî postê bilind yê Komara İslâmî ya Îranê werdigire. Pizîşkiyan di ferma xwe ya komarî de nivîsiye, "Ezmûna bişîyan û sozên Ebdilkerîm Hisênzade sedem bûn ku ji bo vî postî bê ras-partin û biryara destpêkirina karî jê re bê derxistin." Biryara Pizîşkiyan duhî (Duşem, 26.08.2024) derketiye û tê de hatiye, "Bi mere-ma baştîkirina jîn û jiyara gundiyan û pêşxistina gundan û tekezkirina li ser rolê gundiyan ji bo bidestxistina aborekî bihêz û mukom, biryara Cîgirê Serokkomarî hatiye derxistin ji bo ku çavdêrî û serperiştiya karan û hevahengiya bi dezgehêne peywendîdar re bike." Ebdilkerîm Hisênzade li sala 1980ê li bajarê Naxedeyê yê Parêzgeha Urmiyê ya Rojhîlatê Kurdistanê hatiye ser dînyayê, û kesatiyekî siyasî yê Kurd e ji desteya çaksazîxwazên Îranê.

Ezîz Şerkanî: Zarokên Ezidî yê winda war û kesûkarêne xwe nas nakin

Îro roja cîhanî ya kesên winda ye. Şêwirmendê Tora Hevpeymaniya Kêmaniyênen Îraqê amajeyê dide, "Ew zarokên Ezidî yê ku

li ser destê DAIŞê hatine windakirin û hêsta zindî ne, ji ber ku wê demê hêsta biçûk bûn, niha nasname û war û kesûkarêne xwe nas nakin."

Şêwirmendê Tora Hevpeymaniya Kêmaniyênen Îraqê Ezîz Şerkanî îro (in, 30.08.2024) taybet ji K24ê re got, "Rewşa kêmaniyen li Herêma Kurdistanê li beranberî Îraq û Rojhîlata Navîn geleb baştîr û pêşkeftîtir e."

Ezîz Şerkanî amaje jî da, "Komkujiya Ezidiyan li sala 2014ê ji aliyê DAIŞê ve li ser astê cîhanî mezintirin komkujiya sedsala bîst û yekê ye." Navbirî ron jî kir, "Heta niha zêde-tîrî du hezar û 500 Ezidiyan winda ne, hejmareke wan hatiye jenosîdkirin û hejmarek li kempa Holê ye û heta niha nehatiye azadkirin û herwesa hene jî ku ji bo welatêne din û xasma welatêne Erebî hatine veguhastin."

Şêwirmendê Tora Hevpeymaniya Kêmaniyênen Îraqê herwesa got, "Ên ku hêsta zindî ne û winda ne dibin du hezar kes û piraniya wan jî jin û zarok in."

Li Amedê çêkirina 6 hezar avahiyêne erdhejê temam bû

Li parêzgeha Amedê ya Bakurê Kurdistanê 6 hezar avahiyêne erdhejê temam bû û avahî radestî xwedîyên wan hat kirin.

Wezîre Hawirdor, Bajarvanî û Guherîna Av û Hewayê yê Tirkîyeyê Murat Kurum ragihand, piştî erdhejê navenda wê Meraş, li Amed dest bi çêkirina 10 hezar avahiyêne erdhejê kirin.

Murat Kurum diyar kir çêkirina 6 hezar avahiyen qedîya.

Herwiha di daxuyaniya Wezareta Hawirdor, Bajarvanî û Guherîna Av û Hewayê de hat diyarkirin çêkirina avahiyêne erdhejê didome û yên temam bûne jî teslimî xwedîyên wan dikin.

Serokatiya İdareya Avahiyêne Komî (TOKİ) li Amedê projeya 20 hezar û 286 avahiyen ku ji 14 beşan pêk tê daye destpêkirin.

6 hezar qedîyane û 3 hezar û 839 xwedîheq derbasî malêne xwe yên nû bûne.

Amerîka destxweşiyê li Hikûmeta Herêma Kurdistanê dike

Konsulê Giştî yê Amerîkayê li Herêma Kurdistanê û Fermandeyê nû yê Hêzên Serbazî yên

Hevpar di Operasyonên Çareseriya Bingehîn de di peyamekê de destxweşiyê li Hikûmeta Herêma Kurdistanê dikan, ji ber çaksaziyên wê li Wezareta Pêşmerge. Konsulê Giştî yê Amerîkayê li Herêma Kurdistanê û Fermandeyê nû yê Hêzên Serbazî yên Hevpar di Operasyonên Çareseriya Bingehîn de di peyamekê de destxweşiyê li Hikûmeta Herêma Kurdistanê dikan, ji ber çaksaziyên wê li Wezareta Pêşmerge. Konsulxaneya Giştî ya Amerîkayê li Herêma Kurdistanê duh (Duşem, 26.08.2024) li pêgeha xwe ya fermî ragehand, "Konsulê Giştî yê Amerîkayê li Herêma Kurdistanê Stephe Bitner û Fermandeyê nû yê Hêzên Serbazî yên Hevpar di Operasyonên Çareseriya Bingehîn de Lîwa Lîhî bi Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, Cîgirê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Qubad Talebanî û Serkîretiya Pêşmerge re civiya." Konsulxaneya Giştî ya Amerîkayê herwesa got, "Di wan civînan de her du aliyan behsa rûdanê neverê kir û pabendbûna xwe ya hevpar ji bo parastina ewlehî û seqamgiriya Îraqê bi rîya alîkariya hevpar a ewlehiyê û bizavêñ çaksaziyê yên hêzên Pêşmergeyan tekez kir." Çavkaniya navbirî amaje jî da, "Konsulê Giştî yê Amerîkayê û Fermandeyê Hêzên Serbazî yên Hevpar destxweşî li Hikûmeta Herêma Kurdistanê kir, ji ber wan pêşkeftinê ku heta niha di piroseyâ çaksaziyê ya Hêzên Pêşmergeyan de bi dest ve hatine."

CENTCOM: Me li Îraqê 15 DAIŞî kuştin

CENTCOMê ragihand ku wan bi hêzên Îraqê re li rojavayê Îraqê 15 endamên DAIŞî kuştine.

Fermandariya Navendî ya Amerîkayê (CENTCOM) bi daxuyaniyekê ragihand ku wan bi hêzên

Îraqî re operasyoneke hevbeş encam daye ku li dijî serkirdeyê DAIŞî bûye. Fermandariya Navendî ya Amerîkayê (CENTCOM) got: "Di operasyonê de 15 endamên DAIŞî hatin kuştin û ti sivil nebûn qurbanî."

Berpirsekî leşkerî yê Amerîkî ji AFPyê re daye zanîn: "Di operasyonê de 7 serbaz birîndar bûn û rewşa hemûyan baş e."

CENTCOMê destnîşan kir ku operasyon li rojavayê Îraqê hatiye kirin lê cih diyar nekir.

CENTCOMê her wiha da zanîn: "Endamên DAIŞî bombevêdestan û bombevêçen çandî bi kar anîn û piştînên bombebarkirî jî li xwe pêçabûn."

Operasyona hevbeş di demekê de ye ku Îraq û Amerîkî gotûbêjîn derbarê paşeroja hêzên Amerîkî û hevpemaniyê li Îraqê berdewam dikan.

Amerîkayê di çarçoveya Hevpemaniya Navneteweyî ya li dijî DAIŞî de 2 hezar û 500 leşker li Îraqê û 900 leşker jî li Sûriyeyê bi cih kirine.

Hewlîr di 28 salêñ borî de bûye navendeke siyasî, dîplomasî û aborî

Rêveberiya bajarê Hewlîrê di heyama 28 salêñ borî de, bi awayekî zanistî û sîdwergirtina ji ezmûna welatêñ din, bû sedem ku ev bajar bûye mînaka navendeke pêbawer li cîhanê di warêñ cuda de.

Pêşkeftina Hewlîrê di 28 salêñ derbasbûyî de di hemû waran de, bala welatêñ cîhanê kişandiye ser xwe û ev bajar di warê ïdarî, xizmetguzarî û siyasî de, bûye hevrikî gelek bajarêñ navdar ên cîhanê.

Hewlîr di warê dîplomasiyê de, xwe li kîleka paytextên herî navdar ên Rojhilata Navîn xwe nîşan dide û li ber çavêñ hêzên cîhanê bûye cihekî stratejîk. Di warê bazirganiyê de, bûye navendeke bihêz a aborî û xaçerêya welatêñ pîşesazî û kompaniyêñ cîhanê yên ku di warêñ curbicur de veberhênanê dikan. Ligel wê jî, ew di şert û mercen zehmet de jî, bajar bûye penageha bi milyonan koçberan.

Handereke din a pêşketina Hewlîrê, vedigere 28 salêñ derbasbûyî, ku ji bo parastina Hewlîrê ji her destêwerdana derveyî, armancêñ gumanbar û ajandaya siyasî û daxwazêñ dijberên Kurd, karî pendêñ mezin ji rewşen cuda û bûyerên berê werbigire. Ji bo vê yekê jî, di van salan de, xwe spard baştîrîn pilan û nexşeyen stratejîk ên cîhanê û roj bi roj Hewlîrê di hemû waran de gavêñ berferehtir avêtin.

Di warê ïdarî de, Hewlîr di van 28 salan de bûye nimûneyeke balkêş a Iraq û herêmê bi giştî, di vê heyamê de çendêñ gund kirin nahiye, nahiye jî kirin qeza û qaza jî kirin ïdareyên serbixwe.

Hewlîr di warê siyasî de hertim cihê kombûna hêzên Iraqî bûye û roleke berçav di çareserkirina gelek pirsgirêkên welat de dîtiye, bi taybetî destpêşxeriyên Serok Barzanî di dema damezrandina hikûmetên li dû hev yêñ Iraqê de.

Di warê dîplomasiyê de, Hewlîr ji bo gelek welatêñ cîhanê bûye qonax-ekê girîng li herêmê û piştevanî û dostaniya bihêz a hejmareke berçav ji paytextên navdar ên cîhanê bidest xistiye. Welat wê wekî paytexta welitekî serbixwe, ne wekî herêmek federal dibînîn. Vê yekê ew kiriye navendek pêbawer û bala veberhênerên herî navdar ên cîhanê kişandiye ser xwe.

Li ser asta xizmetguzariyê, bi berçavgirtina zêdebûna nifûsê û fêrbûna ji pêşketinê cîhanê, tevî hewlîn berdewam ji bo rawestandina vê pêşkeftina mezin bi rîya dorpeçkîrina aborî û birîna mûçe û bûdceya xelkê, lê proseya avedankirina li

Hewlîrê berdewam bû û bi dehan projeyên cuda yên weke rê, avedankirina bajarêñ nû, dibistan, nexweşxane, av û kanalîzasyon, bendav, cihêñ geştyarî û pîşesazî hatin cîbicîkirin.

Di warê bazirganî û aborî de, Hewlîr karîbû ji bikarhêner veguhere hilberîner û hejmareke berçav ji berhemên wê gîhîştina deverên herî dûr ên cîhanê.

Hewlîr bûye navendeke pêbawer a perweerde û xwendina bilind. Li ser asta tendirustiyê jî, nexweşxaneyên Hewlîrê hertim ji bo gelek nexweşen parêzgehêñ din ên Iraqê, bûne rizgarker.

Ji aliye ewlehiyê ve jî, bi sedema aramiya vî bajarî û baweriya bi pêkvejiyana pêkhateyên cuda, Hewlîr bûye nimûneyeke berçav li Iraq û navçeyê bi giştî. Ev hemû pêşketin bi saya rîveberiya hişmend vedigere ku di van 28 salan de hatiye peyrewkirin.

PDK: Em tekeziyê di cîhbicîhkirina rîkeftinan dikan û Hikûmeta Federal dive di dema xwe de mûçe û budceya Herêma Kurdistanê bişîne

Bi serperiştiya Serok Barzanî, Komîteya Navendî ya Partiya Demokrata Kurdistanê civîneke berfireh kir û ragehandina wê civînê jî parve kir.

Komîteya Navendî ya Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) iro 29.08.2024, bi serperiştiya Serok Barzanî civîneke berfireh kir û li ser hilbijartinan tekez li ser birêveçûna piroseyeke pakij û zelal kir, herwahadaxwaz ji xelkê Kurdistanê kir ji bo pîrkirina valahiya desthilatêa danana qanûnê çavdêrîkirinê û hilbijartina perlemaneke çalak ku li astê çavdêrî û heza xelkê Kurdistanê be, tevî hilbijartinan bibin.

Herwaha Komîteya Navendî ya PDKê tekez dike ku PDK gelek bi şiarî û hûrbînî pêngavan ji bo parastina berjewendiyênil bilind û qewareya Herêma Kurdistanê diavêje û di ragehandina wê de hatiye, "Di vî warî de tevaya peywendiyan navxweyî û herêmî û navdewletî di xizmeta verevandina metirsîyan e û bizav e ji bo dabînkirina ewlehiyê û dûrxistina encamên xirab ên wan aloziyan li Herêma Kurdistanê ne."

Wê ragehandinê di derheqa pirsigirêkîn navbera Hewlîr û Bexdayê de amaje daye, "Ev civîn tekezê li

ser bicihanîna destûr û lihevkirinan dike û piştevaniya Hikûmeta Feder-

yekhelwest û teba bin, derfet neyên çêkirin ku nehez û li dijî mafîn me

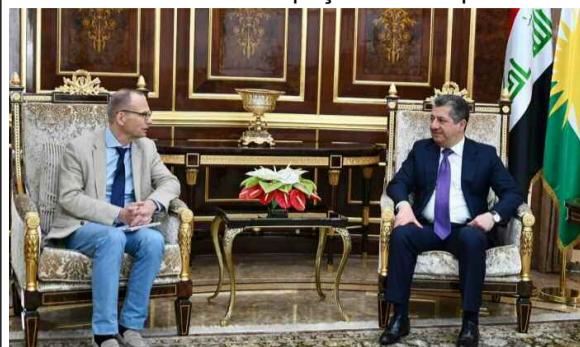
alî dike ji bo bixemwergirtina vê mijarê û ci dî ev mijar neyê paşxistin, wekî ku bîryar li ser hatiye dan û budceya Herêma Kurdistanê di dema xwe de bê şandin."

Komîteya Navendî ya PDKê herwahali ser rewşa navxwe ya Herêma Kurdistanê ragehand, "Ji ber ku hilbijartina li pêşya Herêma Kurdistanê ne, ji hemî deman pêdivitir e li ser bingeha parastina berjewendiyênil bilind û destkeftî û mafîn gelê me û parastina dezgehêñ destûrî û qewareya Herêma Kurdistanê

feydeyî werbigirin û zirar bigehe Herêma Kurdistanê. Nabe ku cudahîyên me li ser hisaba qewareya Herêma Kurdistanê û desthilatên wê yên destûrî û maf û jiyara xelkê Herêma Kurdistanê be, gel û niştîman ji cudahîyên me li pêştir û pîrozti in." Herwaha wê civînê piştevaniya xwe ji bo Serokatiya Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê tekez kir û piştevaniyê ji bo pêngavêñ wan ji bo çarekirina pirsigirêkan, herwaha ji bo hilbijartinê gera şeşê ya Perlemana Kurdistanê.

Mesrûr Barzanî pêşwazî li Berpirsê Ofîsa Pêwendiyêن Yekîtiya Ewropayê li Herêma Kurdistanê kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ûro 24ê Tebaxê pêşwazî li Berpirsê Ofîsa

Pêwendiyê Yekîtiya Ewropayê li Herêma Kurdistanê Torkild Byg kir, ku bi boneya bidawîhatina erkê xwe serdana Herêma Kurdistanê kiribû. Li gorî daxuyaniya Hikûmeta Herêma Kudistanê, Serokwezîr Mesrûr Barzanî spasiya alîkarî û piştevaniya Yekîtiya Ewropayê ji bo Herêma Kurdistanê kir û pêzanînên xwe jî ji bo rola Berpirsê Ofîsa Yekîtiya Ewropayê di pêşxistina peywendiyê dualî de nîşan da.

Berpirsê Ofîsa Pêwendiyê Yekîtiya Ewropayê tekezî li ser berdewamiya kar û çalakîyen wan û berdewamiya hevkarî û hevahengiya ligel Hikûmeta Herêma Kurdistanê kir.

Di civînê de, behsa amadekariyên hilbijartînên Parlamentoja Kurdistanê jî hat kîn, di vê derbarê de amaje bi giringiya besdariya çavdîrên navdewlefi û Yekîtiya Ewropayê bi taybetî hate kîn, ji bo birêvebirina proseyâ hilbijartinan bi awayekî dadmend û dûrî binpêkirin û sextekariyê.

Navê keça xwe kir Ala Rengîn: 'Ma Xwedê nikarê bi navê Kurdî gazî bike?'

Şenîyê navçeya Silopiyayê ya parêzgeha Şîrnexa Bakurê Kurdistanê navê keça xwe kir Ala Rengîn.

Gelek kesan, gelek nav pêşnîyar kîn. Navê erebî! Çima em navê erebî li zarokên xwe bikin? Ereb, Tirk û eceman kengê navê kurdî li zarokên xwe kîn? Mezinîn me bi hesasîyet ên olî navê me hemû kîn erebî, sedemîn wan bila "Navê Axretî" be. Ma Xweda nikare bi navê Botan, Cegerxwîn, Elîşêr vs bi navê kurdî gazî be bike? Axret ango Axir. Yanî pişt re, dû re. Hê dema niha em lê dijîn me azad nekîrî û me ne jîyaye em ketine pey axirê! Demê niha pişt re Axir! Jibo wê min navê erebî hemû avêtin û navê keça xwe kir Ala Rengîn. Wekî Cenabê Serok Barzanî keremkir û gotî; ez di bin Alaya Kurdistanê hatim ser dinê û eze di bin Alaya Kurdistanê jî bimîrim. Keça min jî wekî wêneyî di bin Alaya Rengîn hat ser dinê û navê jî Ala Rengîn ê û dê xizmeta Ala xwe, welatê xwe û neteweya xwe bike. Yek ji birêvebirîn HezKurdê Fethullah Elçî ji Rûdawê re ragihand ku wî hemû navê Tirkî, Farsî û Erebî red kîn û navekî kurdî li keça xwe kir. Fethullah Elçî da zanîn ku wî ji gotina Serok Mesûr Barzanî ya "Ez di bin Alaya Kurdistanê de hatim ser dinyayê û ez dê di bin Alaya Kurdistanê de jî bimîrim" feyz wergirtiye û navê keça xwe kîn Ala Rengîn. "Ma Xwedê nikare bi navê wekî Botan, Cegerxwîn û Elîşêr gazî bike?" Çalakvanê Kurd Fethullah Elçî got: "Gelek kesan, gelek nav pêşnîyar kîn. Navê Erebî! Çima em navê Erebî li zarokên xwe bikin? Ereb, Tirk û Eceman kengî navê kurdî li zarokên xwe kîn?

Mezinîn me bi hesasîyetê olî navê Erebî li me hemû kîn û sedem jî ku bila navê axireti bin. Ma Xwedê nikare bi navê wekî Botan, Cegerxwîn û Elîşêr ên bi kurdî gazî bike?

Keça min jî wekî wêneyî, di bin Alaya Rengîn de hat ser dinyayê û navê wê jî Ala Rengîn e. Ew dê xizmeta alaya xwe, welatê xwe û neteweya xwe bike."

Hejmarek nivîskar û rewşenbîr li dijî tundî û terora PKKê daxuyaniyek dan

Bi dehan rewşenbîr, nivîskar û medyakarêne Kurd daxuyaniyek bi zimanê Kurdî, Erebî û Îngîlîzî ji raya giştî û Kurdistanê re belav kîn û tê de ragihandin, "Em pêwîst dibînin ku li dijî tundî û terora dewleta Tirkîye ya ku Kurd û Kurdistanê dike armanc, dengê xwe bilind bikin."

Herwiha di daxuyaniyê de hat gotin: "Em li dijî hismendî û kîriyaren PKK yên xiyanet kîn û sitemkarîyê ne, ku civaka Kurd armanc digre, û em diqîrin û ji PKK re dêjin: «Edî bes e». Ev hismendî û kîriyaren PKK ku civak, malbat û kesayetîya Kurd dide ber xwe û xera dike, em şermezâr dîkin."

Daxuyaniya rewşenbîr û nivîskarêne Kurd wiha ye:

"Daxuyanîyek ji bo raya giştî û Kurdistanê re

Di gelek serdem û qonaxê dîrokê de, çêbûye ku rewşenbîr, wêjevan û hunermend li ser hînek mijar û nerînan, ne gîhîştine hev û ne bûne yek, û di nav pêl û alîyên ramyari û idyolojîk yên cûr be cûr de belav bûne. Dibe ku ev alîyên han; nakok û dûrî hev bin jî, lê qata rewşenbîrî, ronakbîrî û nivîskarî, tiştî wan dîghîne hev û aramanca wan ya sereke û daxwaza wan ya herî hevbes, bilind û bi nirx azadî ye, û dê wîsa bîmîne. Ew azadîya civakî û yan takekesî ku nebe metod û alav û bingeh da kesê din ji holê ranake, û mafê wî yê rexnegêrî binpê neke û ne çewsîne. Ew azadîya ku oksojîna jîyanê ye û nivîsk û misogerîya rûmet û dadwerîyê ye.

Gelê Kurd, wekî hemû gelên bindest, pêwîstîya wî bi rizgarî û azadîye pir heye, ci di hindirê welat de, ci li deriveyî welat (Diaspora) be, ji ber ku Kurd ji berê ve û ta nuha jî, zilm û zorê dibînin û êş, jan û azarêne wê dikşînin, ne azadîya li ser asta giştî ne ya li ser asta takeksî heye. Her wiha eger Kurd di rewşa zilm û zorê û sitembarîyê de bîmînin, baş tê zanîn bê kî sûde ji vê rewşê werdigre. Lewra ji her demê zêdetir pêwîstî bi helwestekî rewşenbîrî û ronakbîrî yekbûyî, xurt û wêrek heye, û gelekî girîng ku xwe dide pêş û li himberî faşîzim û tarîperestîya olî û ya idyolojî derdikeye, ku ev faşîzim jîyan, rûmet, azadî û gepa nanê mirovê Kurd aramac digire.

Em hemû rewşenbîr, wêjevan û nivîskarêne ku nav û îmzeyêne me li binê vê daxwîyanîyê de hene, di xebata Kurdevarîyê de em xwedî nerîn, peyv, helwest û ked in, em dibînin ku ji erk, delamet û peyw-

era me ye em dengê xwe biling bikin û li dijî teror û tundîya dewleta Turk ku Kurd û Kurdistanê daye

û di dadgehîn welatê Europa de hatine tekez kîn.

Ji vê grûpa çekdar re û hemû

ber xwe, û her wîsa em li dijî hismendî û kîriyaren PKK yên xiyanet kîn û sitemkarîyê ne, ku civaka Kurd armanc digre, û em diqîrin û ji PKK re dêjin: «Edî bes e». Ev hismendî û kîriyaren PKK ku civak, malbat û kesayetîya Kurd dide ber xwe û xera dike, em şermezâr dîkin.

Eger ji we heye dengê kîr û tifingê we û hismendîya xiyanet kîn û sitemkarîyê ne, ku civaka Kurd armanc digre, û em diqîrin û ji PKK re dêjin: «Edî bes e». Ev hismendî û kîriyaren PKK ku civak, malbat û kesayetîya Kurd dide ber xwe û xera dike, em şermezâr dîkin. Ev kîriyaren PKK digihêjin asta tawanêne şer û tawanêne li dijî mirovatîyê ne, ji revandina zarokan û çekdar kirina wan di nav hêzîn PKK/HPG/YPG/HSD... de be, û şar û bajar û bajarokê Kurdistanê kirine zindan û goristan li ser erdê û tûnel li bin erdê, û hel-welatîyê Kurd kîn wekî mortalêne zindî û di şeran de bi kar tînin, em van kirîyaran bi tundî şermezâr dîkin.

Pêve girêdayî, hemû kar û kîriyaren rûxandin û hilweşgêr yên tewş, provokativ, bêyhode û bêwate ku PKK li hemû perçeyên Kurdistanê dike, em rexne û şermezâr dîkin. Di eynî demê de, em welatê Europa agahdar dike ku rîexistna PKK, yase û qanûn û demokrasîya Europa istismar dike û bi kar tîne da ku kar û kîriyaren xwe yên tawankar (Criminality) û qirêj berdewam bike, û baş tê zanîn ku kîriyaren PKK li dijî zagon, pirensib, sinc, rawîş, û pîvanê demokrasiya Europî ne.

Ev grûpa partîperest û dogmatîk ku navê wê di lîsteyên rîexistinê terorîst yên li EU û USA de ye, ta nuha li Europa û Amerîka dest berdayî û serbest e û êrîşî kesen rikber û rexnegêran dike, ci li ser asta tasfiya siyâşî û reş kîn û xiyanet kîn û sînîne. Eger win bawer yan jî guman dike ku win ê ji lêpirsîn yasayî (qanûnî) li welat û diaspora, xelas bibin û birevin, win pir şas in û di xeyalan de dijîn, û ev yek heta hetayê dê nemîne.

İstismara xwîna şehîdan û lîska bi hestêne malbatêne wan, û bi kar anîna van malbatan li dijî kesen ku PKK rexne dike, heta hetayê dê nemîne.

Eger win bawer yan jî guman dike ku win ê ji lêpirsîn yasayî (qanûnî) li welat û diaspora, xelas bibin û birevin, win pir şas in û di xeyalan de dijîn, û ev yek heta hetayê dê nemîne.

Îranê dîsa kolberek kuşt!

Kolberekî ji Serdeşte li navçeya sînorî ya Baneyê bi guleya hêzîn ewlehiyê yên Îranê canê xwe ji dest da. Hêzîn ewlehiyê yên Îranê serê sibehê, li navçeya sînorî ya Baneyê gule li hejmarek kolber reşandin.

Di encamê de kolberekî ji gundê Qulesu Serûyê yê Serdeşte hat kuştin.

Navê kolberê ku hatiye kuştin Esed Espendar e.

Rêexistna Mafêni Mirovan a Rojhîlatê Kurdistanê ragihand ku hêzîn sînorî yên Îranê rasterast gule li kolberan reşandin.

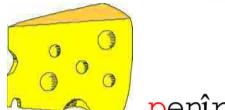
Li gorî amarêne rîexistinê di nîvê yekem a îsal de

270 kolber li herêmên sînorî yên Kırmaşan, Sine û Urmîyeyê yan hatine kuştin yan jî hatine birîndarkirin.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABƏYA BI FERHENG

Pp

penîr

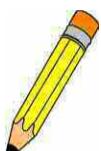
pîvaz

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nödir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nödir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

pêñûs

Ev çîye? Ev perçemek.
Bu nödir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

Ev çîye? Ev pêñûse.
Bu nödir? Bu qolimdır.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Ss

sêv

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nödir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

sê

Ev çîye? Ev seye.
Bu nödir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nödir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Uu

utî

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nödir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

gul

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nödir? Bu qurddur.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nödir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

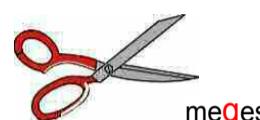
Qq

beq

Ev çîye? Ev qaze.
Bu nödir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

portagal

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nödir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

Ev çîye? Ev portagle.
Bu nödir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

Rr

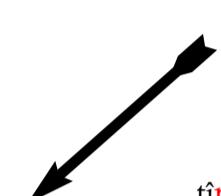

şêr

kêwrîşk

Ev çîye? Ev şere.
Bu nödir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

tîr

Ev çîye? Ev tîre.
Bu nödir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çîye? Ev roviye.
Bu nödir? Bu tüküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Tt

tiř

tûtî

Ev çîye? Ev tirîye.
Bu nödir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nödir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsâk

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nödir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodil.

Uu

Üû

şîr

şûše

Ev çîye? Ev şîre.
Bu nödir? Bu quludur.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

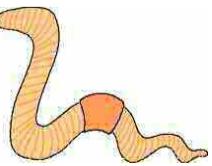
Ev çîye? Ev şûseye.
Bu nödir? Bu şûsödir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

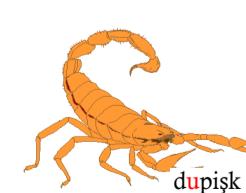
brûsk

Ev çîye? Ev bilûre.
Bu nödir? Bu tütökdir.
Что это? Это свириль.
What is it? It is a pipe.

Ev çîye? Ev brûsk. Ev dupiške.
Bu nödir? Bu ildirimdir.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

çûk

dupišk

Ev çîye? Ev çûke.
Bu nödir? Bu quşdır.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

Ev çîye? ev dupiške.
Bu nödir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скorpion.
What is it? It is a skarpión.

Vv

çaV

keVo

Ev çîye? Ev çaV.
Bu nödir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

biVir

Ev çîye? Ev biVire.
Bu nödir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçavîk

Ev çîye? Ev berçavîke.
Bu nödir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки
What is it? It is a glass.

20

№ 32 (592)

DÎPLOMAT

25-31 Avqust, Tebax sal 2024

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABƏYA BI FERHENG

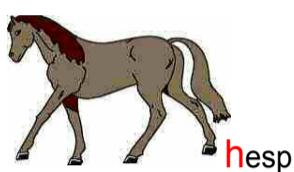
Hh

hirmê

hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nədir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

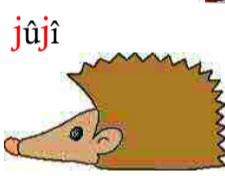

hesp

hêştir

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nədir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a a
horse.

Jj

jûjî

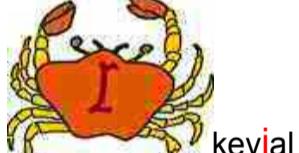

roj

Ev çîye? Ev jûjîye.
Bu nədir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

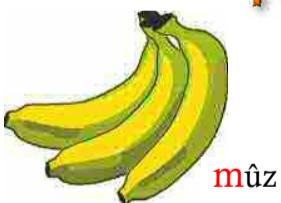

rojname

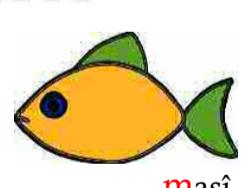

kevjal

Ev çîye? Ev rojnameyeye.
Bu nədir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Mm

mûz

masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nədir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

gamêş

meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nədir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

İi

dil

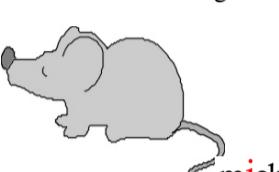
lepik

Ev çîye? Ev dile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

ling

Ev çîye? Ev lînge.
Bu nədir? Bu dəvədir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nədir? Bu qışdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

îî

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nədir? Bu elçəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is a gloves.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nədir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nədir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nədir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

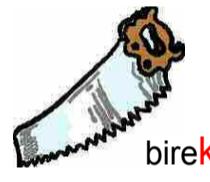
Ll

lêv

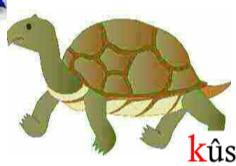

lîmor

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nədir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

Kk

birek

kûsî

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nədir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

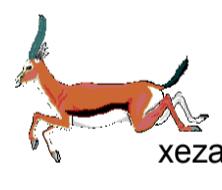
kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nədir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is a owl.

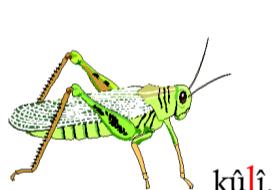

kevçî

Ev çîye? Ev kevçye.
Bu nədir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

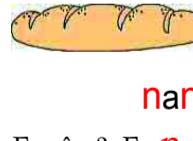

xezal

kûlî.

Ev çîye? Ev xezale. Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nədir? Bu ceyrandır. Bu nədir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это джейран. Что это? Это саранча.
What is it? It is a deer. What is it? It is a grasshoper.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nədir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? ev trêne.
Bu nədir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nədir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev renge.
Bu nədir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

ode

Ev çîye? Ev Odeye
Bu nədir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

Otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nədir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

top

Ev çîye? Ev sOle.
Bu nədir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nədir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

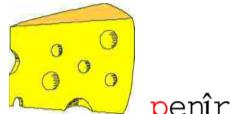
21

№ 32 (592)

DÎPLOMAT

25-31 Avqust, Tebax sal 2024

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABƏYA BI FERHENG

Pp

penir

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nödir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

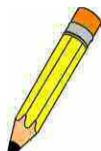
pîvaz

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nödir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

Ev çîye? Ev perçemeke.
Bu nödir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pêñûs

Ev çîye? Ev pêñûse.
Bu nödir? Bu qolemdîr.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Ss

sêv

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nödir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

stêrk

Ev çîye? Ev stêrke.
Bu nödir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звёзды.
What is it? It is a star.

sêvik

Ev çîye? Ev sêye.
Bu nödir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nödir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Uu

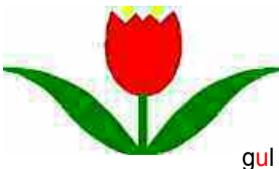
utî

Ev çîye? Ev utîye.
Bu nödir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

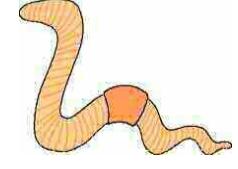
guh

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nödir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

gul

Ev çîye? Ev gule.
Bu nödir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nödir? Bu quşdur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

Qq

beq

Ev çîye? Ev beqe.
Bu nödir? Bu qurbanıdır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çîye? Ev qaze.
Bu nödir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nödir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çîye? Ev portqale.
Bu nödir? Bu portaqlıdır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

Rr

şêr

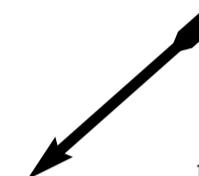
Ev çîye? Ev şere.
Bu nödir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çîye? Ev kêwrîşke.
Bu nödir? Bu dovsandır.
Что это? Это зайц.

What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çîye? Ev tîre.
Bu nödir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çîye? Ev roviye.
Bu nödir? Bu tüküdü.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Tt

tiîr

Ev çîye? Ev tirîye.
Bu nödir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

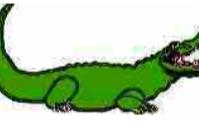
tûtî

Ev çîye? Ev tûtîye.
Bu nödir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай..
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nödir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsâk

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nödir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodil

Uu**ÜÜ**

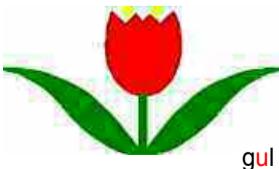
bilûr

Ev çîye? Ev utîye.
Bu nödir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

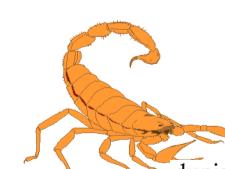

brûsk

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nödir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

Ev çîye? Ev brûske.
Bu nödir? Bu ildirimdir.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

çûk

Ev çîye? Ev çûke.
Bu nödir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

Vv

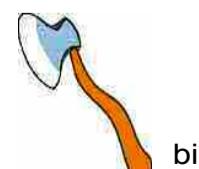
çav

Ev çîye? Ev çave.
Bu nödir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

kevo

Ev çîye? Ev kevoke.
Bu nödir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon

bivir

Ev çîye? Ev bivire.
Bu nödir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçavik

Ev çîye? Ev berçavike.
Bu nödir? Bu eynekdir.
Что это? Это очки
What is it? It is a glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABƏYA BI FERHENG

Ww

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nödir? Bu ökdəkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nödir? Bu şökildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nödir? Bu buluddur.
Что это? Это туча
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nödir? Bu kəklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

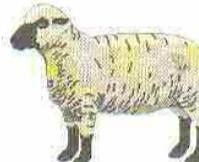
Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nödir? Bu arabüzəndir.
Что это? Это божья коровка
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nödir? Bu evdir.
Что это? Это дом
What is it? It is a home.

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nödir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nödir? Bu quzudur.
Что это? Это баран
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîare.
Bu nödir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец
What is it? It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nödir? Bu aydır.
Что это? Это луна
What is it? It is a moon.

yek

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nödir? Bu birdir.
Что это? Это единица
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nödir? Bu dağdır.
Что это? Это горы
What is it? It is a mountain.

Zz

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nödir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nödir? Bu zəngidir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nödir? Bu vedrədir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derzîye.
Bu nödir? Bu iynədir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDİ		Azerî
	ya bi tipêñ latinî	ya bi tipêñ kirilî	Latinî
1	Aa	Aa	Aa
2	Bb	Бб	Bb
3	Cc	Щщ	Cc
4	Çç	Чч	Çç
5	Dd	Дд	Dd
6	Êê	Ее	Ee
7	Ee	Яя	Өө
8	Ff	Фф	Ff
9	Gg	Гг	Gg
10	Hh	Хх	Hh
11	Îî	Ии	Ii
12	Ii	Ьъ	Ii
13	Jj	Жж	Jj
14	Kk	Кк	Kk
15	Ll	Лл	Ll
16	Mm	Мм	Mm
17	Nn	Нн	Nn
18	Oo	Оо	Oo
19	Pp	Пп	Pp
20	Qq	Qq	-
21	Rr	Рр	Rr
22	Ss	Сс	Ss
23	Şş	Шш	Şş
24	Tt	Тт	Tt
25	Ûû	Үү	Uu
26	Uu	Юю	Üü
27	Vv	Вв	Vv
28	Ww	Ww	-
29	Xx	Хх	Xx
30	Yy	Йй	Yy
31	Zz	Зз	Zz

DIKARİ BIXWİNİ

В Швеции возбудили дело против сжегших Коран мигрантов из Ирака

Главное управление прокуратуры Швеции возбудило дело в отношении двух мужчин, которых обвиняют в сожжении Корана, сообщает пресс-служба ведомства.

Дело завели по статье "подстрекательство к насилию в отношении этнической группы". По версии следствия, летом 2023 года обвиняемые в четырех местах в Стокгольме сожгли Коран. Два инцидента произошли у мечети в районе Сёдермальм, третий — в мигрантском гетто Ринкебиплан и последний — на площади Бенни Фредрикссона. По данным Sveriges Radio, обвинения выдвинули против мигрантов из Ирака Салвана Момики и Салвана Наджема. Первый раз они сожгли священную книгу мусульман 28 июня 2023 года, когда мусульмане отмечали Курбан-байрам. МИД Ирака призвал Швецию экстрадировать Момику. Осенью 2023 года телеканал TV4 со ссылкой на службу миграции сообщал, что Момике не продлили вид на жительство и его депортируют с запретом повторного въезда на пять лет.

Ровно три год назад не стало Академика Надирова...

24 августа 2021 г. на 90-ом году жизни нас покинул Почётный Президент Ассоциации "Барбанг" курдов Республики Казахстан, Почётный президент Международной федерации курдских общин, ветеран Ассамблеи народа Казахстана, заслуженный деятель науки и образования Республики Казахстан, славный сын своего народа и страны академик Надир Каримович Надиров. Сегодня в Казахстане проходят официальные мероприятия по случаю годовщины, а также день памяти академика на официальных интернет ресурсах Ассоциации "Барбанг".

Надиров Надир Каримович, первый вице-президент Национальной инженерной академии РК, академик Академии наук Казахской ССР, лауреат государственной премии и заслуженный деятель науки Казахской ССР, почетный нефтяник СССР, изобретатель СССР.

Область его научных интересов включает нефтехимию, нефтепереработку, альтернативную энергетику, нефтяную геологию и многое другое.

Надир Каримович является автором свыше 1200 научных трудов и 8 научных открытий, 31 монографии, 10 учебных пособий; обладатель около 250 патентов и авторских свидетельств на изобретения. В числе наиболее известных — серии коллективных монографий: «Химическое равновесие и принципы его смещения» (1996), «Токоферолы и их использование в медицине и сельском хозяйстве» (1991), «Тенгиз — море нефти, море проблем» (2003), «Новые нефти Казахстана и их использование» (8 книг, 1979—1987), «Нефтебитуминозные породы» (5 книг, 1982—1988). Эта работа издана в виде монографии в Казахстане и Канаде (на англ. яз.); «Высоковязкие нефти и природные битумы» (5 книг, 2001), «Нефть и газ Казахстана» (монография в 2 т., 1996). Высоко оценены публицистические монографии учёного: «Мы, курды-казахстанцы» (2003, 556 с.) и «Разница во времени, или Исторические повороты: экзамен на порядочность» (2008, 692 с.)

Авторитетный организатор науки и системы высшего образования, является наставником 12 докторов и более 50 кандидатов технических, химических, физико-математических, биологических, экономических, педагогических наук. Под его редакцией изданы 43 сборника научных трудов и материалов конференций. Получил международное признание как «Отец нефтяной науки Казахстана», создатель своих научных школ: физико-химической, нефтепереработчиков, катализиков, нефтехимической.

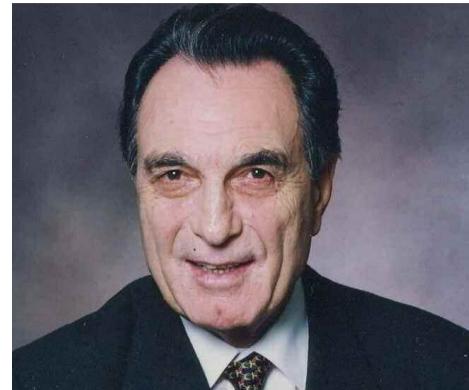
Учёные звания
1968 — доктор химических наук;
1970 — профессор;
с 1983 — академик АН Казахской ССР;
с 1990 — академик Международной академии экологической реконструкции;
с 1992 — академик Российской Академии естественных наук;
с 1995 — академик Академии профилактической медицины РК;

с 1996 — академик Международной инженерной академии (МИА, 1996), академик Национальной инженерной академии Республики Казахстан, почётный академик Академии наук Башкортостана.

Мог ли кто-нибудь тогда, 90 лет назад, предположить, что паренек из простой крестьянской курдской семьи с такой ошеломляющей быстротой и уверенностью вырастет в учёного с мировым именем? Думается, вряд ли.

Тем более, что Надир Каримович Надиров (1932 г.), родившийся в курдском селе Кикач, Нахичеванского района, Азербайджанской ССР, в 1937 году был вместе со своими родственниками и семьёй депортирован в Джамбульскую область, Казахстана и до 1956 года находился на спецучете без права передвижения. И только после распада Советского Союза в соответствии с законом РК «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года был признан жертвой политических репрессий и реабилитирован.

Итак, семья Надировых, как и все

курды, а также представители некоторых других репрессированных наций оказались в Казахстане не по собственному желанию: стали заложниками грубой политики советского руководства в 30-50 г. XX века. Подвергнутая жестокому геноциду на земле предков, часть курдов нашла себе пристанище в республиках бывшего Союза, в том числе и в Казахстане.

В 27 лет он — кандидат наук, в 35 — уже доктор, причем в такой области, как физическая химия сложных органических систем. Шаг за шагом он достигал новые вехи, становясь доктором химических наук, профессором, академиком НАН РК, лауреатом государственной премии, заслуженным деятелем науки КазССР, почетным инженером Казахстана Почетным нефтяником СССР, изобретателем СССР, лауреатом премии им. И. М. Губкина, обладателем почетного звания «Выдающийся инженер XX века», которое присуждает Совет президентов Международной инженерной Академии, объединяющей более 40 стран, в том числе США, Россию, Францию, Германию, Казахстан...

За большой вклад в развитие инженерного дела — он избран академиком Международной академии, Инженерной академии РК и ряда других международных академий, научных обществ, академическим профессором ряда университетов.

После окончания в 1953 году факультета естествознания Кызылординского пединститута он работает учителем химии в поселке Чулактау. Спустя три года поступает в аспирантуру Московского пединститута им. В. И. Ленина. Уже в эти годы молодой учитель и аспирант публикует в международных научных журналах свои первые исследования в области скорости и равновесия химических реакций и на их основе защищает кандидатскую диссертацию, выпускает свою первую книгу — учебное пособие «Химическое равновесие и принципы его смещения».

С 1959 по 1968 год работает уже зав. кафедрой химии Хабаровского пединститута и в 1967 году защищает докторскую диссертацию.

Возвратившись в Казахстан, Надир Каримович становится проректором по науке и зав. кафедрой технологии переработки нефти и газа Казахского химико-технологического института, ныне Южно-Казахстанского университета им. М. О. Аузова.

Талант учёного соединяется в нем с даром умелого организатора науки и производства. Так, в 1975-1984 годах он руководит институтом химии нефти и природных солей АН КазССР (Гурьев) и является одновременно главным учёным секретарем Президиума и членом Президиума нашей академии.

С 1987 по 2000 год он начальник Казахстанского отделения Всесоюзного НИИ нефти им. А. П. Крылова, первый вице-президент, а потом первый вице-президент Инженерной академии, одновременно генеральный директор научно-инженерного центра «Нефть» и главным редактором журнала «Нефть и газ», основанного им в 1996 году.

Надир Надиров внес большой вклад в развитие химической науки сложных органических веществ и физической химии нефтяных систем. Он представлял науку Казахстана и СНГ на международных форумах учёных в Мексике, США, Канаде, Франции, Великобритании, ФРГ, Швеции, Швейцарии, Греции, Румынии, Польше и в других странах.

Как руководитель Казахстанской школы нефтяников был избран членом двух научных советов АН СССР — по нефтехимии и катализу.

За большой вклад в развитие нефтяной промышленности ему присваивается звание «Почётный нефтяник СССР», за принципиально новые исследования нефти полуострова Бузачи и внедрение технологии их трубопроводного транспорта — почетное звание лауреата Государственной премии, за разработку и внедрение технологии повышения нефтеотдачи — премия им. академика И. М. Губкина. В связи со 100-летним юбилеем казахстанской нефти и природных битумов награждают орденом «Курмет».

Н. К. Надиров внес большой вклад в развитие образования. За активную работу по

подготовке кадров в хабаровском пединституте он был удостоен почетного звания «Отличник народного просвещения РСФСР». За годы работы проректором по научной работе, зав. кафедрой химической технологии переработки нефти и газа он наладил подготовку специалистов высшей квалификации через чимкентскую и целевые аспирантуры ведущих вузов Москвы, Ленинграда, Новосибирска. Эта его работа была отмечена медалью «За доблестный труд».

Н. К. Надиров — крупный организатор науки. Работая директором Института химии нефти и природных солей, он добился высоких показателей в проведении научных исследований, укреплении связи науки с производством, в подготовке научных кадров, спроектировал и построил уникальный инженерно-лабораторный комплекс института.

Будучи главным учёным секретарем Президиума и членом Президиума АН КазССР, курируя вопросы координации научно-исследовательских программ республики и подготовки высококвалифицированных учёных-специалистов, он также внес существенный вклад в развитие казахстанской науки. За этот труд он был удостоен высокой награды ССР — ордена Трудового Красного Знамени.

Н. К. Надиров — автор более 1000 научных статей, 30 монографий и более 300 изобретений и патентов. Под его руководством защищено более 15 докторских и 60 кандидатских диссертаций.

С именем Н. К. Надирова связано развитие нефтегазового комплекса в республике.

Он написал и издал несколько фундаментальных монографий в серии «Новые нефти Казахстана и их использование»: «Нефти полуострова Бузачи» (1979), «Нефти Мангышлака» (1981), «Технология повышения нефтеизвлечения» (1982), «Подсолевые нефти Прикаспийской впадины» (1983), «Техника и технология нефтепроводного транспорта» (1983), «Трубопроводный транспорт вязких нефтей» (1985), «Металлы в нефтях» (1985), «Использование вторичного углеводородного сырья» (1987).

Другая серия книг «Нефтебитуминозные породы» — это «Перспективы использования» (1983), «Проблемы и перспективы» (1985), «Техника и технология добычи

и транспортировки» (1987) и «Достижения и перспективы» (1988).

Впервые в двухтомной его монографии «Нефть и газ Казахстана» комплексно охарактеризованы история и состояние нефтегазовой отрасли, дана характеристика нефти и газов всех месторождений Казахстана.

Монография эта является теперь настольной книгой всех, кто имеет профессиональное отношение к проблемам нефтегазового комплекса нашей республики, а издание его фундаментального труда в пяти томах «Высоковязкие нефти и природные битумы» являются путеводной энциклопедией в деле изучения и использования перспективного углеводородного сырья. Эти работы служат и будут служить научно-информационной базой дальнейшего развития нефтегазовой промышленности страны.

Новой вехой в истории нефтяной отрасли Казахстана является выпуск научно-производственного журнала «Нефть и газ», учрежденного Министерством науки и высшего образования, Национальной академией наук и Инженерной академией РК под редакцией Н. К. Надирова, тогда президента Ассоциации «Барбанг» курдов РК, членом Высшего руководства национального конгресса Курдистана (Брюссель), членом общественного Совета по проведению 10-летия независимости страны.

Н. К. Надиров вместе со своей супругой Халимой Амо, кандидатом химических наук, вырастили трех сыновей: Бари — кандидат медицинских наук, нейрохирург, Ариф — кандидат химических наук, Дмитрий — кандидат социологических наук.

Н. К. Надиров наряду с орденами Трудового Красного Знамени и «Курмет», награжден медалями «Астана», «100 лет нефтяной промышленности Казахстана», ВДНХ СССР, медалями имени аль-Фараби, Ч. Валиханова, Э. Циолковского, М. Ломоносова, М. Д. Менделеева, «10-летию независимости Казахстана» и многочисленными почетными грамотами.

Путь этот наглядно показывает, каким огромным нравственно-духовным потенциалом обладает курдский народ, превозмогающий различные исторические невзгоды в своем неуклонном движении к новому светлому будущему вместе не только с Казахстаном, но и с исторической родиной.

С 1996 по 2003 годы Надир Каримович был Президентом Ассоциации «Барбанг» курдов Казахстана, в рамках деятельности которой и не только он внёс неоценимый многолетний вклад в развитие всемирной курдской диаспоры, включая укрепление общественного согласия, развитие и сохранение курдского языка и культуры, вопросы образования, возрождения и укрепления народных ценностей и традиций, организацию и проведение культурно-массовых мероприятий, а также развитие международных связей курдской диаспоры с исторической родиной.

Посещая и организовывая научно-практические конференции и культурно-массовые мероприятия курдов Казахстана, способствовал также развитию дружбы курского и курдского народов. Как публицист, имеет немало статей и материалов, связанных с казахстанской действительностью и вопросами развития курского этноса Казахстана.

Это большая утрата для полиглотичного казахстанского общества. Его отличали открытость, человечность, искренность, благодаря которым он заслужил высочайший авторитет и уважение среди всех тех, кому довелось с ним работать и встречаться.

Настоящий пример и кумир для нескольких поколений, Надир Каримович продолжал неустанно уделять значительное время развитию и воспитанию молодого поколения.

Ассоциация «Барбанг» курдов Казахстана выражает глубочайшие соболезнования семье, детям и внукам, родным и близким Надира Надира Каримовича. Разделяем их горе, скорбь и печаль.

Rehmat Xwedê lê be, sîûê wî cinet be!
Иманды болсын, жаны жанатта болсын!

24

№ 32 (592)

ДИПЛОМАТ

Масуд Барзани и посол Пакистана обсудили двустороннее сотрудничество

Курдский лидер Масуд Барзани, глава "Демократической партии Курдистана" (ДПК), 27 августа встретился с послом Пакистана в

Ираке Мухаммадом Зишан Ахмедом, чтобы обсудить пути укрепления двусторонних отношений между Эрбилем и Исламабадом.

Согласно отчету, опубликованному штаб-квартирой Барзани, пакистанский посланник выразил свое восхищение прогрессом и стабильностью, достигнутыми в Иракском Курдистане.

Посол заверил Барзани, что Пакистан стремится установить более тесные связи с Курдистаном в различных областях, включая торговлю и культуру.

На встрече также обсуждались политическая ситуация в Ираке и регионе, отношения между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и федеральным правительством Ирака, а также угроза терроризма как на глобальном, так и на региональном уровнях.

Задержка зарплат в Курдистане - хроническая проблема

Сотрудники государственного сектора Иракского Курдистана уже много лет сталкиваются с постоянными задержками ежемесячной зарплаты. Несмотря на признание Феде-

порождают чувство разочарования и безнадежности по поводу финансового улучшения, что может перерасти в депрессию, влияющую на производительность труда и соци-

бокую психологическую и социальную проблему, требующую эффективных стратегий поддержки людей и обеспечения их стабильности.

Депутат из Сулеймании Карван Яврис раскритиковал решения Багдада относительно задержки зарплат работникам Курдистана. Он обвинил в задержках федеральное министерство финансов и курдское правительство.

"Я призываю Федеральный суд занять твердую позицию в отношении неисполнения своих решений", — заявил Яврис на пресс-конференции.

Он добавил, что ответственность за любую задержку заработной платы, будь то по техническим или иным причинам, должны нести оба министерства.

Яврис отметил, что во время заседания парламентского комитета по финансам три недели назад министр финансов Ирака заверил, что зарплаты государственным служащим будут выплачены в течение двух дней, что свидетельствует об отсутствии проблем с начислением заработной платы. Однако он выразил удивление по поводу решения министерства финансов Ирака связать июльские выплаты зарплаты с процедурами расчетов с регионом.

"Связывание выплаты заработной платы с такими процедурами является неконституционным, бесчеловечным и противоречит решениям Федерального суда", — сказал Яврис. Он заявил, что споры между Багдадом и Эрбилем должны решаться независимо от зарплат сотрудников, и предупредил, что использование зарплат региональных сотрудников в качестве рычага воздействия является неконституционным и незаконным.

ральным судом обязательства Багдада регулярно выплачивать заработную плату, проблемы с распределением заработной платы сохраняются, причем многие объясняют их политическими, а не финансовыми факторами, особенно после последней задержки выплаты зарплаты в июле более чем на 50 дней.

Задержка стала хронической проблемой, влияющей на повседневную жизнь жителей. Поскольку многие зависят от этой зарплаты для удовлетворения основных потребностей, частые задержки привели к серьезным социальным проблемам.

Социолог Амир Мохаммед в интервью агентству "Shafaq News" заявил, что задержки негативно влияют на психическое здоровье сотрудников. "Беспокойство, вызванное нерегулярной выплатой заработной платы, повышает уровень стресса, что потенциально может привести к нарушениям сна и сердечным заболеваниям", — считает он.

Мохаммед отметил, что про- должающиеся задержки

альное взаимодействие, еще больше усиливая социальную изоляцию.

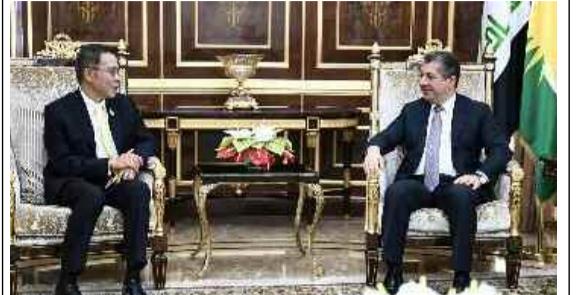
Общественная активистка Хаврас Ахмед отмечает, что финансовое давление, вызванное задержками заработной платы, приводит к напряженности и конфликтам внутри семей, угрожая их стабильности. По ее мнению, некоторые люди могут прибегать к незаконным мерам для удовлетворения своих финансовых потребностей, что повышает уровень преступности и негативно влияет на безопасность общества. "Общая нестабильность, вызванная задержками зарплат, может привести к усилению протестов и демонстраций, отражающих интенсивность социальных конфликтов внутри общества", — добавила Ахмед.

Кроме того, сотрудники все чаще прибегают к займам для покрытия основных потребностей, что усугубляет социальное и экономическое давление на семьи. Отчеты и общественные расследования показывают, что задержки заработной платы представляют собой глу-

25-31 август 2024

Таиланд стремится расширить экономические связи с Курдистаном

Посол Таиланда в Ираке и Иордании Софарак Пронгтура 28 августа в ходе встречи

с премьер-министром Курдистана Масруром Барзани выразил желание своей страны расширить экономические отношения с курдским регионом Ирака.

"Сегодня мы приветствовали посла Таиланда и обсудили пути укрепления двусторонних отношений, особенно в областях торговли, сельского хозяйства и туризма", сообщил премьер-министр. "Курдистан заинтересован в углублении своих двусторонних отношений с Таиландом, основанных на взаимных интересах".

Посол Таиланда, прибывший в сопровождении торговой делегации своей страны подчеркнул, что его визит направлен на изучение и расширение коммерческого и экономического сотрудничества с Региональным правительством Курдистана (КРГ).

В Курдистане прошла конференция по поддержке перемещенных лиц

27 августа Региональное правительство Курдистана (КРГ) провело в Эрбile конферен-

цию, посвященную поддержке перемещенных лиц (ВПЛ) из других регионов Ирака. Мероприятие было организовано совместно с Международной организацией по миграции (МОМ). Координатор КРГ по международной защите Диндар Зибари, открывший конференцию, рассказал о проблемах, возникших из-за сокращения услуг в лагерях для перемещенных лиц, особенно после приостановки международной помощи. "Несмотря на эти проблемы, КРГ стремится предоставлять услуги и помочь для обеспечения стабильности и безопасности для всех перемещенных лиц, особенно тех, кто находится в административных границах Курдистана", — заявил Зибари.

Он также отметил, что в настоящее время в Курдистане проживает около 1,2 миллиона перемещенных лиц и беженцев в 22 лагерях в трех провинциях: Эрбиль, Сулеймания и Дохук. Большинство этих перемещенных лиц проживают как в лагерях, так и в городских районах, получая основные потребности, включая медицинскую помощь, жилье и еду.

Недавнее решение иракского правительства закрыть лагеря для перемещенных лиц, направленное на поощрение возвращения ВПЛ в места их происхождения, вызвало споры. Многие из этих районов остаются небезопасными или недостаточно восстановленными, что привело к отсрочке закрытия лагерей в Курдистане. Курдские власти считают, что условия в родных регионах многих перемещенных лиц, особенно в Синджаре, пока не подходят для их возвращения. КРГ выступило против насильственного возвращения ВПЛ, подчеркивая необходимость достойного и добровольного процесса возвращения.

ДИПЛОМАТ

№ 32 (592) 25 - 31 август 2024-год Общественно-политическая газета

Барзани повторяет призыв к иракскому правительству выплатить компенсацию жертвам геноцида "Анфаль"

В воскресенье, 25 августа курдский лидер Масуд Барзани, вел массовые аресты, убийства и депортации курдских мирных

президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК) повторил свой призыв к иракскому правительству выплатить компенсации жертвам геноцидной кампании "Анфаль", проведенной режимом Саддама Хусейна против курдского населения Ирака.

В своем заявлении Барзани напомнил о жестоких событиях, которые произошли с 25 августа по 6 сентября 1988 года, когда иракский режим начал бесчеловечные химические атаки и про-

жителей в районе Бадинан.

Барзани подчеркнул серьезные последствия этих действий, которые привели к "гибели, исчезновению и перемещению тысяч курдских граждан и разрушению сотен деревень".

Он также подчеркнул, что "режим намеревался сломить решимость курдского народа, подорвать его поддержку революции и продолжить политику демографической манипуляции в регионе". "Иракское государство должно признать эти

преступления и компенсировать геноцид и другие несправедливости, причиненные нашей нации", — заключил Барзани. Кампания "Анфаль", которая началась в 1986 году, усилилась в 1988 году и продолжалась до 1989 года, возглавлялась Али Хасаном аль-Маджиедом, публично известным как "Химический Али", который был генеральным секретарем Северного бюро партии "Баас" и занимал пост военного губернатора региона, в то время как военными операциями командовал бывший министр обороны Ирака Султан Хашим.

3 мая 2011 года Верховный уголовный суд Ирака классифицировал кампанию "Анфаль" как "преступление против человечности и геноцид", и осудил Аль-Маджида, который также был ответственен за химическую атаку на Халабджу. Аль-Маджид был приговорен к смертной казни, и казнь состоялась 25 января 2010 года.

Региональное правительство Курдистана (КРГ) объявило 14 апреля днем памяти жертв этого геноцида.

Курдистан получил медицинскую помощь от короля Саудовской Аравии

Иракский Курдистан получил значительное пожертвование лекарств и медицинских принадлежностей от "Центра гуманитарной помощи короля Салмана" ("King Salman Humanitarian Aid And Relief Centre" - "KSrelief") на церемонии, состоявшейся на складе международного аэропорта Эрбия.

В мероприятии приняли участие министр здравоохранения региона Курдистан Саман Барзанджи, генеральный директор по вопросам здравоохранения Кава Халиль, заместитель генерального консула Королевства Саудовская Аравия, а также глава иракского департамента "KSrelief".

В заявлении на своей официальной странице в Facebook Министерство здравоохранения выразило благодарность "KSrelief", консульству Саудовской Аравии, а также народу и правительству Саудовской Аравии за их постоянную поддержку и координацию.

Министр Барзанджи поблагодарил саудовскую делегацию за их постоянную помощь и подчеркнул важность дальнейшего сотрудничества для укрепления сектора здравоохранения в регионе Курдистан.

Глава иракского департамента "KSrelief" также выразил признательность за усилия Регионального правительства Курдистана (КРГ) по поддер-

жанию медицинских услуг и подчеркнул важность постоянного сотрудничества.

Саудовские СМИ сообщили, что 24 августа

"KSrelief" доставил в Курдистан 15 тонн медицинских принадлежностей. Эта помощь предназначена для поддержки медицинских услуг для иракских граждан, перемещенных лиц и беженцев в регионе.

Эта помощь "KSrelief" направлена на удовлетворение неотложных потребностей в области здравоохранения в Курдистане и отражает продолжающиеся гуманитарные усилия Саудовской Аравии по поддержке нуждающихся стран и сообществ во всем мире.

Курдистан и Иордания подписали меморандум о взаимопонимании для укрепления сельскохозяйственного сотрудничества

25 августа премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани встретился с министром сельского хозяйства

Иордании Халедом Мусой Аль Ханифатом.

Во время встречи премьер-министр наблюдал за подписанием соглашения между министерством сельского хозяйства Курдистана и министерством сельского хозяйства Иордании. Соглашение сосредоточено на сотрудничестве в области сельского хозяйства и пищевой промышленности.

Согласно официальному заявлению канцелярии премьер-министра, стороны обсудили укрепление сотрудничества и координации в торговле, сельском хозяйстве, пищевой промышленности и маркетинге сельскохозяйственной продукции. Министр сельского хозяйства Иордании передал премьер-министру Барзани приветствия короля Абдаллы, подчеркнул давние и прочные отношения между Курдистаном и Иорданией и похвалил прогресс и процветание Эрбия и Курдистана. Премьер-министр выразил благодарность королю Абдалле за постоянную поддержку, а также поддержку со стороны иорданского правительства и народа. Он также подтвердил готовность Регионального правительства Курдистана к дальнейшему развитию двусторонних отношений.

Под руководством премьер-министра был подписан меморандум о взаимопонимании между министерствами сельского хозяйства Курдистана и Иордании.

Целью этого меморандума является укрепление сотрудничества и координации в сельском хозяйстве и пищевой промышленности, включая импорт картофеля.

СМИ: иракские силы ПВО сбили турецкий беспилотник на севере страны

Иракские силы ПВО сбили турецкий беспилотник в небе над городом Киркук - административным центром одноименной провинции, расположенной на севере страны. Об этом сообщил информационный портал Shafaq News.

По данным его источника в силах ПВО в регионе, турецкий БПЛА проник в воздушное пространство Ирака со стороны соседней провинции Сулеймания. Как только дрон вошел в зону поражения, он был сбит иракскими военными. Взрыв, произошедший при падении беспилотника, спровоцировал пожар в жилом доме в Киркуке, однако пострадавших в результате инцидента нет, сообщили порталу представители экстренных служб. Турецкая сторона информацию о падении своего БПЛА пока не комментировала.

ТӘSİŞÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

ÎMTÝAZ Ü SERNIVÝSAR:

TAHİR SILEMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXIR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Үсуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Baki şəhəri Az1040, küçə

S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq

S.Məhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица

С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzeti bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və

"Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NFŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500